

SEANCES DU MARDI 31 JANVIER 1989
VERGADERINGEN VAN DINSDAG 31 JANUARI 1989ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERINGSEANCE DE L'APRES-MIDI
NAMIDDAGVERGADERING

SOMMAIRE:

CONGES:

Page 1541.

COMMUNICATIONS:

Page 1541.

1. Composition du gouvernement (Modification).
2. Cour des comptes.
3. Parlement européen.

HOMMAGE A LA MEMOIRE DE M. HENRI KNUTS, SENA-
TEUR:Orateurs: M. le Président, M. Martens, Premier ministre,
p. 1542.

INTERPELLATIONS (Demandes):

Page 1543.

M. Van Thillo au ministre des Finances sur « les problèmes
que pose le regroupement des institutions publiques de
crédit ».M. Jan Leclercq au Premier ministre, au ministre de la
Défense nationale et au secrétaire d'Etat à l'Environne-
ment et à l'Emancipation sociale sur « l'entreposage irres-
ponsable de grenades à gaz à Houthulst ».M. Vaes au ministre de l'Intérieur, de la Modernisation
des Services publics, et des Institutions scientifiques et
culturelles nationales et au ministre de l'Emploi et du
Travail sur « le respect des mesures de sécurité pour les
ascenseurs dans les immeubles privés ».

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 1541.

MEDEDELINGEN:

Bladzijde 1541.

1. Samenstelling van de regering (Wijziging).
2. Rekenhof.
3. Europees Parlement.

HULDE TER NAGEDACHTENIS AAN DE HEER HENRI
KNUTS, SENATOR:Sprekers: de Voorzitter, de heer Martens, Eerste minister,
blz. 1542.

INTERPELLATIES (Verzoeken):

Bladzijde 1543.

De heer Van Thillo tot de minister van Financiën over « de
problematiek van de hergroepering van de openbare
kredietinstellingen ».De heer Jan Leclercq tot de Eerste minister, tot de minister
van Landsverdediging en tot de staatssecretaris voor
Leefmilieu en Maatschappelijke Emancipatie over « de
onverantwoorde opstapeling van gasgranaten te Hout-
hulst ».De heer Vaes tot de minister van Binnenlandse Zaken, van
de Modernisering van de Openbare Diensten, en van de
Nationale Wetenschappelijke en Culturele Instellingen
en tot de minister van Tewerkstelling en Arbeid over
« het naleven van de veiligheidsvoorschriften voor liften
in flatgebouwen ».

M. De Belder:

- a) Au ministre du Commerce extérieur sur « la régionalisation du commerce extérieur »;
- b) Au Premier ministre sur « les activités du Comité ministériel restreint des relations économiques extérieures ».

COMPOSITION DE COMMISSIONS (Modifications):

Page 1543.

PROJETS DE LOI (Discussion):

Projet de loi contenant le budget des Services du Premier ministre pour l'année budgétaire 1988.

Discussion générale. — *Orateurs:* Mme Herman-Michielsens, MM. de Wasseige, Luyten, M. Martens, Premier ministre, MM. Seeuws, Vandekerckhove, M. Schiltz, Vice-Premier ministre et ministre du Budget et de la Politique scientifique, M. Chevalier, secrétaire d'Etat à la Politique scientifique, adjoint au ministre de la Politique scientifique, p. 1543.

Discussion et vote des articles, p. 1554.

Projet de loi contenant le budget du ministère des Travaux publics pour l'année budgétaire 1988.

Discussion générale. — *Orateurs:* MM. De Seranno, rapporteur, Grosjean, de Wasseige, Appeltans, Taminiaux, M. Dupré, secrétaire d'Etat aux Réformes institutionnelles, chargé de la restructuration du ministère des Travaux publics, adjoint au ministre des Communications et des Réformes institutionnelles, et secrétaire d'Etat aux Petites et Moyennes Entreprises, adjoint au ministre des Classes moyennes, p. 1557.

Discussion et vote des articles, p. 1563.

Projet de loi contenant le budget du ministère de la Prévoyance sociale pour l'année budgétaire 1988.

Discussion générale. — *Orateurs:* MM. Anthuenis, Egelmeers, p. 1568.

COUR DE CASSATION:

Page 1571.

PROJET DE LOI (Dépôt):

Page 1571.

Projet de loi ajustant le budget du ministère des Affaires économiques de l'année budgétaire 1988.

PROPOSITIONS DE LOI (Dépôt):

Page 1571.

M. Lenfant. — Proposition de loi créant un service national.**M. Blanpain.** — Proposition de loi modifiant la loi-programme du 30 décembre 1988.**M. De Beul.** — Proposition de loi modifiant les lois sur l'emploi des langues en matière administrative, coordonnées le 18 juillet 1966.**De heer De Belder:**

- a) Tot de minister van Buitenlandse Handel over « de regionalisering van de buitenlandse handel »;
- b) Tot de Eerste minister over « de activiteiten van het beperkt Ministerieel Comité voor de buitenlandse economische betrekkingen ».

SAMENSTELLING VAN COMMISSIES (Wijzigingen):

Bladzijde 1543.

ONTWERPEN VAN WET (Beraadslaging):

Ontwerp van wet houdende de begroting van de Diensten van de Eerste minister voor het begrotingsjaar 1988.

Algemene beraadslaging. — *Sprekers:* mevrouw Herman-Michielsens, de heren de Wasseige, Luyten, de heer Martens, Eerste minister, de heren Seeuws, Vandekerckhove, de heer Schiltz, Vice-Eerste minister en minister van Begroting en Wetenschapsbeleid, de heer Chevalier, staatssecretaris voor Wetenschapsbeleid, toegevoegd aan de minister van Wetenschapsbeleid, blz. 1543.

Beraadslaging en stemming over de artikelen, blz. 1554.

Ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Openbare Werken voor het begrotingsjaar 1988.

Algemene beraadslaging. — *Sprekers:* de heren De Seranno, rapporteur, Grosjean, de Wasseige, Appeltans, Taminiaux, de heer Dupré, staatssecretaris voor Institutionele Hervormingen, belast met de herstructurering van het ministerie van Openbare Werken, toegevoegd aan de minister van Verkeerswezen en Institutionele Hervormingen, en staatssecretaris voor de Kleine en Middelgrote Ondernemingen, toegevoegd aan de minister van Middenstand, blz. 1557.

Beraadslaging en stemming over de artikelen, blz. 1563.

Ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Sociale Voorzorg voor het begrotingsjaar 1988.

Algemene beraadslaging. — *Sprekers:* de heren Anthuenis, Egelmeers, blz. 1568.

HOF VAN CASSATIE:

Bladzijde 1571.

ONTWERP VAN WET (Indiening):

Bladzijde 1571.

Ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Economische Zaken voor het begrotingsjaar 1988.

VOORSTELLEN VAN WET (Indiening):

Bladzijde 1571.

De heer Lenfant. — Voorstel van wet tot instelling van een nationale dienstplicht.**De heer Blanpain.** — Voorstel van wet tot wijziging van de programmawet van 30 december 1988.**De heer De Beul.** — Voorstel van wet tot wijziging van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, gecoördineerd op 18 juli 1966.

M. Falise. — Proposition de loi modifiant les articles 350 à 353 du Code pénal.

PROPOSITION (Dépôt):

Page 1572.

M. Lallemand. — Proposition de modification de l'article 33bis du règlement du Sénat.

PROPOSITION DE RESOLUTION (Dépôt):

Page 1572.

M. Noerens. — Proposition de résolution relative aux inondations en Thaïlande.

De heer Falise. — Voorstel van wet tot wijziging van de artikelen 350 tot 353 van het Strafwetboek.

VOORSTEL (Indiening):

Bladzijde 1572.

De heer Lallemand. — Voorstel tot wijziging van artikel 33bis van het reglement van de Senaat.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE (Indiening):

Bladzijde 1572.

De heer Noerens. — Voorstel van resolutie betreffende de overstromingen in Thailand.

PRESIDENCE DE M. SWAELEN, PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER SWAELEN, VOORZITTER

Mme Panneels-Van Baelen, secrétaire, prend place au bureau.

Mevrouw Panneels-Van Baelen, secretaris, neemt plaats aan het bureau.

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.

De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 14 h 10 m.

De vergadering wordt geopend te 14 h 10 m.

CONGES — VERLOF

MM. Adriaensens, en mission à l'étranger; **Buchmann**, pour d'autres devoirs, et **Toussaint**, pour raisons familiales, demandent un congé.

Verlof vragen: de heren **Adriaensens**, met opdracht in het buitenland; **Buchmann**, wegens andere plichten, en **Toussaint**, wegens familieaangelegenheden.

— Ces congés sont accordés.

Dit verlof wordt toegestaan.

MM. De Bondt, **Eicher**, en mission à l'étranger; **Noerens**, **Bosmans**, **Van Aperen**, pour devoirs administratifs, et **Mommerency**, pour d'autres devoirs, demandent d'excuser leur absence à la réunion de ce jour.

Afwezig met bericht van verhindering: de heren **De Bondt**, **Eicher**, met opdracht in het buitenland; **Noerens**, **Bosmans**, **Van Aperen**, wegens ambtsbezigheden, en **Mommerency**, wegens andere plichten.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving aangenomen.

COMMUNICATIONS — MEDEDELINGEN

Gouvernement — Regering

M. le Président. — Par lettre du 16 janvier 1989, le secrétaire du Conseil des ministres m'a transmis une copie de l'arrêté royal du même jour portant modification de la composition du gouvernement.

Bij brief van 16 januari 1989 heeft de secretaris van de Ministerraad mij een afschrift overgezonden van het koninklijk besluit van dezelfde datum houdende wijziging van de samenstelling van de regering.

— Pris pour notification.

Voor kennisgeving aangenomen.

Cour des comptes — Rekenhof

M. le Président. — Conformément à l'article 14 modifié de la loi du 29 octobre 1846, la Cour des comptes a transmis au Sénat, par dépêche du 18 janvier 1989, la délibération du Conseil des ministres du 23 décembre 1988 (n° 206), au sujet du différend survenu entre son collège et le ministre des Travaux publics concernant l'acquisition et la démolition de taudis par des communes.

Overeenkomstig het gewijzigd artikel 14 van de wet van 29 oktober 1846, zendt het Rekenhof aan de Senaat, bij dienstbrief van 18 januari 1989, het besluit van de Ministerraad d.d. 23 december 1988 (nr. 206), in verband met een geschil gerezen tussen dat college en de minister van Openbare Werken omtrent het verwerven en slopen van krotwoningen door gemeenten.

— Renvoi à la commission des Finances.

Verwezen naar de commissie voor de Financiën.

M. le Président. — Il est donné acte de cette communication au premier président de la Cour des comptes.

Van deze mededeling wordt aan de eerste voorzitter van het Rekenhof akte gegeven.

Parlement européen — Europees Parlement

M. le Président. — Par lettre du 16 janvier 1989, le président du Parlement européen a transmis au Sénat :

1. Une résolution législative portant avis du Parlement européen sur la proposition de la Commission au Conseil relative à une directive sur la reconnaissance réciproque des certificats nationaux de conduite de bâtiments pour le transport de marchandises par navigation intérieure;

Bij brief van 16 januari 1989, heeft de voorzitter van het Europees Parlement aan de Senaat overgezonden :

1. Een wetgevingsresolutie houdende advies van het Europees Parlement inzake het voorstel van de Commissie van de Europese Gemeenschappen aan de Raad voor een richtlijn inzake de wederzijdse erkenning van nationale vaarbewijzen voor het besturen van schepen in het beroepsgoederenvervoer over de binnenwateren;

2. Une résolution législative sur la décision du Conseil relative à la conclusion de l'accord de coopération entre, d'une part, la Communauté économique européenne et, d'autre part, les pays parties à la charte du Conseil de coopération pour les Etats arabes du Golfe (Emirats arabes unis, Bahrein, Arabie saoudite, Oman, Qatar et Koweït);

2. Een wetgevingsresolutie over het besluit van de Raad betreffende de sluiting van een samenwerkingsovereenkomst tussen de Europese Economische Gemeenschap enerzijds, en de landen die partij zijn bij het handvest van de Raad voor samenwerking van de Arabische Golfstaten (de Verenigde Arabische Emiraten, Bahrein, Saoedi-Arabië, Oman, Qatar en Koeït) anderzijds;

3. Une résolution sur l'octroi d'un visa de sortie à Slava Uspensky par les autorités soviétiques;

3. Een resolutie over het verlenen van een uitreisvisum aan Slava Uspensky door de autoriteiten van de Sovjetunie;

4. Une résolution sur l'arrestation en Tchécoslovaquie du musicien et producteur pop Peter Cibulka;

4. Een resolutie over de arrestatie van de popmusicus en -producent Peter Cibulka in de CSSR;

5. Une résolution sur le dix-septième rapport de la Commission des Communautés européennes sur la politique de concurrence;

5. Een resolutie over het zeventiende verslag van de Commissie van de Europese Gemeenschappen over het mededingingsbeleid;

6. Une résolution sur la notion de milieu de travail et sur le champ d'application de l'article 118 A du Traité CEE;

6. Een resolutie over het begrip arbeidsmilieu en het toepassingsgebied van artikel 118 A van het EEG-Verdrag;

7. Une résolution sur les problèmes d'environnement dans les zones urbaines.

7. Een resolutie over het leefmilieu in de stedelijke gebieden.

— Renvoi à la commission des Relations extérieures.

Verwezen naar de commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen.

HULDE TER NAGEDACHTENIS AAN DE
HEER HENRI KNUTS, SENATOR

HOMMAGE A LA MEMOIRE DE
M. HENRI KNUTS, SENATEUR

De Voorzitter staat op en richt zich in de volgende bewoording tot de staande vergadering :

Dames en heren, veel te vroeg, en voor wie hem niet zo van dichtbij kende vrij onverwacht, is op 17 januari 1989 Henri Knuts van ons heengegaan. De wijze waarop hij de jongste

maanden stil en met een uiterlijke gemoedsrust zijn lijden heeft gedragen, gaf hem iets verhevens, ook al bevroedde hij eerder dan wie ook dat het laatste uur onvermijdelijk nakend was.

Ook al is het leven voor hem zelf niet altijd gemakkelijk geweest, toch was hij bij uitstek een mens met een diepe humane betrokkenheid, die zich als van nature tot taak had gesteld anderen het leven lichter te maken.

Hij was nog geen achttien toen hij tijdens de tweede wereldoorlog als burgerlijk weerstander actief werd. Later werd hij bediende bij het socialistische ziekenfonds en vervolgens verzekeringsmakelaar.

In zijn omgang met mensen werd hij een toonbeeld van dienstbaarheid; het respect en de populariteit die hem daarbij ten deel vielen, waren slechts het uitvloeisel van zijn eerlijke ijver.

Als ware volksvriend deed hij, naar eigen verklaring, niets liever dan misdeelden aan huis bezoeken en hen met raad en daad bijstaan.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat hem zeer onlangs nog de eer te beurt viel opnieuw tot burgemeester van zijn geboortestad Herk-de-Stad te worden benoemd.

Dat ambt bekleedde hij sinds 1983, nadat hij vanaf 1959 in de gemeenteraad zitting had en van 1971 tot 1976 het ambt van eerste schepen had bekleed.

Van 1958 tot 1981 is hij tevens als provincieraadslid bedrijvig geweest. In dat laatste jaar werd hij tot senator gekozen voor het arrondissement Hasselt-Tongeren-Maaseik.

Zijn werk in de Senaat en zijn burgemeestersambt beschouwde hij zelf als zijn belangrijkste opdrachten.

Men zag het deze bescheiden Limburger niet steeds aan dat hij zoveel bedrijvigheid aan de dag legde.

Als lid van de raad van bestuur van de Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappij en als commissaris en ondervoorzitter van de Intercommunale E 39 nam hij de belangen van zijn streek concreet ter harte.

Hij aarzelde niet om te verklaren: wat Limburgers voor hun provincie doen, doen ze beter.

Zelf was hij ook de exponent van wat Limburgers zijn, vriendelijke, hardwerkende mensen, die een prachtige streek koesteren. In deze regio, waar zo veel over reconversie gesproken wordt, had hij begrepen hoe belangrijk het was het toerisme uit te bouwen tot een belangrijke economische activiteit, die de werkgelegenheid ten goede zou komen en nieuwe kansen bieden op het vlak van ruimtelijke ordening, kunst en recreatie.

In de Senaat was hij een stille werker, vooral in de commissie voor de Landbouw en de Middenstand.

Wanneer hij in openbare vergadering het woord nam, was dat veelal om de belangen van kleine boeren en zelfstandigen te verdedigen, om een woord mee te spreken over zaken van gemeentelijke aard. Bovendien beijverde hij zich, uiteraard, om zijn woonplaats de titel te verlenen van stad, een woord dat reeds in de naam voorkwam.

Zijn zachte bescheidenheid en eerlijke minzaamheid hadden hem de diepe sympathie van al zijn collega's doen verwerven.

Henri Knuts, die zo vaak rust zocht aan de oevers van visrijke wateren, zal nu eeuwige rust genieten. De Belgische Senaat verliest in hem een getrouw en waardig lid.

De velen voor wie hij een beminlijk bemiddelaar, een vriend, een goed mens is geweest, zullen hem missen.

De Senaat deelt in de smart van mevrouw Knuts en van zijn nabestaanden. Wij betuigen hun onze innige deelneming in hun rouw.

Het woord is aan de Eerste minister.

De heer Martens, Eerste minister. — Mijnheer de Voorzitter, namens de regering wens ik mij aan te sluiten bij de rouwhulde

die u hier heeft gebracht ter nagedachtenis van onze betreunde collega, de heer Henri Knuts.

Ik betuig ook gevoelens van diep medeleven aan zijn echtgenote en nabestaanden. (*De vergadering neemt enkele ogenblikken stilte in acht.*)

INTERPELLATIES — INTERPELLATIONS

Verzoeken — Demandes

De Voorzitter. — Het bureau heeft de volgende interpellatie-verzoeken ontvangen:

1° Van de heer Van Thillo tot de minister van Financiën over «de problematiek van de hergroepering van de openbare kredietinstellingen»;

Le bureau a été saisi des demandes d'interpellation suivantes:

1° De M. Van Thillo au ministre des Finances sur «les problèmes que pose le regroupement des institutions publiques de crédit»;

2° Van de heer Jan Leclercq tot de Eerste minister, tot de minister van Landsverdediging en tot de staatssecretaris voor Leefmilieu en Maatschappelijke Emancipatie over «de onverantwoorde opstapeling van gasgranaten te Houthulst»;

2° De M. Jan Leclercq au Premier ministre, au ministre de la Défense nationale et au secrétaire d'Etat à l'Environnement et à l'Emancipation sociale sur «l'entreposage irresponsable de grenades à gaz à Houthulst»;

3° Van de heer Vaes tot de minister van Binnenlandse Zaken, van de Modernisering van de Openbare Diensten, en van de Nationale Wetenschappelijke en Culturele Instellingen en tot de minister van Tewerkstelling en Arbeid over «het naleven van de veiligheidsvoorschriften voor liften in flatgebouwen»;

3° De M. Vaes au ministre de l'Intérieur, de la Modernisation des Services publics, et des Institutions scientifiques et culturelles nationales et au ministre de l'Emploi et du Travail sur «le respect des mesures de sécurité pour les ascenseurs dans les immeubles privés»;

4° Van de heer De Belder:

a) Tot de minister van Buitenlandse Handel over «de regionalisering van de buitenlandse handel»;

b) Tot de Eerste minister over «de activiteiten van het beperkt Ministerieel Comité voor de buitenlandse economische betrekkingen».

4° De M. De Belder:

a) Au ministre du Commerce extérieur sur «la régionalisation du commerce extérieur»;

b) Au Premier ministre sur «les activités du Comité ministériel restreint des relations économiques extérieures».

De interpellaties van de heren Van Thillo en Jan Leclercq zijn op de agenda van deze week geplaatst.

Les interpellations de MM. Van Thillo et Jan Leclercq sont inscrites à l'ordre du jour de cette semaine.

Wat de interpellatie van de heer Vaes betreft, stel ik voor ze aan onze agenda van deze week toe te voegen, aangezien zij hetzelfde onderwerp heeft als de interpellatie van de heer Hatry.

Quant à l'interpellation de M. Vaes, je propose de l'ajouter à notre ordre du jour de cette semaine, étant donné qu'elle concerne la même matière que celle de M. Hatry. (*Assentiment.*)

De datum van de andere interpellaties zal later worden bepaald.

La date des autres interpellations sera fixée ultérieurement.

SAMENSTELLING VAN COMMISSIES

Wijzigingen

COMPOSITION DE COMMISSIONS

Modifications

De Voorzitter. — Bij het bureau zijn voorstellen ingediend tot wijziging van de samenstelling van sommige commissies:

1° In de commissie voor de Volksgezondheid en het Leefmilieu:

Zou mevrouw Lieten-Croes de heer Swinnen en de heer Leemans de heer Arts als effectief lid vervangen;

Zou de heer Swinnen de heer Vanlerberghe en de heer Arts de heer Van Eetvelt als plaatsvervangend lid vervangen.

Le bureau est saisi de demandes tendant à modifier la composition de certaines commissions:

1° A la commission de la Santé publique et de l'Environnement:

Mme Lieten-Croes remplacerait M. Swinnen et M. Leemans remplacerait M. Arts comme membres effectifs;

M. Swinnen remplacerait M. Vanlerberghe et M. Arts remplacerait M. Van Eetvelt comme membres suppléants.

2° In de commissie voor de Justitie:

Zou de heer Aerts de heer Chabert als plaatsvervangend lid vervangen.

2° A la commission de la Justice:

M. Aerts remplacerait M. Chabert comme membre suppléant.

3° In de commissie voor de Herziening van de Grondwet en de Hervorming der Instellingen:

Zou de heer Stroobant de heer De Loor als effectief lid vervangen.

3° A la commission de la Révision de la Constitution et des Réformes des Institutions:

M. Stroobant remplacerait M. De Loor comme membre effectif.

Geen bezwaar?

N'y a-t-il pas d'opposition à ces remplacements?

Dan is aldus besloten.

Il en est ainsi décidé.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN DE DIENSTEN VAN DE EERSTE MINISTER VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1988

Algemene beraadslaging en stemming over de artikelen

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DES SERVICES DU PREMIER MINISTRE POUR L'ANNEE BUDGETAIRE 1988

Discussion générale et vote des articles

De Voorzitter. — Wij vatten de bespreking aan van het ontwerp van wet houdende de begroting van de Diensten van de Eerste minister voor het begrotingsjaar 1988.

Nous abordons l'examen du projet de loi contenant le budget des Services du Premier ministre pour l'année budgétaire 1988.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan mevrouw Herman.

Mevrouw Herman-Michielsens. — Mijnheer de Voorzitter, het is niet eenvoudig inzicht te verwerven in de begroting van de diensten van de Eerste minister. Zij bestaat immers uit een verzameling van allerhande posten waarvoor in andere begrotingen blijkbaar geen plaats is.

Er loopt niet altijd een draad door, laat staan een rode draad. Ik zal enkele punten uit dit conglomeraat toelichten.

Met de regelmaat van een klok worden de nationale en de internationale pers beroerd door de problematiek van de beveiliging van computerprogramma's en in informaticasystemen opgeslagen gegevensbanken.

Nog niet zolang geleden werd de Belgische publieke opinie in rep en roer gezet door een kraker van het Bistel informaticasysteem. Het hoeft waarschijnlijk geen betoog dat deze materie grensoverschrijdend is en derhalve een internationale aanpak vergt.

Wij stellen immers vast dat niet alleen gebruikers, maar ook bedrijven die deze systemen ontwerpen en produceren geregeld het slachtoffer zijn van ongewenste indringers. De beweegredenen van deze indringers kunnen variëren. Er zijn personen die inbreken om vertrouwelijke informatie in te winnen die zij voor zichzelf gebruiken of verkopen aan derden. Dat doet ons denken aan bedrijfsspionage. Dit type van kraker is echter moeilijk op te sporen daar hij alles in het werk zal stellen om eventuele sporen uit te wissen. Op die manier kan hij in de toekomst nog meer informatie uit dezelfde bron putten.

Een ander type houdt zich bezig met het «besmetten» van programma's door middel van het inplanten van virussen die op een bepaald moment hun vernietigende taak uitvoeren. Hier kan de motivering zowel commercieel zijn, dit is om concurrenten te hinderen, als zuiver recreatief.

Veel computerliefhebbers voelen blijkbaar de intensieve behoefte om, door middel van het kraken van codes en programma's, zichzelf en hun kundigheid ter zake te bewijzen. Rond dergelijke activiteiten zouden er zelfs reeds enkele clubs zijn gevormd. Bovendien rijst de vraag, in hoeverre het kraken een onderdeel vormt van de activiteiten van de bekende informatica-verenigingen.

Dat deze praktijken een enorme meerkost met zich brengen, staat echter als een paal boven water.

Zelfs de ontwerpers van programma's en aanverwante software kunnen geen adequate remedies bedenken voor het probleem van de beveiliging, zoals blijkt uit de soms alarmerende berichten. Derhalve moeten wij ons echt afvragen in hoeverre het verantwoord is, grote bedragen uit te trekken voor de beveiliging van het Bistel-systeem.

Men moet hierbij immers een duidelijk onderscheid maken tussen het openbaar en het niet openbaar deel van het systeem. In het openbare gedeelte, waar enkel gegevens worden geraadpleegd zoals dit vroeger in boeken en encyclopedieën gebeurde, is de nood aan beveiliging eerder miniem. Het gaat hier immers niet om vertrouwelijke informatie en bovendien heeft de gebruiker enkel een passieve rol.

Hij vraagt informatie op maar kan er geen invoeren. Er moet alleen voor worden gezorgd dat de gebruiker niets aan de gegevens kan veranderen en dat er een soort eenrichtingsverkeer wordt tot stand gebracht.

Het probleem inzake de beveiliging is echter veel acuter voor het niet openbaar gedeelte van het systeem, namelijk de elektronische post van de regering alsmede de archivering van de regeringsdocumenten. Waar het openbaar gedeelte een steeds stijgend aantal gebruikers kent, blijkt uit diverse verklaringen dat het vertrouwelijk gedeelte vrijwel niet wordt gebruikt door degenen voor wie het is bestemd.

Dat het uittrekken van grote bedragen voor de beveiliging van dit toch al niet adequaat gebruikt onderdeel bijgevolg aan de kaak moet worden gesteld, hoeft geen verder betoog.

Bij dit alles mag men immers niet uit het oog verliezen dat uitgaven, voor het invoeren van allerhande technieken zoals elektronische sleutels en speciale codes, nog steeds geen waterdichte garantie bieden tegen eventuele misbruiken, zowel van buiten- als van binnenuit.

Dat ondanks al deze overwegingen de tijd niet stilstaat en ook de overheid niet mag achterblijven met het invoeren van nieuwe technologieën ten einde haar werking te rationaliseren, daarover zijn we het hopelijk allen eens. Informatisering is in deze tijd een *must* geworden, willen we geen hopeloze achterstand oplopen.

Deze drang mag echter niet leiden tot willekeurige en onberekenbare investeringen. Er moet rekening worden gehouden met de werkelijke behoeften van de mogelijke gebruikers. Ook de compatibiliteit met andere systemen mag niet uit het oog worden verloren.

Het systeem biedt vele mogelijkheden die men zich nog niet gerealiseerd heeft. Toch zou het in de eerste plaats ten dienste moeten staan van de burger, die op deze wijze een beter inzicht zou kunnen krijgen in het functioneren van onze instellingen. Bovendien zou het ook kunnen bijdragen tot een vereenvoudiging van de administratieve formaliteiten.

In deze tijd, waarin men vrijwel dagelijks wordt geconfronteerd met allerhande boodschappen omtrent een verenigd Europa, dient men ervoor te zorgen dat ook op dit vlak meer en betere afspraken worden gemaakt met betrekking tot het invoeren van een standaardnorm. Zoniet zal men binnenkort investeringen moeten doen die men had kunnen vermijden. Ook dient men ervoor te zorgen dat tussen de Gemeenschappen en de Gewesten communicatie via dergelijke informaticasystemen mogelijk blijft. Coördinatie is bijgevolg onontbeerlijk.

Mijnheer de Eerste minister, ik wil dit item niet afsluiten zonder enige digressie over thema's die niet helemaal tot uw begroting behoren. Ik ben van oordeel dat men zich tot de Eerste minister kan richten met boodschappen omtrent alle mogelijke activiteiten van de regering.

In 1973 werd tijdens de driepartijenregering-Leburton, de minister van Justitie de opdracht gegeven om een ontwerp voor te bereiden over de bescherming van de privacy. Een van de belangrijkste hoofdstukken was de bescherming van de privacy tegen de misbruiken van gegevensbanken.

Deze opdracht is tot op heden nog niet tot een goed einde gebracht. Iedereen weet welke evolutie de informatica heeft doorgemaakt.

Gelukkelijk is de inbraak in Bistel geen ramp geworden. De bedoeling was zelfs niet eens een misdrijf te plegen. De daad behoort eerder tot de gebeurtenissen waarover men glimlachen kan spreken, maar men moet ze beschouwen als een alarmsignaal.

Zonder verder talmen en zowel in het voordeel van de Gemeenschap als van elke burger moet men werk maken van de bescherming van de privacy tegen het «oneigenlijke» gebruik of het misbruik van informaticasystemen.

In 1973, in het vooruitzicht van een beslissing over het Nationaal Register, werd bepaald dat men tegelijk het gebruik van het Nationaal Register en de bescherming van de privacy moest regelen. Dit is niet gebeurd en nu een wetgeving ter zake uitwerken is een opdracht die misschien honderd- of duizendmaal moeilijker is dan dit in 1973 het geval was. Ze zal ook met de dag moeilijker worden. Op de televisie worden wij dagelijks geconfronteerd met films over misdrijven, misdaden, moorden, zedenmisdrijven, inbraken, economische misdrijven en spionagemisdrijven. En dit is niet iets waarover men nog kan glimlachen. Wat gebeurt er in sommige databanken die zeer delicate gezondheidsinformatie opslaan? Voor dergelijke systemen is er tot nu toe een groot gebrek aan reglementering. Men zal dit niet oplossen als men niet tegelijk ook werk maakt van

een codex voor informatici. Als wij een tekst ter beveiliging van databanken opstellen, dan weten wij dat informaticaspecialisten deze al zeer snel kunnen omzeilen. Dit is een zeer belangrijke opdracht van studiewerk, maar ook van « realisatiewerk ». Ik herhaal, mijnheer de Eerste minister, dat dit de grenzen van uw budget ver te buiten gaat, maar toch is het werkelijk een zeer dringende opdracht.

Ik kom nu tot het Belgisch Instituut voor voorlichting en documentatie. Hier stelt men vast dat de resultaten slechts pover zijn, ondanks de investeringen die worden gedaan. Inbel slaagt er blijkbaar niet in op een doeltreffende wijze bij te dragen tot het verstrekken van informatie over het in ons land gevoerde beleid, wat wel een van haar belangrijkste opdrachten is. Hopelijk zullen door de investeringen in het kader van een herstructurerings- en saneringsplan nieuwe initiatieven worden genomen, die ertoe zullen leiden dat dit instituut beter beantwoordt aan de verwachtingen.

Inzake wetenschapsbeleid kan men zich werkelijk afvragen in hoeverre hier nog sprake is van enige vorm van beleid. Immers, vaak blijkt dat de doelen die men zich in het verleden heeft gesteld, niet of slechts in zeer geringe mate worden bereikt.

Hoewel diverse pogingen werden ondernomen om politisering tegen te gaan, en het toekennen van toelagen binnen aanvaardbare termijnen en volgens objectieve criteria te laten geschieden, stellen we vast dat er in de praktijk een hemelsbreed verschil is tussen droom en werkelijkheid.

Ook hier heeft het politiek cliëntelisme zijn intrede gedaan. Vele onderzoeksprojecten worden immers enkel ingediend om een deel van de subsidies in de wacht te slepen. Of het onderzoek tegemoetkomt aan een reële behoefte, is daarbij al te vaak van secundair belang. Deze vorm van willekeur wordt bovendien in de hand gewerkt door het uitstellen van de toewijzing van gelden, zodat men, door een beroep te doen op een versnelde procedure, elke vorm van controle omzeilt.

Dit soort toestanden vindt men momenteel vooral in de humane wetenschappen, een sector die reeds in het verleden al te stiefmoederlijk werd behandeld.

Inzake de vergrijzing van het wetenschappelijk personeel dient te worden opgemerkt dat dit fenomeen tot gevolg heeft, dat er slechts weinig plaatsen vrijkomen voor jonge krachten. Hierdoor gaat er uiteraard een belangrijk deel van het potentieel voor de toekomst verloren.

Tewerkstelling in het kader van onderzoeksprogramma's biedt hiertegen geen remedie. Men wordt er immers vaak slecht en onregelmatig betaald. Daarenboven bieden deze programma's wegens hun tijdelijk karakter voor de betrokkenen niet voldoende toekomstperspectieven. Het is dan ook niet verwonderlijk dat men zich links en rechts zorgen maakt om de zogenaamde braindrain.

Om dit in de mate van het mogelijke te vermijden, zou de continuïteit van bepaalde programma's dienen te worden verbeterd en het uitoefenen van onderzoeksactiviteiten moeten worden geherwaardeerd. Ook moet meer aandacht worden besteed aan de logistieke omkadering. Het gebrek daaraan heeft reeds meermaals meegespeeld bij het falen van projecten.

Tenslotte wil ik nog pleiten voor een betere interactie tussen het bedrijfsleven en de onderzoeksinstellingen. Naast enkele grote bedrijven, die in staat zijn enorme budgetten te spenderen aan onderzoek, zijn er immers vele kleine en middelgrote ondernemingen die gebaat zouden zijn met een betere samenwerking. De meerprijzen, die een gevolg zijn van het toepassen van technieken, via deze weg verkregen, kunnen op hun beurt ten goede komen van het onderzoek.

Uit de begroting die reeds achterhaald is, blijkt eens te meer dat de bedragen die worden ingeschreven, vaak hun bestemming niet bereiken of op een onverantwoorde wijze worden aangewend.

Ik ben dan ook genoodzaakt samen met de PVV-fractie de begroting te verwerpen. (Applaus.)

M. le Président. — La parole est à M. de Wasseige.

M. de Wasseige. — Monsieur le Président, dans le cadre de ce budget 1988 déjà complètement dépensé, je voudrais aborder la question de l'aide à la presse d'opinion.

Je rappelle que cette aide avait été introduite il y a de nombreuses années, en vue de maintenir la diversité dans la presse d'opinion. En effet, il est important pour le bon fonctionnement d'une démocratie que les divers courants d'opinions puissent s'exprimer. Or, depuis sept ou huit ans, sous des prétextes budgétaires — car il s'agit bien de prétextes et je m'en expliquerai —, les montants prévus pour l'aide à la presse d'opinion ont été considérablement réduits.

Malgré la bonne volonté et les efforts des conseils d'administration des journaux, des rédacteurs et des journalistes, la diminution des aides a entraîné la disparition quasi totale de la presse démocrate-chrétienne d'expression française.

La presse socialiste tant d'expression française que d'expression flamande se trouve, quant à elle, réduite à la portion congrue. De plus, on déplore la disparition *de facto* de tous les hebdomadaires d'opinion, à l'exception d'un seul qui parvient à survivre.

Il ne subsiste donc qu'une presse soutenue financièrement par de grands groupes financiers ou de presse, très souvent internationaux, ou par une publicité importante. Dans les deux cas, on peut se demander si, malgré les qualités et la conscience professionnelles des journalistes, une telle presse peut préserver totalement son indépendance.

Les montants ont été considérablement réduits, monsieur le Premier ministre; ils s'établissent actuellement à quelque 80 millions, soit moins de la moitié de ce qu'ils étaient voici sept ou huit ans. Et pourtant, ils étaient loin d'être importants à l'époque!

De plus, les montants prévus en 1988 pour la presse d'expression française n'ont été payés que dans les premiers jours de janvier 1989. Aucune somme n'a donc été allouée en 1988.

Habituellement, une avance est payée en début d'année et le solde aux environs du mois de septembre, à la suite des négociations et conventions normalement prévues.

Ce retard considérable et l'absence de versements anticipés ont engendré pour les entreprises de presse d'expression française des charges financières supplémentaires totalement injustifiées et qui constituent une nouvelle atteinte à leur équilibre financier.

Quelques mots, si vous le permettez, au sujet de l'agence Belga. Celle-ci est une agence privée qui dépend en majeure partie des éditeurs de journaux, mais aussi de l'aide à la presse. Dans la mesure où celle-ci est réduite, il est clair que l'agence Belga va connaître des difficultés financières de plus en plus importantes tenant, d'une part, aux difficultés de financement des éditeurs de presse, eux-mêmes recevant des subsides moins élevés et, d'autre part, à la réduction de l'aide à la presse.

Les difficultés de l'agence Belga vous sont connues, je l'espère, monsieur le Premier ministre. Son personnel est insuffisant et, malgré les efforts considérables fournis par les journalistes et le personnel en activité, la qualité des prestations risque de s'en ressentir.

Malgré son caractère privé, l'agence Belga est la seule agence de presse du pays. Comparativement à d'autres, elle doit assumer des charges supplémentaires du fait qu'elle s'exprime dans les deux langues nationales, ce qui occasionne des frais de traduction.

Que deviendra l'agence Belga en 1989 et dans les années suivantes, à la suite de la communautarisation de l'aide à la presse? Cette situation nous préoccupe.

Autant nous pensons qu'il est important, aujourd'hui, de disposer d'une agence de presse active, féconde, large, autant nous devons bien constater que ses moyens financiers ne sont pas de nature à garantir l'avenir.

Nous sommes inquiets de la réduction des crédits consacrés à l'aide à la presse alors que, dans le même temps, par voie d'amendements, les crédits alloués à Inbel augmentent de 24 millions et les crédits d'engagement pour Bistel augmentent de 100 millions.

Je ne nie nullement le bien-fondé des montants inscrits et des amendements introduits à la Chambre pour ces deux postes. Je dis simplement que si l'on se soucie de la situation financière d'Inbel et, à juste titre, du développement du Bistel, il faut, parallèlement, se soucier de maintenir l'agence Belga et l'ensemble des organismes de presse dans une situation qui leur permette d'exercer dignement et convenablement leurs fonctions. (Applaudissements.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Luyten.

De heer Luyten. — Mijnheer de Voorzitter, er is een oude wijsheid die luidt: wat zeldzaam is, wordt duur voor verzamelaars, zelfs zeer gewone dingen. Ik heb nogal een ruime belangstelling voor historische documenten. Ik weet wat ik heb betaald voor het laatste nummer van *La Flandre Libérale*, *Le Matin*, *Volksgazet* en *Volk en Staat*. Ik heb hier een stuk in handen dat in de toekomst misschien waardevol zal zijn, namelijk een nummer van december 1988 van het Inbel persoverzicht, tenzij dit persoverzicht nog bestaat en wij het niet meer ontvangen. Dat kan natuurlijk ook.

Sinds 1 januari 1989 komt hier dat zeer nuttig document voor de parlementsleden niet meer toe. Sommigen zeggen dat het niet meer bestaat, anderen beweren van wel. Een aantal collega's hebben er hun spijt over uitgedrukt dat zij het niet meer ontvangen. Ik heb ook de fractiesecretarissen horen zeggen dat tussen de kilo's papieren die wij krijgen dat persoverzicht een van de meest gebruikte stukken was. De reden waarom wij het niet meer krijgen of de reden waarom het is afgeschaft, ligt misschien in de begroting.

Voor Inbel werd in 1987, 82 miljoen ingeschreven en in 1988 56 miljoen. Wellicht is het een reactie van Inbel tegenover het Parlement of is het misschien bedoeld als voorbehoedmiddel om ons niet in slechte zin te beïnvloeden. Wij hebben immers de jongste tijd vaak gehoord dat in de verhouding Zaïre-België zoveel verkeerd is gelopen omwille van wat de pers schrijft. Men acht het misschien beter dat de parlementsleden niet meer weten wat de pers allemaal schrijft in verband met Zaïre.

Mijnheer de Eerste minister, u blijkt een groot specialist te zijn van de moderne informatica. Maar wij, senatoren die allemaal een dagje ouder zijn, wenden ons nog tot de meer klassieke methodes. Wanneer dagelijks het persoverzicht op onze redactie binnenkwam, dan wisten wij nog wel een fotokopieermachine te hanteren, zodat wij fotokopies konden nemen van wat ons interesseerde.

Ik wil deze bedinerende toon verlaten om te zeggen dat er veel wordt verteld over de verhouding tussen de uitvoerende macht en de parlementsleden en over hoe slecht die parlementsleden gewapend zijn tegenover de uitgebreide staf van ministers om in de doolhof van de moderne informatie nog een beetje de weg te kunnen vinden. Ik sta hier bekend als een papierverzamelaar. Ik ben op drie kranten geabonneerd. Ik kan echter niet alle kranten lezen. In koninklijke toespraken horen wij altijd zeggen dat wij elkaar beter moeten leren kennen.

Mocht het persoverzicht nog bestaan, dan ware het nuttig dat het zo spoedig mogelijk opnieuw wordt bezorgd aan de parlementsleden en niet alleen aan de fracties. Het lijkt mij zelfs logisch dat elk parlements lid dat daartoe de wens uitdrukt dit document dagelijks ontvangt zonder dat het zich telkens naar het secretariaat van zijn fractie moet begeven.

Ik wil ook als verzamelaar een bekommerning uitdrukken. De krantenverzameling van het Parlement wordt in alle universiteiten geroemd als een van de meest volledige. Sinds het verdwijnen van de Inbelmap stel ik tot mijn stijgende historische angst vast dat men bijna met zware blokken de kranten moet vasthechten omdat anders zelfs deftige mensen die de senatoren toch zijn, in de bekoring komen om kranten te pikken, zodat in de

toekomst onze historici een zeer onvollidige verzameling zullen aantreffen. De meest eenvoudige oplossing lijkt mij dan ook ons al deze informatie opnieuw zo vlug mogelijk te bezorgen. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de Eerste minister.

De heer Martens, Eerste minister. — Mijnheer de Voorzitter, de begroting van de Diensten van de Eerste minister omvat ook een klein gedeelte sector Eerste minister. Voor het begrotingsjaar 1988 omvatte die begroting 845,9 miljoen lopende uitgaven, tegen 1,1234 miljard in 1987. Maar toen was er nog 255,5 miljoen uitgetrokken voor dotaties voor het Fonds voor vakbondpremies. De reële vermindering op mijn begroting bedraagt 22 miljoen.

In 1988 bedroegen de kapitaaluitgaven niet gesplitste kredieten 43,8 miljoen tegenover 1,0834 miljard in 1987, maar toen was er 1,052 miljard uitgetrokken voor de aanzuivering van het saldo van het Fonds ter ondersteuning van de conjunctuur. De reële toename vloeide voort uit de installatie van een nieuwe examenruimte voor het Vast Wervingssecretariaat. In 1988 bedroegen de ordonnanceringskredieten 131,3 miljoen tegen 277,5 miljoen in 1987 voor het Bistelproject. De vastleggingskredieten bedroegen in 1988 147,3 miljoen, net zoals in 1987.

Er werden twee amendementen ingediend.

Enerzijds wordt een verhoging gevraagd van de toelage aan Inbel (art. 41.01) met 24,0 miljoen van 56,9 miljoen frank tot 80,9 miljoen. Het bedrag werd gecompenseerd op andere begrotingsartikelen en heeft dus geen weerslag op het totale krediet.

Wat artikel 01.30 betreft, wordt voor Bistel gevraagd:

1. De vastleggingskredieten voor 1988 van 147,3 miljoen frank te verhogen tot 247,3 miljoen frank (vermeerdering met 100,0 miljoen frank).
2. De ordonnanceringskredieten voor 1988 van 131,3 miljoen frank te verhogen tot 163,3 miljoen frank (vermeerdering met 32,0 miljoen frank).

De reden hiervoor is dat Bistel ondanks alle inspanningen er niet in geslaagd was om deze kredieten in 1987 vast te leggen. Aangezien de aankoopprocedure voor twee computers en 120 PC's naar zijn voltooiing ging, was het urgent geworden om deze bedragen (100 miljoen frank in vastleggingskredieten en 32 miljoen frank in ordonnanceringskredieten) naar artikel 01.30 begrotingsjaar 1988, over te dragen.

In het verslag van de kamercommissie hebt u gemerkt welke verbetering wij willen aanbrengen in de diensten met toegevoegde waarde die door Bistel worden aangeboden. De toegang tot databanken is een van de belangrijkste elementen, maar veronderstelt geen speciale beveiliging vermits het over nagevoeg openbare gegevens gaat. De moeilijkheid is niet de beveiliging van die gegevens, maar wel het eraan geraken op een ordentelijke manier.

Het lijkt mij voor de toekomst van groot belang dat de toegang tot databanken, onder meer via Bistel, op een gebruiksvriendelijke manier wordt gerealiseerd in de departementen, in het Parlement en op openbare, voor iedereen toegankelijke plaatsen zoals een bibliotheek en een leeszaal. Daar is echter geen probleem van beveiliging.

Er is wel het probleem van de beveiliging bij de elektronische post waarmee men dezelfde teksten door middel van telex en binnenkort van telefax tegelijkertijd aan verschillende abonnees, bijvoorbeeld alle kranten, kan doorsturen. Hier is wel een systeem van beveiliging vereist. Hetzelfde geldt voor de archivering van officiële documenten van de Staat, onder meer die van de regering en andere aangesloten officiële instellingen. Vanuit dat perspectief hebben wij een aantal regels opgesteld.

Iemand heeft wat men noemt «het Bistel-systeem gekraakt». Ik vestig er de aandacht op dat het hier niet gaat over het kraken van een systeem, maar over een misbruik van vertrouwen. Het betreft een persoon die over de meest precieze en gedetailleerde

gegevens beschikte om in het systeem binnen te geraken en die daarvan misbruik heeft gemaakt. Wij zullen zien welke de gevolgen van dit naar mijn oordeel misdrijf zullen zijn. Iemand heeft de informatie waarover hij beschikte en die uitermate vertrouwelijk was aan anderen doorgespeeld. Ik spreek er mij niet over uit of dat al dan niet met opzet gebeurde. Het probleem van de beveiliging van het systeem werd hierdoor wel zeer publiek gemaakt. Ingewijden wisten reeds dat dit bestond.

Er zijn echter nog andere problemen. Mevrouw Herman wees op een van de grote kwalen, namelijk het verwekken van virussen in de informaticasystemen. Men moet, ook op wereldvlak, naar oplossingen zoeken voor die kwaal.

De beveiliging van Bistel zal, zoals ik reeds heb aangetoond, gradueel worden opgevat. Met betrekking tot de onderdelen die geen vertrouwelijke informatie bevatten en die het grootste deel van de databanken uitmaken, lijkt het mij onverantwoord het gebruiksgemak al te zeer te hypothekeren door zeer complexe toegangsprocedures. Een van de grootste problemen in het gebruik van databanken is de gebruiksvriendelijkheid. Er bestonden tot voor enkele jaren in ons land databanken, onder meer Justel in het departement van Justitie, die slechts door een tiental personen konden worden geraadpleegd omdat de ingewikkeldheid van de commandering en van het gebruik praktisch door niemand kon worden eigen gemaakt. Een van de opdrachten van Bistel is precies het plaatsen van een computer vóór de computer om langs zeer gemakkelijke toegangswegen tot consultatie te kunnen overgaan. Het zou dus onverantwoord zijn deze gebruiksvriendelijkheid opnieuw ongedaan te maken door erg complexe toegangsprocedures.

Het bestaande systeem van paswoorden blijft dus behouden, maar het wordt verfijnd. Tevens wordt een bewustmakingscampagne gevoerd om de gebruiker te overtuigen van het belang van een aangepast beheer van zijn paswoorden. Het systeem is nu reeds in die mate aangepast dat de gebruiker van Bistel op elk ogenblik zijn paswoord, bestaande uit een woord van vier karakter, kan wijzigen. Dit laat een hoog aanpassings tempo van de paswoorden toe.

De elektronische post die persoonlijke en vertrouwelijke informatie bevat, wordt dubbel beveiligd. Enerzijds wordt de toegang gecontroleerd door een systeem dat is gesteund op de combinatie van de kennis van een paswoord en het bezit van een *token*, waarmee de gebruiker persoonlijke nummers vormt en op het scherm ingeeft. Voor de toegang ontstaat er dus een fysieke band tussen de gebruiker en het systeem.

Een tweede element van de beveiliging is een publieke-sleutel-encrypteringssysteem dat waarborgen biedt zowel op het vlak van de vertrouwelijkheid, de integriteit en de authenticiteit van de overgedragen gegevens. De combinatie van deze twee elementen verbetert in aanzienlijke mate de veiligheid van het systeem.

Mevrouw Herman heeft ook inlichtingen gevraagd over de uitbreiding van onze wetgeving met het oog op de bescherming van de privacy. Toen in 1973 het Rijksregister werd ingevoerd heeft de toenmalige regering inderdaad aangekondigd dat een wetgeving op de bescherming van de privacy zou worden tot stand gebracht. Wij ondervinden dagelijks de behoefte aan een dergelijke wetgeving. De minister van Binnenlandse Zaken die ook belast is met de modernisering van de overheidsinstellingen doet vrijwel op elke vergadering van de kabinetsraad zijn beklag over het feit dat die wet nog steeds niet bestaat.

Op de vorige kabinetsraad hebben wij dan ook afgesproken om binnenkort een wetsontwerp dienaangaande in te dienen. Het is de hoogste tijd, want wij worden dagelijks geconfronteerd met aanvragen om toegang te krijgen tot het Rijksregister.

Inzake Inbel wens ik mevrouw Herman en de heer Luyten het volgende te zeggen. Uit de verslagen blijkt dat een belangrijke herstructurering heeft plaatsgevonden. Wij hebben de raad van bestuur van Inbel gevraagd een herstructureringsplan op te stellen met het oog op een functionele hergroepering van perso-

neel en middelen. De verhoging van de kredieten in deze begroting is een tijdelijke overbruggingsmaatregel. Er werd namelijk een bedrag van 56,9 miljoen en 24 miljoen bijkredieten uitgetrokken op de begroting 1988.

De Ministerraad heeft op 28 december 1988 het herstructureringsplan goedgekeurd. De maatregelen met financiële weerslag zijn thans in uitvoering en een aantal aanpassingen van formele en structurele aard zullen in het voorjaar worden uitgevoerd.

Het spijt me de heer Luyten te moeten zeggen dat bij de herstructureringsmaatregelen die de raad van bestuur van Inbel heeft genomen, de afschaffing hoorde van het persoverzicht. Ik betreur deze maatregel. Ik weet zelfs dat bepaalde politici het dagelijks persoverzicht gebruiken naast de tonnen papier die zij ontvangen, als een document voor hun memoires.

Een lid heeft me zelfs gezegd: « Ik heb daarvoor slechts twee documenten nodig, namelijk het dagelijks persoverzicht en mijn agenda. Ik zal later aan de hand van deze twee documenten opnieuw enigszins wegwijs worden uit de gebeurtenissen van die jaren, die maanden en die weken. »

De Kamer heeft het opmaken van een persoverzicht voor de kamerleden overgenomen. Het persoverzicht was natuurlijk ook een zeer kostelijke onderneming, die ik persoonlijk wel zeer nuttig vond, maar wij beschikten niet over de nodige middelen om Inbel in staat te stellen dat verder te doen. Bovendien wordt er op ieder ministerieel departement een bijkomend persoverzicht gemaakt. Er ontstaat op die manier een profusie van fotokopieën in de vorm van persoverzichten. Ik geef eerlijk toe dat wij er niet in geslaagd waren dat alles in het persoverzicht van Inbel te centraliseren. Ik neem met een zekere weemoed afscheid van het persoverzicht van Inbel, te meer omdat ik vijf jaar geleden heb gevraagd om het opnieuw in te voeren.

J'en arrive ainsi, monsieur de Wasseige, à l'aide à la presse. En 1988, les subsides s'élevaient à 80,5 millions. Pour l'année 1989, la responsabilité des montants à allouer incombera aux Communautés. Le Premier ministre aura donc moins de préoccupations à ce niveau. En effet, nous disposons de crédits limités qui, pendant de longues années, ont été source de problèmes. Mais je ne suis pas convaincu que la situation soit tout à fait clarifiée. Il existait déjà deux postes par préciput au profit d'une part, de l'agence Belga, qui n'était pas encore divisée en sections et, d'autre part, d'un journal germanophone que la Communauté germanophone aidera désormais.

Le retard apporté au versement des subsides à la presse francophone résulte de la modification, au cours de l'année 1988, à la suite des longues négociations qui visaient à aider un journal francophone, des règles organiques.

De la sorte, je crois avoir également répondu au problème posé par M. Luyten. En résumé, disparaissent essentiellement de mes compétences, l'aide à la presse ainsi que la publicité commerciale à la radio et à la télévision.

Het bestuur van de Kanselarij en het logistiek bestuur, met zes activiteitenprogramma's, waaronder Bistel en de hulp aan de pers die verdwijnt, sociale tussenkomsten, voorlichting, ondersteuning van de conjunctuur, het Hoog Comité van toezicht, het Vast Wervingssecretariaat, de Vaste Nationale Cultuurpactcommissie blijven de voornaamste activiteiten, maar de staats hervorming heeft, zoals u bekend is, ook in mijn diensten een hervorming tot stand gebracht.

Ik meen te hebben geantwoord op alle vragen. Ik blijf erbij dat de modernisering van onze instellingen, onder meer door de informatica, belangrijk is en dat ondanks de systemen van beveiliging de toegang tot de databanken op een gebruiksvriendelijke wijze mogelijk moet zijn. Het vervangen van de « domme » terminals door de multifunctionele personal computers is al volop bezig. Die personal computers dienen niet alleen om de informatie te bekijken die uit de centrale computer komt, maar ook om ermee te werken. Men kan zelfs aan *word*

processing doen en teksten langs elektronische weg verspreiden, ook via telex en telefax.

Ik meen dat de overheid in het algemeen — de nationale overheid en de Gemeenschappen en de Gewesten — er alle belang bij heeft die inspanning voort te zetten opdat ons werk vlugger en efficiënter kan worden verricht en opdat het automatisch werk wordt ondersteund door machines. Ik vind dit voor de vermenselijking van onze taak van zeer groot belang. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Luyten voor een zeer korte repliek.

De heer Luyten. — Mijnheer de Voorzitter, men zegt soms dat de rijken niet weten wat honger hebben betekent. De Eerste minister verklaart dat men in elk kabinet « ijverig knipt en plakt ». Ik doe een beroep op zijn medelijden voor de slecht geïnformeerde senatoren en vraag hem ons die informatie in vier exemplaren te bezorgen. Zij kan dan in de Senaat worden verspreid.

Dat zou een nuttig instrument zijn en mijn voorstel vergt toch geen grote moeite.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Seeuws.

De heer Seeuws. — Mijnheer de Voorzitter, naar gewoonte beperk ik mij tijdens de bespreking van deze begroting tot de sector wetenschapsbeleid.

De heer Erdman, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op

De kredieten voor het wetenschapsbeleid die voorkomen in de begroting van de Diensten van de Eerste minister voor 1988 werden op 16 november en 6 december van vorig jaar door de commissie voor de Opvoeding, het Wetenschapsbeleid en de Cultuur van de Kamer van volksvertegenwoordigers besproken. Na — overigens zonder debat — door de plenaire vergadering van de Kamer te zijn aangenomen, is het vandaag de beurt aan de openbare vergadering van de Senaat om haar fiat te geven aan dit wetsontwerp.

Het valt te betreuren dat de omstandigheden waarin deze begroting nu besproken wordt verre van ideaal zijn. Aangezien intussen de begroting 1989, evenals het bijblad voor de begroting 1988 in voorbereiding zijn, laat deze werkwijze toe een balans op te maken van het tijdens de voorbije maanden gepresteerde werk op dit departement en het oog te richten op de op stapel staande initiatieven en op de realisaties in deze sector die van essentiële betekenis zijn voor onze toekomst op economisch, sociaal en tewerkstellingsgebied.

Wanneer men de recente regeringsverklaring naleest, kan men merken dat het stimuleren van het wetenschappelijk onderzoek opnieuw als een zeer belangrijke beleidsdoelstelling naar voren wordt geschoven en dat de uitbreiding en de valorisatie van ons wetenschappelijk potentieel als onmisbare bouwstenen worden beschouwd van ons toekomstig welvaartsniveau.

Dit gebeurde in het verleden ook al. De ervaring heeft echter aangetoond dat dit al te zeer intentieverklaringen bleken, veel meer dan initiatieven die kaderden in globale concepten.

Aldus hebben de weinig doordachte, elke coherentie missende politiek inzake wetenschappelijk onderzoek, van de vorige regeringen, en de voortdurende daling van de openbare *research and development*-kredieten, ertoe geleid dat België, tot voor kort, op het gebied van het percentage van het BNP dat aan wetenschappelijk onderzoek besteed wordt, een aanzienlijke achterstand kende ten opzichte van vergelijkbare en ons omringende landen.

Terwijl het totaal van de uitgaven voor *research and development* in België 1,6 pct. van het bruto nationaal produkt bedraagt, loopt dit in Nederland en Frankrijk op tot 2,3 pct. en bereikt het in Zwitserland en Zweden zelfs bijna 3 pct.

In overeenstemming met het regeerakkoord kan, nadat de bestaande leemtes in het wetenschappelijk onderzoek in ons land grondig werden geanalyseerd, eindelijk werk worden gemaakt van de zo noodzakelijke en reeds jaren aangekondigde budgettaire inhaalbeweging.

Tengevolge van deze, op het begrotingsconclaaf geconcretiseerde, positieve financiële impuls zal de Dienst programmatie wetenschapsbeleid in 1989 kunnen beschikken over bijna 8,5 miljard frank, of nagenoeg 1,7 miljard meer dan in de begroting voor 1987 was ingeschreven.

Toch mag hierbij niet uit het oog worden verloren dat ook in onze buurlanden gelijkaardige « inhaalmaneuvers » worden uitgevoerd, zodat er nauwkeurig over moet worden gewaakt dat het aandeel van het BNP dat België aan wetenschappelijk onderzoek besteedt, parallel evolueert met dit van onze buurlanden en van de voornaamste OESO-landen.

Zo heeft bijvoorbeeld in Frankrijk, waar 2,3 pct. van het BNP wordt besteed aan *research and development*, de minister van Onderzoek en Technologie berekend dat zijn land 25 miljard Franse frank meer zou moeten investeren in wetenschappelijk onderzoek om gelijke tred te houden met de voornaamste concurrenten.

Dit is des te meer verontrustend omdat in Frankrijk, net als in België, het aandeel van het wetenschappelijk onderzoek dat gefinancierd wordt door de industrie uitgedrukt in procent van het BNP tot één der laagste van de geïndustrialiseerde wereld behoort.

Om dit tekort te verhelpen stelde de Franse minister van Onderzoek en Technologie op 14 december dan ook voor het aandeel van het wetenschappelijk onderzoek uitgedrukt in procent van het BNP tegen 1992 met 0,5 pct. te verhogen — datum waarop de interne grenzen van de Europese markt zullen moeten zoniet verdwijnen, dan toch sterk vervagen —, om aldus de positie van Frankrijk op het vlak van *research and development* aanzienlijk te kunnen versterken.

Alle verhoudingen in acht genomen, lijkt het toch meer dan wenselijk dat de gerealiseerde middelenuitbreiding ten gunste van *research and development* in België slechts als een eerste aanzet wordt beschouwd.

Indien in 1989 een inspanning geleverd wordt om het overheidsaandeel in de middelen voor *research and development* aanzienlijk uit te breiden, dan moet duidelijk zijn dat, indien wij de geplande doelstellingen wensen te halen, ook de privé-sector een inspanning ten gunste van *research and development* zal moeten leveren.

Het kabinet van Wetenschapsbeleid heeft reeds aangekondigd dat daartoe een dialoog op gang werd gebracht tussen zijn kabinet en de bedrijfswereld. Wij hopen oprecht dat deze dialoog zal worden voortgezet en tot positieve resultaten zal leiden.

Uiteraard zal het niet volstaan alléén de financiële middelen waarover de *research* in ons land kan beschikken te doen toenemen, maar is het eveneens van belang ons wetenschappelijk potentieel werkelijk te versterken.

Het gevaar van de vergrijzing en demotivatatie van het wetenschappelijk personeel en de nog al te sterke *braindrain* van wetenschappers wordt nu verholpen door onder andere de wetenschappelijke tewerkstelling zowel kwalitatief als kwantitatief te verbeteren via een reeks stimulerende initiatieven.

Wij zijn er steeds van overtuigd geweest dat ons land optimaal moet participeren in de grootscheepse internationale *research*-programma's zoals die de afgelopen jaren tot stand zijn gekomen. Hierbij is niet alleen de Belgische participatie aan grote internationale instrumenten en akkoorden van het type CERN en ESA van belang, maar ook de inschakeling van Belgische onderzoeksploegen in de Europese acties, in de *research and development* kaderprogramma's van het type EUREKA en COST.

Het Belgisch wetenschappelijk potentieel zal in de toekomst ongetwijfeld toenemen door onze vorsers in te schakelen in internationale projecten en de samenwerking en coördinatie

tussen de verschillende onderzoeksteams zoveel mogelijk te versterken.

Hoewel het verantwoord is een positieve houding aan te nemen ten opzichte van deze multilaterale *research and development* aanpak is het, zeker in de aanvangsfase van het nieuwe België, raadzaam de activiteiten van en de controle op de structuur en de werking van deze internationale onderzoeksprojecten waarin België participeert nauwkeurig, kritisch en permanent te evalueren en zo nodig bij te sturen.

De recent goedgekeurde deelneming aan het Synchrotronproject in Grenoble doet de vraag rijzen hoe het principe van de *juste retour*, dat ten grondslag moet liggen aan de Belgische deelneming aan deze internationale projecten, kan worden gewaarborgd, rekening houdend met de nieuwe structuur waarin België vandaag leeft.

Uit een grondig onderzoek van de regionale spreiding van de EEG-onderzoekskredieten in België blijkt immers dat het aandeel dat Vlaanderen toekomt relatief laag is.

Op basis van de programma's opgestart in het kader van de Europese Gemeenschap dient zo snel mogelijk duidelijkheid te worden geschapen over de deelneming van de Gemeenschappen en de Gewesten aan deze internationale programma's en over de verdeling van de bedragen voor de Europese programma's tussen de nationale Staat, de Gemeenschappen en Gewesten enerzijds en de EEG anderzijds.

Naar aanleiding van de bespreking van de bijzondere wet betreffende de financiering van de Gemeenschappen en de Gewesten in de Senaat, is bevestigd dat er met betrekking tot de coördinatie met de EEG een juridisch probleem rijst, namelijk dat de EEG tot nader order alleen nationale Staten erkent en niet de Gemeenschappen of de Gewesten.

De coördinatie die logischerwijze via de centrale overheid moet gebeuren, dient derhalve zo snel mogelijk gestroomlijnd en operationeel te worden gemaakt.

De staatshervorming van 8 augustus 1988 brengt expliciet, en in het bijzonder voor het wetenschapsbeleid, de noodzaak mee aan gestructureerde samenwerkingsverbanden tussen de respectieve bevoegdheidsniveaus. Aldus vormt dit een belangrijke toetssteen voor een nieuwe benadering van een federale dynamiek ter zake.

Dank zij een onlangs uitgevoerde analyse van het wetenschappelijk onderzoek zoals dit tot nu toe in België gebeurde, kan precies worden bepaald waar zich momenteel de grootste tekortkomingen en lacunes inzake *research and development* voordoen.

Is het juist dat, om deze gebreken te verhelpen, recent een aantal impulsprogramma's werden opgestart op het vlak van de informatietechnologieën en van de nieuwe materialen? Is het juist dat geld werd vrijgemaakt voor beleidsvoorbereidend onderzoek en dat gelijkaardige programma's in voorbereiding zijn voor de zo belangrijke, humane wetenschappen, voor de sociale en institutionele veranderingen en voor de gezondheidsrisico's, veroorzaakt door de bestaande en recent ingevoerde golf van nieuwe technologieën?

Tenslotte, mijnheer de Voorzitter, nog een opmerking in verband met de informatie van het grote publiek evenals van de doelgroep van de onderzoekers.

Was de spectaculaire tentoonstelling *Space-Center* een eerste aanzet om het wetenschappelijk onderzoek in België meer populair te maken, dan zijn in de toekomst dringend maatregelen nodig om een nog groter deel van de bevolking, in de eerste plaats de jeugd, te overtuigen van het uitzonderlijk belang dat de *research* voor ons land inhoudt.

Opiniepeilingen uitgevoerd door de Europese Commissie hebben immers gewezen op de wens van de bevolking beter te worden geïnformeerd bij de ontwikkeling van wetenschap en technologie.

Het is dan ook verheugend dat ook op het vlak van de popularisering van het wetenschappelijk onderzoek reeds contacten werden gelegd met onze buurlanden met het oog

op het opstarten van de aan de noden van onze bevolking beantwoordende informatie- en populariseringsprogramma's.

Nog niet zo lang geleden werd een bijkomend onderzoek naar de informatiekanaal en in de eerste plaats naar de snelheid van de informatiedoorstroming van de nationale overheid naar de Vlaamse Gemeenschap aangekondigd.

Het is wellicht nog te vroeg om naar de conclusies te vragen. Toch had ik graag van de staatssecretaris vernomen of hij reeds beschikt over zekere indicaties die richtinggevend kunnen zijn om de oorzaak aan te duiden van het geringe Vlaamse aandeel in de onderzoeksfondsen van de Europese Gemeenschap, en of hij reeds een overzicht kan geven van de maatregelen die nodig zijn om deze achterstand in positieve zin om te buigen.

Mijnheer de Voorzitter, tot slot bevestig ik dat, gelet op het positieve werk dat in korte tijd werd verricht op het departement Wetenschapsbeleid, en het groeiend belang dat door de regering aan het wetenschappelijk onderzoek als basis voor de welvaart van onze toekomstige generaties wordt toegekend, mijn fractie unaniem deze begroting zal aannemen. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Vandekerckhove.

De heer Vandekerckhove. — Mijnheer de Voorzitter, de kredieten wetenschapsbeleid voor 1988 zijn, zoals de kredieten van vele andere begrotingen voor 1988 die we vandaag en morgen te behandelen krijgen, reeds lang opgebruikt, zodat we ons kunnen afvragen of het nog de moeite loont om er veel woorden aan te besteden. We zijn het al veel te veel gewoon geworden dat begrotingen van het vorige jaar, die reeds geheel zijn opgebruikt, worden besproken. We hebben het protesteren bijna verleerd, maar toch dring ik er bij de Vice-Premier die het begrotingsbeleid onder zijn hoede heeft, nog eens op aan ervoor te zorgen dat de begrotingen voor 1989 tijdig kunnen worden besproken.

Aangezien het evenwel de laatste maal is dat de kredieten wetenschapsbeleid in hun huidige vorm in het nationale Parlement worden behandeld als onderdeel van de begroting van de Diensten van de Eerste minister, loont het toch de moeite er nog één keer op terug te blikken, al is het misschien maar uit gewoonte.

Traditioneel lijkt het wetenschapsbeleid een sector die velen interesseert. Het schaarse aantal sprekers bij de jaarlijkse bespreking van deze begroting in de Senaat is hiermee echter in krasse tegenstelling. De bespreking van de begroting in de commissie van de Kamer heeft evenwel aanleiding gegeven tot een interessant en waardevol verslag van mevrouw Maes, dat een goed en gedetailleerd overzicht biedt. Wanneer ik dit vergelijk met de enkele *computersheets* die we bij de bespreking van de begroting 1987 voorgeschooteld kregen, kan ik alleen maar gelukkig zijn met de veelheid van inlichtingen in dit verslag en de waarde ervan.

Ik wil bij de bespreking vandaag enkele opmerkingen maken.

Zowat elke minister van Wetenschapsbeleid en elke regering heeft de jongste tien jaar er steeds op gewezen dat deze sector een voorkeursbehandeling kreeg en prioritair was in het beleid. Nu eens was de daling van de kredieten minder ugesproken dan voor andere departementen, een andere keer was de stijging hoger.

Wanneer we echter de cijfers vergelijken tussen 1982 en 1988, zoals opgenomen in de tabel op bladzijde 16 van dit verslag, dan merken we dat de indexering niet eens werd gehaald. 48 miljard in 1982 bij een indexcijfer van de consumptieprijzen van 111 in december 1982, tot bijna 39 miljard in 1988 bij een indexcijfer van 135, zodat meer dan 60 miljard zou moeten gehaald zijn om de indexering te volgen.

Een allereerste prioriteit is het dus zeker niet geweest, zodat de aanzienlijke achterstand van België ten opzichte van de grote landen, maar ook ten opzichte van landen als Nederland, Zweden of Zwitserland, even groot is gebleven, terwijl anderzijds moet worden erkend dat de openbare *research and*

development uitgaven in procent van het bruto binnenlands produkt, nog een dalende trend vertonen

Ook hier stellen we dus een tegenspraak vast tussen de woorden en de bedoelingen en de werkelijkheid van de cijfers, al moet men er rekening mee houden dat cijfers niet altijd zo maar vergelijkbaar zijn.

Tot mijn vreugde stel ik vast dat de minister van Wetenschapsbeleid nu ook een expansieprogramma voor het wetenschappelijk onderzoek in ons land voorstelt. Hij kan hierbij reeds op korte termijn wijzen op enkele belangrijke inspanningen, met name:

— Een regularisatie van achterstallige kredieten van het NFWO;

— 100 nieuwe mandaten en beurzen voor doctorandi;

— Een nieuwe budgettaire impuls van 200 miljoen voor universitair onderzoek;

— De toename met 100 miljoen van de kredieten voor speciale universitaire onderzoeksfondsen;

— Een nieuwe impuls voor het onderzoek in de menswetenschappen.

De wil is aanwezig en het ziet er naar uit dat het niet louter bij woorden zal blijven. Wij hopen dat de minister daarin moge slagen. Trouwens, in tegenstelling tot wat velen menen, ben ik van oordeel dat de nieuwe ordening van de bevoegdheden door de staatshervorming van 8 augustus 1988, eerder stimulerend dan wel remmend zal werken op de ontwikkeling van het wetenschappelijk onderzoek. De toekomst zal het uitwijzen.

Dit brengt mij trouwens tot mijn tweede punt, de gedeeltelijke federalisering van het wetenschapsbeleid.

De kredieten voor wetenschappelijk onderzoek zijn volgens de nieuwe bevoegdheidsverdeling opgedeeld tussen de deelgebieden en de nationale Staat, waarbij het onhoudbare en in de praktijk niet toe te passen onderscheid tussen toegepast en fundamenteel onderzoek werd opgeheven.

De federalisering van het onderwijs is ook doorgetrokken naar de wetenschapskredieten. Niet alleen de rechtstreekse financiering van het hoger onderwijs — de vroegere massa I, die nog altijd 45,2 pct. van de horizontale begroting van 1988 uitmaakt — maar ook de onrechtstreekse financiering via de fondsen met onder andere de geassocieerde fondsen komt nu naar de Gemeenschappen, behoudens 20 pct. van de geassocieerde fondsen dat nationaal blijft. Dit is ook het geval voor de bijzondere universitaire onderzoeksfondsen, de onderlinge overleg- of zogenaamde geconcentreerde acties. Alles wat betrekking heeft op het universitair onderzoek is aldus een gemeenschapsmaterie geworden.

Dit komt uiteraard tot uiting in de cijfers. Er wordt zowat 60 pct. van Wetenschapsbeleid naar de Gemeenschappen en Gewesten overgeheveld. De universiteiten zijn in ons land het zwaartepunt voor het wetenschappelijk onderzoek zodat we kunnen stellen dat het zwaartepunt inderdaad is verplaatst. Nationaal zijn uiteraard gebleven de kredieten die betrekking hebben op onderzoeken in Europees en internationaal verband waar de nationale Staat gesprekspartner is.

Mijn derde opmerking is dat het enigszins bevreemdend overkomt dat de eigen impulskredieten van Wetenschapsbeleid grotendeels nationaal zijn gebleven. Ik verheug er mij over dat de kredieten de jongste jaren omvangrijker zijn geworden en nu ongeveer 8 miljard bedragen. Er was een tijd dat de minister van Wetenschapsbeleid met enige afgunst keek naar de cijfers van al de andere budgetten en zijn eigen schamele cijfers niet eens durfde te vernoemen.

Na aftrek van ruimtevaart en internationale kredieten is er nog ruim 4,3 miljard frank. Voor zowat een derde, namelijk 1,3 miljard, zijn de kredieten gefederaliseerd, en 3 miljard blijft nationaal en is bestemd voor nationale programma's, biowetenschappen, artificiële intelligentia, Antarctisch onderzoek, IUAP's enzovoort.

Niemand zal de noodzaak betwisten tot overleg of tot samenwerking op het nationale vlak, zeker niet in een materie als wetenschappelijk onderzoek. De verhouding eenderde-tweederde ligt mij echter niet zo voor de hand.

Wanneer het grootste deel van het wetenschappelijk onderzoek nu gefederaliseerd is, moet het grootste deel van de impulskredieten dezelfde weg volgen. In de huidige omstandigheden is dit weliswaar het minst van mijn zorgen. Ik vrees echter dat er gevaar blijft bestaan dat via de uitbouw van de impulsen de federalisering zal worden afgeremd.

De verdeling van de impulsen, zo heeft de ervaring ons geleerd, moet van Vlaamse zijde nauwlettend in het oog worden gehouden.

Dat brengt mij tot het laatste punt, namelijk de verdeling van de wetenschapskredieten. In verband met de N-F-verhouding is dat een oud Vlaams zeer. Het is hier herhaaldelijk ter sprake gekomen ieder jaar bij de bespreking van het Wetenschapsbeleid. De Vlaamse verenigingen, de Vlaamse universiteiten, de VLIR en zovele andere hebben de cijfers bestudeerd en de verdeling ervan aangeklaagd.

Het is misschien nuttig eens te kijken hoe het in de toekomst zou gaan of zou moeten gaan in vergelijking met wat het in het verleden was. Zonder in detail te treden waren de voornaamste scheefftrekkingen de volgende.

Ten eerste was er de financieringswet van het hoger onderwijs en van de universiteiten met de erin opgenomen mechanismen die tot gevolg hadden dat het studentenaantal langs Vlaamse zijde, dat gestegen was tot 56 à 57 pct. van de studenten, in de verdeling van de kredieten niet meer dan 51 pct. werd gehaald. Volgens de berekeningen van de VLIR was dit jaar na jaar een schadepost van ruim 2,8 miljard. Met de toekomstige verdeling vallen al deze kredieten onder de algemene onderwijsregeling in de overgangsfase waarvoor de eerste tien jaar de sleutel van 57,55 pct. voor de Vlaamse Gemeenschap wordt gehanteerd. Dat is natuurlijk de algemene sleutel. Die geldt voor het gehele onderwijs en niet louter voor de universiteiten. De uiteindelijke verdeling over de verschillende niveaus van het onderwijs zal in Vlaamse context moeten worden gezien.

Wij moeten erkennen dat wij er in de voorbije jaren niet meer zijn in geslaagd een dergelijke hoge verdeelsleutel vast te leggen. Ook de verdeling van de kredieten van het nationaal fonds, van de geassocieerde fondsen, van de geconcentreerde acties, van de speciale universitaire onderzoeksfondsen zal op dezelfde wijze geschieden.

In elk van deze gevallen zal dit hoger liggen dan met de vroegere verdeelsleutels. Wij moeten echter eerlijk zijn en erkennen dat deze verdeling ook een schaduwzijde heeft, namelijk het nationaal krediet voor de buitenlandse studenten van 1,5 miljard met 1,2 miljard voor de Franstalige en 300 miljoen voor de Nederlandstalige universiteiten. Wat het bereikte resultaat jammer genoeg relatieveert.

Een tweede scheefftrekking betrof weer eens de kredieten ontwikkelingssamenwerking — beurzen, universitair onderwijs in ontwikkelingslanden — waar de toegepaste verdeelsleutel nog altijd onaanvaardbaar is. Het is nodig deze opnieuw te herzien, zeker nu er reeds een krediet is bestemd voor deze buitenlandse studenten.

Voor de nationaal gebleven rijksinstellingen waren de problemen minder groot, maar toch bestonden er daar zekere wanverhoudingen die ook nu nog in het oog moeten worden gehouden en, waar nodig, rechtgetrokken. Persoonlijk, en ik weet dat ik hier vrijwel alleen sta, vind ik het jammer dat men sommige van deze rijksinstellingen niet heeft gesplitst. Het Rijksarchief is hiervan een voorbeeld. Het was daar toch niet moeilijk om de documenten met betrekking tot Vlaanderen samen te brengen. Ook dit probleem zal nog moeten worden bestudeerd.

Nationaal blijft ook, en dat kan niet anders, de verdeling van de kredieten vanuit Europa naar onze Belgische universiteiten, onze Belgische instellingen. Wetenschapsbeleid speelt daarin een zeer belangrijke rol, niet zozeer in de selectie, maar vooral in de voorbereiding en de informatie over de besteding van de

kredieten. De cijfers bewijzen dit. Het gaat om 41 pct. voor Vlaanderen. Voor de kredieten voor de bedrijven ligt dit cijfer nog lager, met een belangrijk overwicht voor Brussel. Ook hier is de nodige waakzaamheid geboden.

De herverdeling van de bevoegdheden en de daarmee gepaard gaande financieringswetten zullen globaal op een fundamentele en blijvende wijze dit oud zeer verhelpen. De Volksuniefractie zal deze begroting dan ook aannemen. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan Vice-Eerste minister Schiltz.

De heer Schiltz, Vice-Eerste minister en minister van Begroting en Wetenschapsbeleid. — Mijnheer de Voorzitter, deze begroting wordt inderdaad besproken nadat het begrotingsjaar reeds is verstreken. Ik kan voor de toekomst geen lichtzinnige beloften afleggen, zoals dat waarschijnlijk reeds meermaals is gebeurd. Ik vraag begrip voor het feit dat de regering slechts in het midden van 1988 zijn werkzaamheden heeft kunnen aanvatten. Zij werd dadelijk met een aanzienlijke begrotingsachterstand geconfronteerd die zich, wat sommige bijbladen en zelfs sommige begrotingen zelf betreft, over meerdere jaren uitspreidt. Thans worden de laatste begrotingen voor 1988 afgewerkt.

Of dit in de toekomst zal verbeteren hangt voor een deel af van het al dan niet slagen van de operatie herziening van de begrotingsprocedures. In dit verband ware het interessant contact op te nemen met de commissie van de Kamer waar deze procedures thans aan de orde zijn. Wanneer wij vrij spoedig over een nieuwe begrotingswet kunnen beschikken, zouden de regering en het Parlement in staat zijn sneller de uitgavenbegrotingen af te handelen.

De heren Vandekerckhove en Seeuws hebben terecht aangeeft dat dit de laatste begroting is die in deze vorm wordt ingediend, gelet op de federalisering van een aantal bevoegdheden en kredieten ter zake.

Ik grijp deze gelegenheid graag aan om enige precisering te brengen in de structuur van het wetenschapsbeleid in de gefederaliseerde Staat zoals die vorig jaar in het leven werd geroepen.

De sector wetenschapsbeleid neemt in deze federalisering een aparte plaats in. Waar bevoegdheden zoals infrastructuur, openbare werken, verkeer en andere zeer duidelijk worden afgebakend, is men voor wetenschapsbeleid als het ware noodgewongen moeten overgaan tot een aparte formule van bevoegdheidsverdeling. Daarbij is trouwens van een bepaalde constitutionele creativiteit blijk gegeven omwille ook van de sterk uiteenlopende politieke standpunten die in dit systeem verzoend moesten worden.

Wie de regeringsverklaring op dit vlak nauwkeurig leest, de wetteksten en de voorbereidende werkzaamheden raadpleegt, komt immers tot het besluit dat wij hier te maken hebben met een bevoegdheidsdomein dat op een heel speciale manier is opgedeeld tussen de centrale Staat en de deelgebieden. In de klassieke federalistische literatuur komt het begrip «concurrerende bevoegdheden» voor. Ik wil hier echter duidelijk beklemtonen dat men de bevoegdheidsopdeling inzake wetenschapsbeleid niet kan en mag reduceren tot de klassieke, stereotiepe formule van de concurrerende bevoegdheden die inhoudt dat zowel de centrale Staat als de deelgebieden gelijktijdig een onbepaald initiatiefrecht hebben op hetzelfde gebied dat nadien in sommige Staten wordt opgevangen in een systeem van hiërarchie en normen, wat bij ons echter niet bestaat.

Om de bevoegdheden van de centrale Staat inzake wetenschapsbeleid op een juiste manier te definiëren, moet men derhalve een beroep doen op nieuwe termen die tot dusver in deze literatuur niet gebruikelijk waren.

In een poging tot definiëring zou ik willen stellen dat de bevoegdheden van de centrale regering inzake wetenschapsbeleid, parallelle bevoegdheden zijn gepaard aan een verplichting van coöperatie. Men is er inderdaad van uitgegaan bij de onder-

handelingen tot de vorming van de regering, het opstellen van het regeerakkoord en het formuleren van de wet, dat het zwaartepunt van de bevoegdheden inzake wetenschapsbeleid bij de Gemeenschappen en de Gewesten moest liggen. Dit blijkt trouwens uit de verdeling van de kredieten. Twee derde van de horizontale begroting van wetenschapsbeleid gaat naar de Gemeenschappen en de Gewesten en een derde is bestemd voor de centrale regering.

De centrale regering moet haar bevoegdheden inzake wetenschapsbeleid uitoefenen binnen een referentiekader waarin drie elementen gelden als bevoegdheidsbasis.

Wanneer het gaat om programma's die onze grenzen overschrijden of om deelneming aan internationale onderzoeksprogramma's die op basis van verdragen zijn tot stand gekomen waarbij, tot nader order, de centrale Staat de enige verdragspartner is, blijft de centrale Staat ook het kanaal langs waar de coöperatie in internationaal verband wordt georganiseerd. Zo is de centrale Staat onder meer bevoegd voor deelneming aan ruimtevaartprogramma's.

Dit wil niet zeggen dat de Gewesten in de toekomst niet op een of andere manier kunnen deelnemen aan dergelijke programma's, of zelf steun verlenen aan bedrijven of onderzoeksprogramma's. Dit is de reden waarom bij de nauwkeurige opsplitsing van de kredieten ook een deeltje van een supplementaire eigen project van wetenschapsbeleid, voor de ruimtevaart en EEG-programma's, naar de Gewesten werd overgeheveld. De centrale Staat blijft hiervoor de gesprekspartner op het internationaal vlak en gebruikt bijgevolg zijn eigen kredieten voor de uitvoering van deze programma's.

De tweede bevoegdheidsgrond voor de centrale Staat geldt wanneer bepaalde programma's van wetenschappelijk onderzoek een dergelijke omvang hebben dat ze duidelijk de mogelijkheden van een Gemeenschap of een Gewest te boven gaan, hoewel realisatie noodzakelijk is. In dit geval kunnen de kredieten ingeschreven op de begroting van Wetenschapsbeleid worden aangewend.

Er is een derde bevoegdheidsgrond voor de centrale Staat. Wanneer men tot de vaststelling komt dat er een belangrijke lacune bestaat in de activiteiten van het wetenschappelijk onderzoek ingevolge toevallige omstandigheden, of omdat de Gemeenschappen of de Gewesten noch de middelen, noch de belangstelling hebben voor bepaalde onderwerpen die belangrijk zijn voor de toekomstige ontwikkeling van de wetenschap en de industrie, kan de centrale Staat bijspringen en de lacune opvullen. Er is nochtans een belangrijke nuancering. Indien het gaat om onderzoeken of materies waarvoor normaal de Gemeenschappen of de Gewesten mede kunnen optreden, moet de centrale Staat zijn denkbeelden ter coöperatie aanbieden aan de instanties van de Gemeenschappen en de Gewesten die met het wetenschapsbeleid zijn belast.

Vandaar de term parallelle bevoegdheden met een verplichting tot coöperatie. Het gevaar bestaat dus niet dat de centrale Staat, zich beroepend op het klassieke mechanisme van de concurrerende bevoegdheden, zich opnieuw terreinen kan toeëigenen die naar de letter en de geest van de wet gefederaliseerd zijn, zonder dat de deelgebieden daarvan weet zouden hebben en zonder dat ze ermee instemmen, omdat ze geen middelen hebben, of geen interesse.

De heer Dierickx. — Zijn het de raden of de Executieven?

De heer Schiltz, Vice-Eerste minister en minister van Begroting en Wetenschapsbeleid. — Normaliter zijn het de Executieven, aangezien het gaat om de aanwending van budgettaire middelen in het kader van bestaande bevoegdheden en van begrotingen die door de raden zijn aangenomen. Wanneer bijvoorbeeld de Vlaamse Raad de begroting van Wetenschapsbeleid van de Vlaamse Gemeenschap heeft goedgekeurd, zal de Vlaamse Executieve als uitvoerende macht beslissen welk deel van de middelen kan worden gebruikt voor een project dat door de centrale regering ter uitvoering wordt aangeboden. De

Executieven zullen dan die projecten beoordelen op hun merites, net zoals hun eigen projecten.

De heer Dierickx. — Kan de Vlaamse Raad over dergelijke projecten stemmen, de Raad als democratische emanatie van het Gewest of de Gemeenschap? Heeft hij de mogelijkheid om in dit besluitvormingsproces op te treden?

De heer Schiltz, Vice-Eerste minister en minister van Begroting en Wetenschapsbeleid. — Mijnheer Dierickx, u bent toch lang genoeg lid van de Vlaamse Raad om te weten dat die Raad fungeert zoals een parlement. Als de leden van de Raad het niet eens zijn met wat de Executieve beslist, dan wordt daarover geïnterpelleerd.

Er kan een resolutie worden aangenomen. Bij de bespreking van de begroting kan een amendement worden ingediend waarover dan kan worden gedebatteerd.

Ik begrijp de draagwijdte van uw laatste opmerking niet goed. De Executieve heeft in de Gemeenschappen en de Gewesten de uitvoerende macht en de Raad de wetgevende macht. Bijgevolg kunnen ze elkaars rol niet overnemen of elkaars plaats niet innemen. Ik zie dus niet in wat het probleem is.

De heer Dierickx. — Mijnheer de Vice-Eerste minister, ...

De Voorzitter. — Mijnheer Dierickx, ik verzoek u de Vice-Eerste minister niet steeds in de rede te vallen. U kan hem later eventueel een bijkomende vraag stellen.

De heer Dierickx. — Mijnheer de Vice-Eerste minister, kan de Vlaamse Raad zulk akkoord amenderen op het ogenblik dat het tot stand komt of kan een raad zulke akkoorden alleen maar aanvaarden of verwerpen?

De heer Schiltz, Vice-Eerste minister en minister van Begroting en Wetenschapsbeleid. — Mijnheer Dierickx, die vraag moet u in de Vlaamse Raad stellen. Als lid van de centrale regering ben ik niet gemachtigd om, zelfs door interpretatie, de gedragslijnen van een executieve of van een raad voor te schrijven. Dat behoort tot de soevereine bevoegdheid van de Gemeenschappen en de Gewesten.

Het beleidsconcept dat ik heb uiteengezet veronderstelt dat zowel de centrale regering als de deelgebieden beschikken over de nodige structurele elementen om een dergelijk beleid vlot te laten verlopen. Deze verplichting tot coöperatie, die in de wet verscholen is, mag niet leiden tot logheid, traagheid en blokkering van de besluitvorming.

Ik durf hopen dat de raden en de executieven in de kortst mogelijke tijd klaarheid zullen scheppen in de structuur van hun administratieve organen die zich met wetenschapsbeleid zullen bezighouden opdat dit coöperatief model zo spoedig mogelijk via een interministeriële conferentie of andere overlegstructuren in afspraken, protocolen of samenwerkingsakkoorden kan worden gegoten.

Ik wijs de heer Vandekerckhove op het volgende. Wanneer men spreekt over de proporties van wat al dan niet wordt overgeheveld, moet men eraan denken dat de middelen die worden overgedragen uiteraard een budgettaire oorsprong hebben. Eens overgedragen verliezen ze hun specificiteit. Dan staat het de raden en de executieven vrij om in het globale pakket van de middelen een groter of kleiner deel te besteden aan het wetenschapsbeleid. Dat is de federale vrijheid. De raden en de executieven hebben de mogelijkheid deze proporties bij te sturen. Indien zij bijvoorbeeld een grotere inspanning voor het wetenschapsbeleid willen doen, verandert uiteraard de verhouding van deze kredieten.

Een ander thema waarop de heer Vandekerckhove, en ook de heer Seeuws, terecht heeft gewezen is de achterstand van ons land inzake wetenschapsbeleid. Dit is een «spijtige» evidentie, maar men kan er niet over discussiëren, het is zo. Een inhaalbeweging is niet alleen wenselijk, maar ook noodzakelijk. De heer Seeuws heeft erop gewezen dat deze inhaalbeweging niet alleen

«lineair» op onze vroegere inspanning moet worden berekend, maar ook in correlatie met wat rondom ons gebeurt ten einde na te gaan of onze achterstand reëel wordt ingelopen. Het volstaat wellicht niet alleen ten opzichte van onze eigen uitgangsbasis een versnellingsbeweging te realiseren. Als men ook in de buurlanden versnelt, vereist dat in ons land een dubbele versnellingsbeweging.

De sprekers hebben gelijk, en wij doen ons best.

Toch maak ik nog twee bedenkingen. Ten eerste, is het duidelijk dat deze inspanning in de komende jaren niet alleen van de centrale regering kan, en mag komen. Indien alleen de centrale regering een inspanning doet om de achterstand in te lopen en de deelgebieden niet, kan men zich terecht afvragen wat er in het wetenschapsbeleid eigenlijk gefederaliseerd is, aangezien uitsluitend de centrale regering de lakens uitdeelt. De verantwoordelijkheid zal in de toekomst dus zeer duidelijk worden gedeeld.

Een tweede bedenking maak ik met zeer veel spijt. Voor de begroting 1989 hebben wij een inspanning gedaan, geen spectaculaire inspanning, maar toch een duidelijk politiek signaal.

Terwijl men in bijna alle andere departementen de begroting bij ongewijzigd beleid heeft teruggeschroefd, was dit bij wetenschapsbeleid niet het geval. Ik geef toe dat wij in het begrotingsconclaaf slechts een reëel surplus van een 400 miljoen voor eigen programma's hebben bijgekregen, maar in ieder geval is dit een positieve discriminatie van het departement van Wetenschapsbeleid.

Ik heb eigenlijk een beetje een janushoofd, en moet wetenschapsbeleid en begroting met elkaar combineren. Toch kan ik niet anders dan de leden van het Parlement en de gehele bevolking zeggen: zolang wij meer dan een vierde van onze uitgaven moeten besteden aan het betalen van rente op schatkist-certificaten, overheidsobligaties, thesauriekredieten enzovoort, kunnen wij geen grootscheepse prioriteitenpolitiek in het besteden van de openbare middelen voeren. Ik weet dat de regering in bepaalde landen discussieert over de wijze waarop zij het begrotingssurplus zal besteden en niet, zoals wij, moet bepalen hoe zij het tekort zal compenseren en welke begrotingen zij zal verminderen. Ik laat in het midden hoe een dergelijke situatie is ontstaan. Hoe groot de noodzaak van een grootscheepse inhaalbeweging voor het wetenschapsbeleid ook is, wij zullen die nog een aantal jaren met een zeer grote omzichtigheid moeten uitvoeren en ten koste van andere departementale begrotingen.

Voor de begroting van 1990 en volgende jaren is in het regeerakkoord ingeschreven dat de overheidsuitgaven in reële termen niet mogen stijgen en dat uitsluitend de index- en inflatiecorrectie mag worden toegepast. Indien er dus proportioneel meer aan wetenschapsbeleid moet worden besteed — en dat is het geval — kan dit enkel worden gerealiseerd met een compensatie in andere departementen. Het komt er dan wellicht op aan nogal moedige politieke keuzen te maken.

De heer Vandekerckhove en de heer Seeuws, ieder op zijn manier, hebben gewezen op een aantal aspecten die te maken hebben met de Vlaamse deelneming aan de activiteiten van wetenschapsbeleid. De heer Vandekerckhove heeft gewezen op wat hij «het oud Vlaams zeer» noemde, onder meer voor de verdeling van de kredieten voor buitenlandse studenten. Dat is nu eenmaal een politiek akkoord.

Ik vestig nogmaals de aandacht op een van de winstpunten van de federalisering. In de toekomst zijn wij op vele terreinen, ook op dat van wetenschapsbeleid, verlost van de apothekersweegschaal waarmee begrotingsartikel per begrotingsartikel moest worden afgewogen. Nu moet het financieringssysteem in zijn geheel worden bekeken. Wanneer men dit doet, kan men toch niet ontkennen dat over alle begrotingen heen een grote operatie van evenwichtsherstel is uitgevoerd.

Voor de middelen die door de centrale overheid zullen worden besteed in het daarnet geschetste kader, zal natuurlijk de zorg voor een rechtmatig evenwicht aanwezig moeten blijven. Ver-

mits het volume van die middelen thans verminderd is, zullen wij mijns inziens gemakkelijker een normalisatie en een pacificatie bereiken.

Een speciaal probleem hierbij is de deelneming aan de programma's die door de EG worden opgezet en de verdeling van de middelen die door de EG ter beschikking worden gesteld. De heer Seeuws heeft hierop gewezen. Wij kunnen niet meer dan vaststellen. Het is zeer moeilijk precieze oorzaken te achterhalen, ofschoon hierover reeds heel wat is geschreven. In de onderzoeksopdrachten voor het beleidsvoorbereidend onderzoek waaraan wij eind vorig jaar een impuls hebben gegeven, is dit probleem echter opgenomen. Wij laten daarin dan twee ploegen de voorwaarden en belemmeringen van deelneming aan Europese programma's onderzoeken. Wij hopen het dan ook over één à twee jaar te kunnen behandelen op basis van solide enquêtes en gefundeerd wetenschappelijk onderzoek, zodat wij conclusies kunnen trekken voor het beleid.

Intussen is in het kader van de federalisering ook een belangrijke taak weggelegd voor de Gemeenschappen en de Gewesten. De staatssecretaris en ikzelf nemen ons voor de Gemeenschappen en de Gewesten nauwer te betrekken bij het uitwerken van de informatiekkanalen, zodat zij meer rechtstreeks en sneller over de nodige informatie kunnen beschikken. Daarna is het hun taak ervoor te zorgen dat de onderzoeksinstellingen en de onderzoekers van hun Gemeenschap en Gewest een zo nuttig mogelijk gebruik maken van die informatie.

Aldus zullen wij dit probleem benaderen. De eerste aanduidingen wijzen er immers op dat een snelle doorstroming van de informatie van het begin af aan bepalend is voor het verschil in deelneming aan de EG-programma's.

Mevrouw Herman heeft gewezen op de noodzaak om de vergrijzing van het wetenschappelijk personeel tegen te gaan. Ik wil niet zo boosaardig zijn te zeggen dat er ook een probleem is van feminisatie van het wetenschappelijk personeel. Door de gebrekkige bezoldiging en de geringe carrièrevooruitzichten neemt immers de belangstelling van mannelijke, vooral jonge vorsers voor het wetenschappelijk onderzoek af, terwijl de belangstelling van vrouwen stijgt.

De heer De Seranno. — Dit is enkel het geval in de overheidssector, want in de privé-sector neemt de mannelijke belangstelling toe.

De heer Luyten. — Dat komt omdat de vrouwen nieuwsgieriger zijn.

De heer Schiltz, Vice-Eerste minister en minister van Begroting en Wetenschapsbeleid. — Ik had het hier over de waarschuwing van mevrouw Herman en de heer Seeuws voor de *brain-drain*. Tijdens de korte periode dat wij al voor deze materie bevoegd zijn, hebben wij een serie maatregelen genomen die zeer snel moeten leiden tot het scheppen van nieuwe kansen voor jonge vorsers en doctorandi. Die maatregelen kunt u terugvinden op pagina 12 van het kamerverslag. Wij hebben hierin een speciale ruimte gelaten voor de humane wetenschappen, die in het verleden nogal in de verdrukking waren gekomen. Om de vergrijzing en de verstarring tegen te gaan hebben wij ook een maatregel opgenomen die de mobiliteit van het wetenschappelijk onderzoekspersoneel tussen de verschillende universiteiten moet vergroten.

Op die manier hebben wij met de beperkte middelen en de korte tijdsspanne die ons ter beschikking werden gesteld, deze zorg tegemoet gekomen.

De heer Seeuws heeft vragen gesteld over de initiatieven die zijn genomen op het vlak van de informatica, het beleidsvoorbereidend onderzoek en de humane wetenschappen. Inzake het beleidsvoorbereidend onderzoek en de humane wetenschappen heb ik daarnet al een aantal aanwijzingen gegeven. Om het beleidsvoorbereidend onderzoek en de humane wetenschappen te kunnen realiseren zal in het bijblad van de artikelen 01.22 van de begroting telkens een verhoging tot 200 miljoen worden ingeschreven.

Voor het onderzoek op het gebied van de informatica hebben de twee kabinetten in samenwerking met de dienst Programmatie en Wetenschapsbeleid en voortbouwend op het advies van de Nationale Raad voor het wetenschapsbeleid een omvangrijk supercomputing-programma uitgewerkt. Ik denk dat wij hiermee onze rol als centrale regering spelen.

Het is een terrein waarvan de totaliteit klaarblijkelijk gewestoverschrijdend is, maar waarbij ook de samenwerking tussen de Gewesten wordt gevraagd. In het schema goedgekeurd door de Ministerraad is reeds vastgelegd dat de Gewesten worden betrokken bij het verder gestalte geven aan dit programma. Het is een omvangrijk meerjarenprogramma waarmee belangrijke begrotingskredieten zullen gemoeid zijn. Het is compleet gestructureerd en voorziet in eigen onderzoeks-, opleidings- en begeleidingsprogramma's. Het is een valorisatie van de aanwezige infrastructuur met de zorg om niet tot een inflatie van elkaar overlappende infrastructuren te komen. Hiermee willen we een voorbeeld geven van wat wetenschapsbeleid kan realiseren in een gefederaliseerde Staat. Hierbij respecteert het wetenschapsbeleid de diverse niveaus en bevoegdheden, maar geeft het ook sterke impulsen waar toekomstgericht onderzoek ongetwijfeld noodzakelijk is.

De vraag van mevrouw Herman over cliëntelisme in humane wetenschappen begrijp ik niet. Ik veronderstel dat de vraag is gebaseerd op onwetendheid want de selecties van de onderzoeksprojecten voor beleidsvoorbereidend onderzoek zijn gebeurd op basis van het respecteren van de prioriteiten die in het regeerakkoord zijn aangeduid en overeenkomen met gebieden die ook door de Nationale Raad voor wetenschapsbeleid waren aangereikt. Die zijn onderworpen aan de normale selectieprocedure waar cliëntelisme niets mee te maken heeft.

Mijnheer de Voorzitter, dit is naar best vermogen het verslag over wat wij in zes maanden poogden te realiseren.

Moge het een antwoord zijn op de bekommelingen en vragen die in de Hoge Vergadering zijn gerezen (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan staatssecretaris Chevalier.

De heer Chevalier, staatssecretaris voor Wetenschapsbeleid, toegevoegd aan de minister van Wetenschapsbeleid. — Mijnheer de Voorzitter, ik kan onderschrijven wat Vice-Premier en minister van Wetenschapsbeleid Schiltz heeft gezegd met betrekking tot het politiek kader waarin het wetenschapsbeleid moet evolueren na de staatshervorming.

Mevrouw Herman heeft gewezen op het probleem van de wetenschappelijke vorsers. Op het ogenblik wordt door beide kabinetten gewerkt aan de problematiek van de werkvoorwaarden die hun meer zekerheid moeten geven en hen ertoe aanzetten met nog meer toewijding aan wetenschappelijk onderzoek te doen. De Vice-Premier heeft in dit verband reeds enkele punten aangehaald.

Ik kom even terug op de vragen van de heer Seeuws aan de nationale verantwoordelijken voor Wetenschapsbeleid.

Hij vroeg of het juist is dat, om deze gebreken te verhelpen, een aantal impulsprogramma's zijn opgestart op het vlak van de informatietechnologie en van de nieuwe materialen.

Zoals reeds aangekondigd door de Vice-Premier is er in december 1988 een impulsprogramma informatietechnologie opgestart dat uit verschillende delen bestaat. Voor de supercomputers heeft de Ministerraad tot nu toe alleen de prefinanciering goedgekeurd van drie centra, de Katholieke Universiteit Leuven, de *Université Libre de Bruxelles*/Vrije Universiteit Brussel en ook van het mathematisch model van de Noordzee.

Als tweede onderdeel is er de uitbouw van interactieve netwerken tussen universitaire instellingen, eventueel ook uitbreidbaar tot andere instellingen. Ook de industriële hogescholen, de HOBUs, hebben er behoefte aan te kunnen toetreden tot die netwerken.

Het derde deel handelt over onderzoek inzake geavanceerde informatica. Dit programma wordt door beide kabinetten ver-

der uitgewerkt in samenwerking met een aantal werkgroepen en begeleidingscomités waarop ook mensen uit het bedrijfsleven zijn uitgenodigd.

Globaal gaat het hier over een programma van vier jaar voor ongeveer 900 miljoen frank.

Een andere vraag van de heer Seeuws ging over het programma voor beleidsvoorbereidend onderzoek aan de universiteiten, beslist op de Ministerraad van 23 december 1988. Daar werd een eerste impuls gegeven inzake sociaal-economisch onderzoek waarbij de universiteiten de rol van consultant opnemen, meer specifiek met betrekking tot korte-termijnprojecten. Het gaat hier over 21 projecten voor een totaalbedrag van 82 miljoen.

De derde vraag van de heer Seeuws betrof de programma's humane wetenschappen, meer bepaald het sociaal-wetenschappelijk onderzoek en de gezondheidsrisico's van bestaande en nieuwe technologieën. Die programma's zijn in voorbereiding. Zij zullen weldra concrete uitwerking krijgen.

De heer Seeuws heeft gewezen, de Vice-Eerste minister heeft het reeds aangehaald in zijn antwoord, op de problematiek van het Vlaamse aandeel in de Europese R&D programma's. Het is een vaststelling die, zoals de Vice-Eerste minister heeft gezegd, niet zo eenvoudig te interpreteren is. Een aspect hierbij is dat in de statistieken vooral rekening wordt gehouden met de maatschappelijke zetel van de onderneming en niet zozeer met de plaats waar het onderzoek reëel gebeurt. Aangezien dit vooral in de privé-sector het geval is, kan dat in de statistieken nogal verschillen met zich brengen. Om die redenen wordt bijvoorbeeld Brussel daarin abnormaal opgeblazen. Hoe dan ook, de selectie van de projecten gebeurt door de Europese Commissie. Er kan worden vastgesteld dat in verhouding tot de ingediende projecten er bij de selectie geen discriminatie is. Voor elk van de drie landsgedeelten wordt ongeveer 30 pct. van de ingediende projecten goedgekeurd.

Zoals de Vice-Eerste minister reeds heeft gezegd wordt heel de problematiek van de deelneming van Belgische onderzoeksploegen aan de Europese programma's onderzocht in twee van de recent goedgekeurde projecten van het programma van beleidsvoorbereidend onderzoek.

De professoren De Bondt van de KUL en Delruelle van de ULB zijn daarmee belast. De resultaten moeten ons tot eventuele acties aansporen.

Ik heb het geluk geen twee gezichten, geen Januskop te hebben. De Vice-Eerste minister heeft die wel. Enerzijds moet hij als minister van Wetenschapsbeleid meer kredieten vragen die hij dan moet weigeren als minister van Begroting, want hij moet met een aantal budgettaire restricties rekening houden. Anderzijds heeft hij een grote belangstelling voor het wetenschapsbeleid waaraan hij een aantal nieuwe impulsen moet geven. Als het u kan troosten, mijnheer de Vice-Eerste minister, verkeerde ik zelf korte tijd in dezelfde situatie. Als staatssecretaris voor Onderwijs moest ik enerzijds controleren wat ik anderzijds als inrichtende macht moest vragen. Dat is geen gemakkelijke taak.

U bent het waarschijnlijk volkomen met mij eens, om Helmut Schmidt te parafraseren, dat het wetenschapsbeleid en het wetenschappelijk onderzoek van vandaag de investeringen van morgen zijn en de werkgelegenheid van overmorgen.

Wij moeten dus met zijn allen werken om de budgetten voor Wetenschappelijk Onderzoek meer armslag te geven. (*Applaus.*)

De heer Swaelen treedt opnieuw als voorzitter op

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close et nous passons à l'examen des articles du projet de loi.

Daar niemand meer het woord vraagt, is de algemene beraadslaging gesloten en gaan wij over tot de bespreking van de artikelen van het ontwerp van wet.

Personne ne demandant la parole dans la discussion des articles du tableau, je les mets aux voix.

Daar niemand het woord vraagt in de behandeling van de artikelen van de tabel, breng ik deze in stemming.

— Ces articles sont successivement mis aux voix et adoptés. (*Voir document n° 552-1, session 1988-1989, du Sénat.*)

Deze artikelen worden achtereenvolgens in stemming gebracht en aangenomen (*Zie stuk nr. 552-1, zitting 1988-1989, van de Senaat.*)

Les articles du projet de loi sont ainsi rédigés :

*Crédits pour les dépenses courantes (Titre I)
et pour les dépenses de capital (Titre II)*

Article 1er. § 1er. Il est ouvert, pour les dépenses des Services du Premier ministre afférentes à l'année budgétaire 1988, des crédits s'élevant aux montants ci-après (en millions de francs) :

	Crédits dissociés		
	Crédits non dissociés	Crédits d'engage- ment	Crédits d'ordonnan- cement
TITRE I			
Dépenses courantes . .	1 513,2	—	—
TITRE II			
Dépenses de capital . .	1 139,5	11 053,7	6 555,9
Totaux (Titres I et II)	2 652,7	11 053,7	6 555,9

Ces crédits sont énumérés aux Titres I et II du tableau annexé à la présente loi.

§ 2. Les allocations de base qui résultent de la ventilation des crédits entre divisions organiques et programmes d'activités, telles qu'elles sont reprises dans les tableaux de moyens budgétaires du programme justificatif, font l'objet d'un suivi comptable.

§ 3. Lorsque la décomposition entre divisions organiques ou programmes est opérée dans les tableaux de moyens budgétaires, le ministre, ou le fonctionnaire qu'il délègue à cet effet, peut, dans la limite de chacun des crédits ouverts au tableau de la loi, procéder à une redistribution des allocations de base.

§ 4. Le contrôleur des engagements et la Cour des comptes veillent à ce que les dépenses soient correctement imputées sur les allocations de base et à ce que ces dernières ne soient pas dépassées, compte tenu, le cas échéant, des redistributions opérées conformément au § 3.

*Kredieten voor de lopende uitgaven (Titel I)
en voor de kapitaaluitgaven (Titel II)*

Artikel 1. § 1. Voor de uitgaven van de Diensten van de Eerste minister voor het begrotingsjaar 1988 worden kredieten geopend ten bedrage van (in miljoenen franken) :

	Gesplitste kredieten		
	Niet- gesplitste kredieten	Vast- leggings- kredieten	Ordonnan- cerings- kredieten
TITEL I			
Lopende uitgaven . .	1 513,2	—	—
TITEL II			
Kapitaaluitgaven . .	1 139,5	11 053,7	6 555,9
Totaal (Titels I en II)	2 652,7	11 053,7	6 555,9

Die kredieten worden opgesomd onder de Titels I en II van de bij deze wet gevoegde tabel.

§ 2. De basisallocaties die voortvloeien uit de ventilatie van de kredieten over organisatieafdelingen en activiteitenprogramma's, zoals ze hernomen worden in de tabellen van de begrotingsmiddelen van het verantwoordingsprogramma, maken het voorwerp uit van een boekhoudkundige opvolging.

§ 3. Wanneer de uitsplitsing tussen organisatieafdelingen of programma's gemaakt wordt in de tabellen van de begrotingsmiddelen, kan de minister, of de gedelegeerde ambtenaar, binnen de grens van elk van de kredieten geopend in de wetstabel, overgaan tot een herverdeling van de basisallocaties.

§ 4. De controleur der vastleggingen en het Rekenhof zien erop toe dat de uitgaven op de basisallocaties juist worden aangerekend en zorgen bovendien ervoor dat deze laatste, eventueel rekening houdend met de overeenkomstig § 3 doorgevoerde herverdelingen, niet overschreden worden.

— Adopté.

Aangenomen.

Dispositions particulières relatives aux dépenses courantes

Art. 2. Par dérogation à l'article 15 modifié de la loi organique de la Cour des comptes du 29 octobre 1846, des avances de fonds d'un montant maximum de 15 000 000, 4 000 000 et de 1 500 000 francs peuvent être consenties respectivement au comptable extraordinaire de l'administration logistique du Premier ministre, au comptable extraordinaire des services de programmation de la politique scientifique et aux autres comptables extraordinaires des services du Premier ministre. Au moyen de ces avances les comptables extraordinaires peuvent effectuer le paiement des créances ne dépassant pas 100 000 francs.

Bijzondere bepalingen betreffende de lopende uitgaven

Art. 2. Bij afwijking van het gewijzigd artikel 15 van de wet van 29 oktober 1846 op de inrichting van het Rekenhof, mogen geldvoorschotten tot een maximumbedrag van 15 000 000, 4 000 000 en 1 500 000 frank verleend worden respectievelijk aan de buitengewone rekenplichtige van het logistiek bestuur van de Eerste minister, aan de buitengewone rekenplichtige van de diensten voor programmatie van het wetenschapsbeleid en aan de andere buitengewone rekenplichtigen van de diensten van de Eerste minister. Bij middel van deze voorschotten mogen de buitengewone rekenplichtigen de schuldvorderingen betalen die niet hoger zijn dan 100 000 frank.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 3. Le Premier ministre et le ministre de la Politique scientifique sont autorisés à accorder des provisions aux avocats, experts et huissiers de justice qui interviennent pour le compte de leurs services.

Art. 3. De Eerste minister en de minister van Wetenschapsbeleid worden gemachtigd provisies te verlenen aan advocaten, experten en gerechtsdeurwaarders die voor rekening van hun diensten optreden.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 4. Vu le caractère urgent des dépenses à prévoir et par dérogation à l'article 15 modifié de la loi organique de la Cour des comptes du 29 octobre 1846, des avances de fonds successives d'un montant ne dépassant pas 100 000 francs et

dont il sera justifié ultérieurement, peuvent être consenties au comptable chargé de la liquidation des secours et allocations à caractère social.

Art. 4. Gezien het spoedeisend karakter der in het vooruitzicht gestelde uitgaven en in afwijking van het gewijzigd artikel 15 van de wet van 29 oktober 1846 op de inrichting van het Rekenhof, mogen achtereenvolgende voorschotten van ten hoogste 100 000 frank en die later zullen verantwoord worden, toegestaan worden aan de rekenplichtige die belast is met de vereffening van de hulpelden en toelagen van sociale aard.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 5. Le paiement des allocations de naissance et des indemnités pour frais funéraires s'effectue conformément aux règles établies par l'article 23 de la loi du 15 mai 1846 sur la comptabilité de l'Etat.

Art. 5. De betaling van de geboortetoelagen en van de vergoedingen wegens begrafeniskosten geschiedt volgens de regels vastgesteld door artikel 23 van de wet van 15 mei 1846 op de rijkscomptabiliteit.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 6. Par dérogation aux dispositions de l'article 5 de la loi du 28 juin 1963 modifiant et complétant les lois sur la comptabilité de l'Etat, des dépenses d'années antérieures peuvent être imputées à charge des crédits non dissociés ci-après:

Titre I, articles 12.01 et 01.01.

Art. 6. Bij afwijking van de beschikkingen van artikel 5 van de wet van 28 juni 1963 tot wijziging en aanvulling van de wetten op de rijkscomptabiliteit mogen uitgaven van vroegere jaren aangerekend worden op de hierna volgende niet-gesplitste kredieten:

Titel I, artikelen 12.01 en 01.01.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 7. Le crédit inscrit à l'article 12.23 du Titre I peut être transféré à l'article 60.05.A du Titre IV — Section particulière du budget.

Art. 7. Het krediet ingeschreven onder het artikel 12.23 van Titel I mag overgedragen worden naar het artikel 60.05.A van Titel IV — Afzonderlijke sectie van de begroting.

— Adopté.

Aangenomen.

Dispositions particulières relatives aux dépenses de capital

Art. 8. Le crédit inscrit à l'article 01.06 du Titre II — Partie II peut être transféré à l'article 60.04.A du Titre IV — Section particulière du budget.

Bijzondere bepalingen betreffende de kapitaaluitgaven

Art. 8. Het krediet ingeschreven onder het artikel 01.06 van Titel II — Deel II mag overgedragen worden naar het artikel 60.04.A van Titel IV — Afzonderlijke sectie van de begroting.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 9. Le crédit inscrit à l'article 01.20 du Titre II — Partie II peut être transféré à l'article 60.04.A.02 du Titre IV — Section particulière du budget du ministère des Affaires économiques.

Art. 9. Het krediet ingeschreven onder het artikel 01.20 van Titel II — Deel II mag overgedragen worden naar het artikel 60.04.A.02 van Titel IV — Afzonderlijke sectie van de begroting van het ministerie van Economische Zaken.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 10. Les crédits d'engagement inscrits aux articles 01.01, 01.02, 01.22, 01.23, 01.25 et 01.26 du Titre II — Partie II sont affectés, après délibération en Conseil des ministres, par voie d'arrêté royal.

Art. 10. De vastleggingskredieten ingeschreven onder de artikelen 01.01, 01.02, 01.22, 01.23, 01.25 en 01.26 van Titel II — Deel II, worden toegewezen na beraadslaging in de Ministerraad bij middel van een koninklijk besluit.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 11. Les ordonnancements sur les dépenses engagées au cours des années budgétaires 1986 et antérieures, à charge des articles dont le numérotage a été modifié entre-temps, peuvent être imputés à charge des crédits correspondants du budget de l'année 1988.

Art. 11. De ordonnancerings van de uitgaven die, in de loop van het begrotingsjaar 1986 en van vorige begrotingsjaren werden vastgelegd ten laste van de artikels waarvan de nummering inmiddels gewijzigd werd, mogen worden aangerekend op de overeenstemmende artikels van de begroting voor het jaar 1988.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 12. Les crédits d'engagement et les crédits d'ordonnement provisionnels inscrits à l'article 01.32 du Titre II — Partie I — peuvent être répartis, selon les besoins, par voie d'arrêté royal entre les articles appropriés des budgets des différents départements avec l'accord du ministre du Budget.

Art. 12. De provisionele vastleggings- en ordonnanceringskredieten, ingeschreven op het artikel 01.32 van Titel II — Deel I — mogen, volgens de behoeften, worden verdeeld over de passende artikels van de begrotingen van de verschillende departementen door middel van een koninklijk besluit en met het akkoord van de minister van Begroting.

— Adopté.

Aangenomen.

Section particulière (Titre IV)

Art. 13. Les soldes disponibles aux articles 66.04.A et 66.08.A du Titre IV — section particulière — peuvent être transférés par voie d'arrêté royal à l'article 66.07.A du Titre IV — section particulière.

Afzonderlijke sectie (Titel IV)

Art. 13. De beschikbare saldi van de artikelen 66.04.A en 66.08.A van Titel IV — afzonderlijke sectie — mogen worden

overgeschreven bij wege van een koninklijk besluit naar het artikel 66.07.A van Titel IV — afzonderlijke sectie.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 14. Les fonds alimentés par des ressources particulières et repris sous les articles 66.04.A, 66.05.A et 66.08.A du Titre IV — section particulière — sont supprimés après le 31 décembre 1988.

Art. 14. De door bijzondere inkomsten gestijfde fondsen vermeld in de artikelen 66.04.A, 66.05.A en 66.08.A van Titel IV — afzonderlijke sectie — worden opgeheven na 31 december 1988.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 15. A l'article 66.07.A du Titre IV — section particulière —, les engagements pour 1988 sont limités à 50 000 000 de francs.

Art. 15. Op artikel 66.07.A van Titel IV — afzonderlijke sectie — worden de vastleggingen voor 1988 tot 50 000 000 frank beperkt.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 16. Les opérations effectuées sur les fonds spéciaux figurant au tableau du Titre IV joint à la présente loi sont évaluées à 370 100 000 francs pour les recettes et à 1 358 500 000 francs pour les dépenses.

Art. 16. De verrichtingen op de speciale fondsen die voorkomen in de tabel van Titel IV gevoegd bij deze wet, worden geraamd op 370 100 000 frank voor de ontvangsten en op 1 358 500 000 frank voor de uitgaven.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 17. Le mode de disposition des avoirs mentionnés aux fonds inscrits au tableau du Titre IV joint à la présente loi est indiqué en regard du numéro de l'article ou du littéra se rapportant à chacun d'eux.

Les fonds dont les dépenses sont soumises au visa préalable de la Cour des comptes sont désignés par l'indice A.

Les comptes sur lesquels il est disposé directement par les comptables qui ont opéré les recettes sont désignés par l'indice C.

Art. 17. De wijze van beschikking over het tegoed vermeld voor de fondsen ingeschreven in de tabel van Titel IV, gevoegd bij deze wet, wordt aangeduid naast het nummer van het artikel of van de littera die betrekking heeft op elk dezer.

De fondsen waarvan de uitgaven aan het voorafgaand visum van het Rekenhof worden voorgelegd, worden door het teken A aangeduid.

De rekeningen waarop rechtstreeks wordt beschikt door de rekenplichtigen die de ontvangsten hebben gedaan, worden door het teken C aangeduid.

— Adopté.

Aangenomen.

Autre disposition spéciale

Art. 18. Le ministre de la Politique scientifique est autorisé à renoncer, conformément aux engagements unanimes qui auront

été pris par les pays membres de l'Agence spatiale européenne, à la récupération des droits et taxes nationaux frappant le prix des travaux et fournitures effectués en Belgique pour cette organisation et dont le paiement a été avancé à charge de son budget et à rembourser à cette organisation en complément à la contribution belge, le montant des droits et taxes nationaux éventuellement payés par la susdite agence pour pareils travaux ou fournitures.

Andere bijzondere bepaling

Art. 18. De minister van Wetenschapsbeleid is, overeenkomstig de eenparige verbintenissen van de lid-staten van het Europees Ruimteagentschap, gemachtigd af te zien van het invorderen van de nationale rechten en belastingen die toepasselijk zijn op de prijs van werken en leveringen welke België voor die organisatie presteert en waarvan de betaling ten laste van zijn begroting werd voorgeschieden; hij is eveneens gemachtigd aan die organisatie, ter aanvulling van het Belgisch aandeel, het bedrag terug te betalen van de nationale rechten en belastingen die voornoemd agentschap eventueel voor dergelijke werken of leveringen heeft betaald.

— Adopté.

Aangenomen.

M. le Président. — Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'ensemble du projet de loi.

Wij stemmen later over het ontwerp van wet in zijn geheel.

**ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN
OPENBARE WERKEN VOOR HET BEGROTINGSJAAR
1988**

Algemene beraadslaging en stemming over de artikelen

**PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DU MINIS-
TERE DES TRAVAUX PUBLICS POUR L'ANNEE BUDGE-
TAIRE 1988**

Discussion générale et vote des articles

De Voorzitter. — Aan de orde is de bespreking van het ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Openbare Werken voor het begrotingsjaar 1988.

Nous abordons l'examen du projet de loi contenant le budget du ministère des Travaux publics pour l'année budgétaire 1988.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de rapporteur.

De heer De Seranno, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, geachte collega's, uw commissie voor de Infrastructuur heeft drie vergaderingen gewijd aan de bespreking van de begroting van het ministerie van Openbare Werken voor het begrotingsjaar 1988.

Na amendering van het ontwerp wordt de goedkeuring van de Senaat gevraagd van 106 miljard voor de niet-gesplitste en vastleggingskredieten samen, waarvan 81 miljard voor lopende uitgaven en 25 miljard voor kapitaaluitgaven.

De lopende uitgaven omvatten een krediet van 67 miljard dat via artikel 14.01 naar het Wegenfonds wordt getransfereerd. Het bedrag wordt door dit fonds aangewend voor de betaling van niet minder dan 57 miljard intresten, voor bijna 3 miljard voor het personeel en voor 7 miljard voor beheer en onderhoudswerken.

De uitgaven van het Wegenfonds voor de terugbetaling van leningen ten bedrage van 55 miljard en voor de financiering van investeringen ten bedrage van 15 miljard, worden gefinancierd door bijna 70 miljard nieuwe leningen.

De kapitaaluitgaven omvatten ook een krediet van 7 miljard dat via artikel 61.03 aan de Regie der Gebouwen wordt overgedragen. Dat krediet wordt helemaal aangewend voor nieuwe investeringen.

Zonder debudgetteringstechnieken, dus met directe financiering, zou de begroting van Openbare Werken een bedrag bereiken van 195 miljard in plaats van de reeds vermelde 106 miljard. Het betreft dan de begrotingen van Openbare Werken zelf, van het Wegenfonds en van de Regie der Gebouwen, verminderd met de interne transfers, maar met inbegrip van de leningen.

In sterk vereenvoudigde vorm zou de onderhavige begroting, intresten en delging van schulden niet inbegrepen, als volgt kunnen worden geresumeerd: investeringen: 35 miljard indien men het zogenaamd groot onderhoud en de verwerving van hard- en software, enz. niet als investeringen beschouwt; lonen en werkingskosten: 15 miljard; onderhoudswerken: 15 miljard.

Mijnheer de Voorzitter, sta mij toe nog een paar beschouwingen te formuleren.

Bij vergelijking van de evolutie van de begrotingskredieten voor Openbare Werken tijdens het voorbije decennium blijkt dat de verhouding tussen de lopende uitgaven en de investeringen steeds ongunstiger wordt in het nadeel van de investeringen.

In de periode vóór 1983 waren de investeringen beduidend groter dan de lopende uitgaven. Voor de begroting 1988 echter zijn de lopende uitgaven reeds meer dan het dubbele van de investeringen. Daarin zijn dan nog niet de 55 miljard voor terugbetalingen van de leningen en de schulden van het Wegenfonds begrepen.

Ik vermeld terloops dat de totale uitstaande schuld, maar dat zal niet de zorg zijn van de regio's, van het Wegenfonds 624 miljard 139 miljoen bedraagt per 31 december 1988.

Het bedrag van de nieuwe leningen van het Wegenfonds, bijna 70 miljard in 1988, is op zijn beurt bijna het dubbele van de investeringen ressorterend onder Openbare Werken.

Wij hebben in het begin van de jaren 70 het ontstaan van de debudgetteringspolitiek meegemaakt. Toen was het standpunt dat leningen enkel mochten worden aangegaan om nieuwe investeringen te financieren. Wij stellen sindsdien vast dat nieuwe leningen worden aangegaan om oude leningen terug te betalen, die slaan op werken die reeds gedeeltelijk zijn afgeschreven. Uit de bijlagen bij het verslag dat u werd overhandigd zijn interessante besluiten te trekken. Het totaal investeringsbedrag van het departement Openbare Werken bereikte in de jaren zeventig, uitgedrukt in een geactualiseerde waarde, gemiddeld ongeveer 100 miljard per jaar.

Dit bedrag is op het ogenblik teruggevallen tot ongeveer 37 miljard.

Ingevolge de jongste staatshervorming zijn de Gewesten in belangrijke mate zelf bevoegd voor het infrastructuurbeleid — met uitzondering van de gebouwen — en ook voor de financiering ervan. De Gewesten zullen echter niet veel budgettaire ruimte hebben voor een eigen beleid, tenware er binnen de gewestelijke verantwoordelijkheid een grondige herschikking in het bestedingspatroon en van de middelen, zou geschieden. Wij moeten er ons van bewust zijn dat dit wel eens ontvullend zou kunnen zijn voor de Gewesten.

In de commissie werd aandacht besteed aan de problematiek rond de 5 000 gebouwen die de Regie der Gebouwen beheert. Van die gebouwen worden 20 pct. gehuurd. De gehuurde gebouwen vervangen door staatseigendom zou, volgens de verklaringen van de minister in de commissie, een investering vergen van 50 miljard. Uit de begroting blijkt dat de Regie der Gebouwen thans voor de huur van gebouwen en terreinen gemiddeld 3,2 miljard per jaar betaalt. Dit is nauwelijks 6 pct. van het bedrag dat nodig is om de gebouwen en terreinen te verwerven, in de veronderstelling althans dat er geen bijkom-

mende kosten zijn. De overheid heeft er dus op dat ogenblik weinig belang bij gebouwen zelf op te richten, gelet op de lasten en intresten die verbonden zijn aan de ontlening van kapitaal.

Het zou interessant zijn van de regering de stand van zaken te vernemen in verband met de leasingcontracten die door de vorige regering in het vooruitzicht werden gesteld. Hoeveel leasingcontracten werden reeds gesloten en welke bedragen zijn daarmee gemoeid? Ik voel trouwens weinig voor dergelijke contracten, ook al ben ik mij bewust van de weerslag van investeringen en huurovereenkomsten op de begroting. Wij kennen het resultaat van twintig jaar debudgetteringspolitiek. De regionalisering komt nu echter ter hulp om de nadelige facetten van de indirecte financieringsformules wat te vergeten; althans voorlopig.

Hoe dan ook, als parlements lid heb ik groot bezwaar tegen de leasingtechniek.

In de commissie werd krachtig erop aangedrongen om meer kredieten uit te trekken voor de aanpassing en de vernieuwing van gevangenisgebouwen, dit niet alleen ten bate van de gedetineerden, maar ook om de werkomstandigheden van het personeel menselijker te maken.

Eveneens werd in de commissie de vertraging aangeklaagd waarmee de aannemers worden betaald voor werken die ze hebben uitgevoerd en waarvoor de facturen werden goedgekeurd. De betaling laat maanden op zich wachten wat tot gevolg heeft dat de prijzen van de openbare aanbesteding veel hoger worden dan die van de privé-sector.

Dit waren, mijnheer de Voorzitter, slechts een paar aspecten van het begrotingsbeleid inzake Openbare Werken. In de commissie kwamen uiteraard veel meer zaken ter sprake. Het is de laatste maal dat wij over deze omvangrijke begroting hebben beraadslaagd op het nationale vlak. Men kan erover twisten of de begrotingskredieten 106 miljard of bijna 200 miljard hadden moeten bedragen. Het gaat om zeer hoge bedragen. Wij hebben in het verleden herhaaldelijk erop gewezen dat wij geen bezwaar hadden tegen een regionalisering van de Openbare Werken. Het is nu zo ver en wij menen dat het goed is, ook omdat we een duidelijker inzicht zullen krijgen in de begroting. Ook kan een einde worden gemaakt aan de zogenaamde « wafelijzerpolitiek » en kan worden gekomen tot een grotere responsabilisering van de Gemeenschappen en de Gewesten. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à M. Grosjean.

M. Grosjean. — Monsieur le Président, avant de traiter du fond du budget, permettez-moi de commencer mon intervention par ce qui en constitue habituellement la fin, à savoir par des problèmes ponctuels d'ordre régional, voire sous-régional.

Ma première question concerne le viaduc d'Ensisal où des accidents ont, à plusieurs reprises, provoqué la mort d'usagers. Des mesures de sécurité provisoires ont été prises alors que seule une correction complète du tracé pourrait éviter que les poids lourds ne constituent un danger mortel et pour eux-mêmes, et pour les autres usagers de ce tronçon.

Par ailleurs, sur l'autoroute Liège-Aix se situe le viaduc de Welkenraedt, ouvrage assez important. Après environ trois ans de travaux, les réparations effectuées dans le sens Liège-Aix ont été terminées la semaine dernière seulement. Des aménagements semblables seront-ils effectués dans l'autre sens et, dans l'affirmative, le délai prévu sera-t-il moins long que le précédent?

Ma troisième question concerne la côte de Cheratte située sur la même autoroute. Celle-ci est actuellement à quatre bandes dans la montée vers Aix et permet un écoulement normal de la circulation. La descente vers Liège sera-t-elle également aménagée et, dans l'affirmative, quand ces travaux seront-ils exécutés? Le coût de ceux-ci sera-il inscrit au budget national ou élargera-t-il au budget régionalisé des Travaux publics?

J'évoquerai enfin deux chantiers qui, aux dernières nouvelles, semblent liés budgétairement. Voici environ un an, commençaient les travaux de percement du tunnel sous la colline de Coïnte, à Liège. Il semblerait que des crédits réservés à la construction de cet ouvrage soient partiellement affectés à l'édi-

fication de ce fameux tunnel de l'Eau Rouge, à Francorchamps. En cette matière, je poserai les questions suivantes: Des crédits sont-ils prévus? Quelle est leur importance? Sont-ils liés? Relèvent-ils du budget national ou seront-ils inscrits au futur budget régional?

J'en arrive au fond de mon intervention.

Je voudrais tout d'abord féliciter le rapporteur, M. De Seranno, pour avoir su, avec beaucoup d'opiniâtreté, nous présenter un budget peut-être financièrement et techniquement dépassé, mais qui représente un symbole dans la grande mouvance institutionnelle que nous venons de vivre.

C'est, en effet, la dernière fois que le Sénat est appelé à voter un budget national des Travaux publics. Dès 1989, sur le plan budgétaire, l'essentiel sera réglé par les Régions et si la décision politique est irrévocable, le transfert des biens, des services et du personnel ne fait que commencer.

M. Erdman, vice-président, prend la présidence de l'assemblée

Permettez-moi de remercier encore le rapporteur qui a permis la parution extrêmement importante d'un tableau qui consigne l'évolution des investissements en matière de travaux publics de 1956 à nos jours.

Je voudrais d'ailleurs émettre une remarque à cet égard.

Entre 1972 et 1987, les investissements sont passés de 128 à 38 milliards. Ils ont donc subi, en l'espace de quinze ans, une réduction équivalente à 90 milliards, soit à 70 p.c. du montant initialement prévu.

On pourrait dissenter de longues heures sur ce tableau car il traduit l'in vraisemblable diminution des investissements intervenue dans ce département qui revêt pourtant une énorme importance pour le secteur de la construction.

Il appartiendra, bien entendu, aux Régions d'étudier comment elles pourront mettre fin à ce que l'on peut appeler « l'agonie des investissements » dans le domaine des travaux publics.

En effet, nous sommes placés aujourd'hui devant un immense défi: réussir pleinement la régionalisation de ce département, extrêmement important. C'est là une tâche d'ampleur qui doit être menée avec le double souci de déstabiliser le moins possible l'administration — et, au passage, de ne pas inquiéter inutilement un personnel qui semble très mal informé de ce qui va lui arriver — et d'assurer la continuité des programmes, de manière à ne pas mettre en difficulté le monde des entreprises. Ces difficultés réelles — j'en conviens — ne sauraient pour autant devenir un prétexte à une quelconque nostalgie « belge ». Nos Régions seront désormais maîtresses de leur propre politique d'infrastructure et, dans ce département, plus peut-être que dans tout autre, la régionalisation doit enfin mettre un terme aux nombreux conflits qui opposaient nos Communautés ou nos Régions lors de l'examen de chaque dossier important.

Je tiens à plaider d'abord pour une grande transparence dans l'opération de transfert des agents du département des Travaux publics vers les Régions, transparence au niveau de l'information à donner à ces agents, par le biais notamment des consultations inévitables qu'il faudra engager avec les organisations représentatives du personnel.

Je plaide également pour que le jeu des transferts — notamment financiers — s'accomplisse de façon loyale de telle sorte que certains services, du fait de leur composition linguistique propre ou encore de différences flagrantes entre le cadre et l'effectif, ne se trouvent, en réalité, après leur transfert, mis dans l'impossibilité de fonctionner correctement. Sur tous ces sujets, je souhaite vivement — ainsi que mes collègues, j'en suis sûr — entendre le ministre des Travaux publics.

Comment assurer le transfert? Où en est-on dans la définition des critères commandant ce transfert? Quel est, enfin, le calendrier prévu pour cette opération? Les exécutifs régionaux doivent, en effet, être à même d'exercer pleinement les compétences nouvelles qui leur sont dévolues.

Question complémentaire: quelles compétences et quels moyens resteront dévolus au ministre national?

Enfin, je souhaiterais connaître plus en détails les modalités de coopération pratique prévues entre les Régions, soit pour les infrastructures dépassant les limites d'une Région, soit pour l'exercice de certaines tâches d'ordre technique. La réforme actuelle a le mérite de prévoir des mécanismes de coopération entre les Régions et entre les Régions et l'Etat. Dans le cas concret des Travaux publics, comment cela s'appliquera-t-il? Des contacts avec les ministres régionaux nouvellement compétents en la matière ont-ils été programmés?

De nombreux fonctionnaires, je le sais, se posent toutes ces questions, à juste titre d'ailleurs, mais les responsables politiques s'interrogent aussi et aimeraient recevoir des réponses détaillées, sinon aujourd'hui, le plus rapidement possible, en tout cas.

Monsieur le ministre, certains nostalgiques du passé nous attendent. A vous et à nous, de leur démontrer que notre défi sera relevé et surtout gagné, pour le plus grand bien de nos Régions respectives. (*Applaudissements.*)

M. le Président. — La parole est à M. de Wasseige.

M. de Wasseige. — Monsieur le Président, m'adressant à M. Dupré qui est en quelque sorte le ministre d'un budget dépassé, je voudrais lui dire combien je suis conscient de la difficulté pour lui de devoir répondre à des questions ponctuelles, qui plus est concernant la Wallonie. Je souhaite, en effet, aborder deux problèmes relatifs à la région de Charleroi.

Le premier concerne le pont dit « de la prison », qui enjambe la Sambre, dont la construction était inscrite dans le programme justificatif de l'article 73.03 pour un montant de 50 millions. J'ai toutefois appris vers la mi-décembre que les adjudications non seulement n'avaient pas encore été faites, mais qu'elles n'auraient probablement jamais lieu et que le pont était supprimé du programme 1988.

Etant donné les modifications constitutionnelles intervenues depuis, cela signifie que ces travaux tombent maintenant à charge du budget des Travaux publics de la Région wallonne, après avoir été prévus d'abord dans un programme national.

Je n'insiste pas sur le montant de 50 millions qui demeure relativement peu important. Mais je tiens à souligner que la construction de ce pont fait partie d'un programme élaboré en vue de permettre le déroulement normal des travaux du métro de Charleroi. En effet, le métro franchira la Sambre, ce qui implique la suppression d'un pont. Qu'advient-il s'il ne subsiste qu'un seul pont alors que le trafic routier est déjà nettement trop important pour les deux ponts existants? Il est donc indispensable de construire préalablement le pont dit « de la prison ». Je rappelle que ce dernier existait et qu'il a été démolé en 1940 pour être remplacé par un autre ouvrage de type provisoire, lui-même supprimé depuis une vingtaine d'années.

J'insiste donc sur l'urgence de cette construction et je voudrais demander au ministre si ces travaux font partie des engagements dont l'exécution est prévue dans le programme 1989 et à quel moment auront lieu les adjudications.

Le deuxième problème concerne la Régie des Bâtiments. En effet, la Régie a construit dans le site de l'ancienne prison de Charleroi un bâtiment important destiné au ministère des Finances. Le gros œuvre — toiture et fenêtres comprises — a été terminé vers juin 1986 mais, près de trois ans plus tard, les travaux de parachèvement n'ont toujours pas été entamés.

Je rappelle que j'avais déjà interrogé à ce propos le ministre Olivier, vers juin 1987. Il m'avait répondu que les dépenses de parachèvement avaient été fixées en date du 26 mai 1987 à un montant de 195 millions, que les travaux devaient commencer incessamment, que les adjudications suivantes étaient déjà prévues et que l'ensemble de la construction devait être terminé vers la moitié de l'année 1989, soit maintenant dans moins de cinq mois.

Or, je le répète, les travaux de parachèvement n'ont pas encore été entamés.

Je trouve regrettable, sur le plan de la rentabilité de l'argent de l'Etat, que l'on ait construit un bâtiment pour le laisser inachevé durant trois ans, sans parler des mois ou des années qui seront encore nécessaires au parachèvement.

Ce bâtiment sera certainement très utile étant donné qu'il permettra de regrouper tous les services du ministère des Finances, actuellement éparpillés dans cinq immeubles au moins de la région de Charleroi, avec toutes les difficultés de gestion entraînées par cette situation.

La mise en service prochaine de ce bâtiment, tout à fait justifié sur le plan économique, serait souhaitable pour la ville de Charleroi qui supporte depuis trois ans un véritable chantier au cœur de la ville.

J'imagine, monsieur le secrétaire d'Etat, qu'il vous est difficile de connaître tous les détails du département dont vous venez seulement d'être chargé. Je souhaiterais cependant recevoir prochainement une réponse à mes deux questions. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Appeltans.

De heer Appeltans. — Mijnheer de Voorzitter, ik wil namens de VU-fractie nogmaals beklemtonen dat wij vandaag bij de bespreking van de ontwerp-begroting 1988 van Openbare Werken een historisch moment beleven. Afgezien van de vaststelling dat wij in 1989 andermaal een begroting van 1988 aannemen — dit is nog altijd de democratie onwaardig — hebben we de zekerheid dat dit, hoewel *post factum*, de laatste volledige nationale begroting zal zijn. We onthouden ons dus van een meer gedetailleerde bespreking in afwachting van de voorlegging van de begroting 1989, opgesplitst volgens de toegekende bevoegdheden.

Die opsplitsing vergt in de eerstvolgende maanden een meer concrete uitwerking en omschrijving. Ondanks de concretisering zullen we pas achteraf de rekening kunnen maken. Wij hopen dat deze belangrijke ingreep aanleiding zal zijn voor de verantwoordelijke ministers voor het tot stand brengen van een grotere doorzichtigheid en duidelijkheid van de volgende begrotingen. Ik meen dat er inzake doorzichtigheid en klaarheid van begrotingen nog heel wat werk te verrichten is.

Het is trouwens een enorme opgave om op doelmatige en vlotte wijze de overdracht van bevoegdheden, van de middelen en dus ook van de vele duizenden personeelsleden tot stand te brengen. We twijfelen er niet aan dat dit alles in een geest van samenwerking en verantwoordelijkheid kan plaatshebben.

Ik maak van deze korte uiteenzetting gebruik om twee vragen te stellen. Ik hoop dat het antwoord erop meer licht zal werpen op enkele deelaspecten van deze begroting.

Ten eerste, waarop baseert de minister zich — en ik moet refereren aan de vorige — om te stellen dat de diensten van het BEE — Bestuur voor elektriciteit en elektromechanica — slechts gedeeltelijk kunnen worden geregionaliseerd? Het feit dat er samenwerkingsakkoorden nodig zijn tussen de Gemeenschappen kan toch geen beletsel zijn om de diensten te splitsen. Voor zover ik weet, is samenwerking tussen gesplitste diensten perfect mogelijk. Ik heb mij zoëven door een medewerker van de minister laten informeren. Ik veronderstel echter dat er nog leden zijn die de rol van het BEE niet duidelijk weten in te schatten in de gehele begroting.

Ten tweede, kan de minister verklaren om welke redenen het modelprojectenprogramma in verband met het herinrichten van wegen in bebouwde kommen aan het slabakken was? Verkeersveiligheid en leefbaarheid van de centra moeten te allen prijze prioriteit krijgen. Wij durven dus vragen welke concrete maatregelen er werden genomen om het programma opnieuw tot leven te brengen.

We besluiten met te stellen dat de totaliteit van de middelen vandaag niet meer vergelijkbaar is met 15 jaar geleden. Wat erger is, deze begroting wordt grotendeels « opgegeten » door de zware last van de delging van leningslasten. Dit is een fout die in de toekomst niet voor herhaling vatbaar mag zijn.

Tenslotte dank ik de heer De Seranno voor zijn bezorgde beschouwingen en zijn duidelijk verslag, waarbij ik mij met waardering aansluit.

M. le Président. — La parole est à M. Taminiaux.

M. Taminiaux. — Monsieur le Président, mon propos dans la discussion d'aujourd'hui vise uniquement la problématique de la mise au gabarit de 1 350 tonnes du canal du Centre.

Je ne poserai pas de questions puisque je connais les réponses. Vous me direz peut-être qu'il ne sert à rien d'en parler encore puisque tous les engagements budgétaires sont déjà pris dans ce secteur et que cette matière est régionalisée. Mme le ministre nous l'avait d'ailleurs confirmé lors d'un entretien qu'elle a bien voulu nous accorder et pour lequel je la remercie à nouveau.

Alors pourquoi y revenir ? Parce que l'actualité s'est emparée du sujet; dès lors, il me semble utile d'attirer l'attention de mes collègues sur la finalisation nécessaire des travaux concernés, décidés par l'Etat central.

J'estime qu'il faut dire ce qu'on pense à l'occasion de ce dernier budget national; c'est important pour demain. Beaucoup se sont tus pendant des années mais ils en parlent maintenant, d'un ton parfois sarcastique et déplaisant, parce que nous vivons la régionalisation. Ils auraient mieux fait de nous appuyer lorsque nous intervenions au sujet de ce problème, que nous n'avons pas découvert aujourd'hui seulement.

Depuis que je suis parlementaire, je ne cesse d'alerter les ministres compétents en cette matière. A ce sujet, je leur suggère de se référer, notamment, à mes discours précédents, à cette tribune: le 30 juillet 1986, à l'occasion de la discussion du budget des Voies et Moyens et le 10 juin 1987 dans le cadre du débat relatif aux budgets 1986 et 1987 des Travaux publics.

Faut-il rappeler que, faisant suite à une convention européenne, la loi du 9 mars 1957 a concrétisé la volonté de mise au gabarit de 1 350 tonnes de plusieurs voies navigables, dont le canal du Centre qui, trente ans après, est le seul à ne pas être terminé? Quoi qu'il en soit, c'est l'Etat qui était engagé en cette matière.

Certains n'hésitent pas à mettre en cause la valeur économique du projet. Je ne me contenterai pas de m'élever contre leurs déclarations, leurs agissements ou même leurs sarcasmes. Je répondrai objectivement même si, parfois, je suis animé par un sentiment de révolte.

Ainsi, le 10 juin 1987, je m'insurgeai contre les déclarations du sénateur Van Ooteghem à cette tribune et, surtout, contre le fait que le député Sauwens avait déposé, la semaine précédente, un amendement visant à supprimer les crédits 1986 et 1987 pour l'ascenseur à bateaux de Strépy-Thieu conçu pour racheter une chute de plus de 73 mètres. M. Sauwens assimilait ces travaux à des travaux inutiles. Le voilà bien récompensé: il est maintenant ministre des Travaux publics et des Communications à l'Exécutif flamand.

Un autre exemple: le 18 septembre de la même année, dans une question écrite, le député Annemans certifiait que «cet ouvrage avait pour unique objet de détourner le trafic du port d'Anvers vers le port étranger de Dunkerque» et il demandait même qu'on évalue «le montant du dommage que subira le port d'Anvers». Le ministre lui a démontré le contraire, et je croyais que cette question ne reviendrait plus sur le tapis. Mais, tout récemment, un article paru dans le *Lloyd anversoï*s du 1er décembre 1988 titrait: «Abandon de l'ascenseur de Strépy-Thieu?» Ce papier tendait à ridiculiser le projet et l'auteur semblait prendre beaucoup de plaisir à citer la déclaration suivante du ministre Dalem: «Tout n'a pas été engagé à Strépy-Thieu. Là, je ne me prononce pas car cela demande une étude.»

Bien sûr, le ministre disait qu'il ne fallait pas dépenser des milliards pour une chose qui ne rendrait aucun service.

Qui aurait dit le contraire?

Poussé par la subjectivité de ses sentiments personnels, le rédacteur a dû lire entre les lignes à la recherche d'un assentiment ministériel qui l'autoriserait à conclure, avec une joie à

peine voilée, que l'ouvrage «restera longtemps comme il se trouve».

Qui ne serait écœuré à la lecture d'une telle prose? D'autant que des études probantes existent. Je les tiens d'ailleurs à la disposition de quiconque le souhaite.

Quant à l'utilité de l'ouvrage, comme je vais le démontrer ci-après, elle ne fait aucun doute. Il suffit de consulter la magnifique carte publiée par l'administration des Voies hydrauliques pour se rendre compte qu'un véritable goulet, de peu de kilomètres, empêche l'utilisation complète des voies navigables à 1 350 tonnes. Actuellement, pour se rendre de Liège à Valenciennes, il faut passer par Gand. Voyez le détour sur la carte.

On remarquera aussi que la mise au gabarit de 1 350 tonnes du canal du Centre permettra la liaison adéquate entre l'Allemagne et le nord de la France, assurera la liaison directe des bassins industriels du Centre et du Borinage avec le port de Gand jusqu'à Terneuzen. Par ailleurs, le Valenciennois et le Borinage accéderont plus facilement aussi bien à Anvers qu'à Liège. Ainsi, c'est l'ensemble du réseau des voies navigables qui bénéficiera des services du canal du Centre.

Ce qui est certain aussi, c'est que les entreprises établies dans la zone concernée par les travaux et qui utilisent ce moyen de transport ne seront plus préjudiciées. La comparaison entre les statistiques relatives au trafic sur l'actuel canal du Centre et aux potentialités locales est édifiante.

Entre Seneffe-La Louvière et Mons, 800 000 tonnes disparaissent annuellement au profit d'autres moyens de communication. On le comprend aisément si l'on se souvient que l'ancien canal n'assure l'intérêt que pour des péniches de 300 tonnes. On n'utilise pas une brouette lorsqu'il faut un camion! Ces 800 000 tonnes seraient immédiatement récupérées si le nouveau canal du Centre était opérationnel.

De plus, des possibilités nouvelles s'ouvriraient aux industries locales: les usines Boël, les Cimenteries d'Obourg, CBR à Antoing, sans négliger la gare autoroutière d'Houdeng qui s'écroupera pour l'accueil des barges porte-conteneurs.

Faut-il souligner, dans un autre ordre d'idées, que le contrat-cadre mené par l'association momentanée Ascacentre fait appel à des entreprises régionales dont le savoir-faire ne peut plus être ignoré? J'invite tous ceux qui sont soucieux d'objectivité à visiter le chantier pour se forger une opinion.

En outre, chacun s'accordera pour dire qu'il s'agit d'un prototype unique au monde et qui s'inscrit dans les dimensions d'une haute technologie. L'intérêt que lui témoignent nos voisins et aussi des pays comme la Chine ou le Brésil prouve qu'il constitue, en fait, une véritable vitrine pour l'exportation. Bien sûr, ce serait mieux encore s'il était opérationnel. Cela m'amène à envisager le problème sous son aspect humain et à parler plus particulièrement de la crédibilité d'un tel projet dans le public.

Vous comprendrez aussi pourquoi, comme je l'ai dit tantôt, je ne découvre vraiment pas le problème aujourd'hui. En effet, j'étais loin de penser à devenir parlementaire lorsqu'en 1974, j'ai fondé, avec mes voisins, un comité de quartier à cause du tracé du nouveau canal du Centre. Les techniciens, qui avaient élaboré le projet, avaient littéralement coupé toute liaison directe de mon quartier, le Blanc Pain à Houdeng, vers le centre de la localité.

Notre comité de défense a finalement obtenu un pont-cadre et une route sous le canal.

Il s'est aussi intéressé au sort des 37 maisons qui, à l'époque, étaient déjà expropriées, parfois depuis plusieurs années déjà, pour permettre la construction du nouveau canal du Centre.

Considérant nos préoccupations de sécurité, d'hygiène et d'esthétique, nous avons réclamé, en date du 13 juillet 1975, la démolition des maisons expropriées.

Le ministre des Travaux publics nous a donné satisfaction en décidant, par dérogation, la démolition de toutes les maisons expropriées pour le 30 novembre 1975.

Par la suite, aux environs de 1977-1978, 107 maisons furent expropriées à Strépy-Bracquegnies, 138 à Thieu et 37 à Ville-sur-Haine.

Toutes ces expropriations faisaient suite à celles opérées pour la construction du tronc commun des autoroutes de Wallonie et de Bruxelles-Paris. Il faut souligner qu'aucun programme de relogement n'avait été prévu!

En cette fin de janvier 1989, puis-je vous demander d'imaginer ce qu'a représenté à l'époque, le sacrifice imposé à la population pour la réalisation du canal du Centre à grande section?

Serait-il concevable moralement qu'on renonce à poursuivre les travaux?

Est-il concevable d'appliquer encore les principes budgétaires d'une « programmation glissante »? Deux mots bien significatifs et qui coûtent cher!

Avec une moyenne d'engagement financier d'un milliard 260 millions, trois années de retard ont été enregistrées.

De plus, deux arrêts des travaux ont été décidés par le département. Le premier, à la suite d'une étude décidée par le ministre des Travaux publics ébranlé par les déclarations, lors d'un congrès international, de l'inventeur d'un autre système dit « de la pente d'eau ». Au vu de cette situation, le ministre a ordonné une nouvelle étude entraînant ainsi un arrêt des travaux d'une durée d'un an.

Le second arrêt des travaux, intervenu après le tremblement de terre de Liège, provoqua la recherche de nouvelles normes tenant compte des secousses telluriques enregistrées. Cet arrêt des travaux a duré dix-huit mois.

Il saute aux yeux que les frais de conservation, les frais généraux de chantier, la révision des prix, les intérêts intercalaires augmentent considérablement le coût de l'entreprise.

La réponse fournie par Mme le ministre aux questions posées en commission est particulièrement éclairante. Trois hypothèses étaient envisagées: terminer en 1997, en 1996 ou en 1993.

On se rend compte qu'il faudra trouver plus de 11 milliards supplémentaires si l'on finalise les travaux en 1997 plutôt qu'en 1993.

Pour économiser ces 11 milliards, il faudrait, selon le ministre, prévoir chaque année 2 milliards 50 millions au budget ainsi qu'un financement alternatif d'un milliard. Pourquoi ne l'a-t-on pas fait précédemment? Ces dispositions devraient être prises à partir de 1989 pour une durée de quatre ans.

Les chiffres proposés incluent — c'est heureux — le pont-canal d'Houdeng-Aimeries qui surplombera les routes nationales 55 et 634, un ouvrage de près de 400 mètres de long aux portes de la ville de La Louvière. Cet ouvrage, qui ne peut ressembler à un tas de ferrailles, a lui aussi vécu une histoire particulière et rien n'est encore décidé en sa faveur.

Pourtant, la décision du CMCES d'entamer la procédure de passation du marché date du 23 juin 1983. Un premier permis de bâtir fut délivré le 12 novembre 1981 et frappé de caducité le 16 avril 1984. Un nouveau permis de bâtir fut introduit.

Le 30 janvier 1985, l'exécutif flamand bloque la procédure en introduisant un recours sur la base de la loi ordinaire du 9 août 1980.

Le litige provient du fait que l'offre la moins élevée ne correspond pas aux impératifs esthétiques retenus, à juste titre, par la ville de La Louvière et par l'exécutif régional wallon. Actuellement, une solution tenant compte des nécessités budgétaires, techniques et esthétiques doit encore être trouvée.

J'espère que la régionalisation du ministère des Travaux publics contribuera au règlement de ce contentieux. A mon avis, dans le contexte actuel, la plainte de l'exécutif flamand devrait disparaître car le coût incombera au seul budget wallon.

Quoi qu'il en soit, de nombreux problèmes devront être examinés, étudiés et solutionnés pour mener à bien des travaux qui s'inscrivent, sans conteste, dans les soucis économiques, non seulement de la Wallonie mais aussi de la Belgique et de l'Europe.

J'espère avoir démontré la nécessité de poursuivre les travaux afin de rendre l'outil opérationnel en 1993. Le projet a souffert de l'incompréhension de l'Etat national, surtout de 1984 à 1987, et peut-être aussi de l'indifférence de certains milieux. Je

demande à ceux qui poussent actuellement de hauts cris en découvrant le problème depuis sa régionalisation, de s'interroger sur leur attitude passée. Il serait trop simple de se donner bonne conscience en accusant la régionalisation après s'être croisé les bras devant le laminage des crédits nationaux. C'est avant qu'il fallait œuvrer. A présent, il faut assumer avec la volonté d'aboutir, avec confiance et détermination. Il n'y a pas d'autre alternative. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan staatssecretaris Dupré.

De heer Dupré, staatssecretaris voor Institutionele Hervormingen, belast met de herstructurering van het ministerie van Openbare Werken, toegevoegd aan de minister van Verkeerswezen en Institutionele Hervormingen, en staatssecretaris voor de Kleine en Middelgrote Ondernemingen, toegevoegd aan de minister van Middenstand. — Mijnheer de Voorzitter, eerst zal ik enkele algemene beschouwingen maken bij de begroting en daarna zal ik antwoorden op de vragen van de sprekers.

Zoals vanmiddag reeds werd gezegd, is dit de laatste begroting van Openbare Werken in haar soort, omdat door de hervorming van onze instellingen belangrijke sectoren van de wegeninfrastructuur en van de waterwegen werden geregionaliseerd. De bijzondere wet van 8 augustus 1988 heeft de openbare werken tot gewestmaterie hergevormd. De wegen, de waterwegen en de havens zijn de belangrijkste over te heveln bevoegdheden. De regering heeft beslist om voor het beheer van deze materie aan de Gewesten een totaal van 47,3 miljard toe te kennen, waarvan 26,6 miljard aan Vlaanderen, 17,2 miljard aan Wallonië en 3,5 miljard aan Brussel.

Een belangrijk werk dat ons nog rest, is het aan de Gewesten overdragen van de instellingen van openbaar nut die onder het departement van Openbare Werken ressorteren. De heer Grosjean heeft hierover zijn bekommering geuit.

De Maatschappij der Brugse zeevaartinrichtingen en de Dienst voor de scheepvaart zullen integraal aan het Vlaamse Gewest worden overgedragen. Het Wegenfonds en het Rijksinstituut voor grondmechanica zullen worden geherstructureerd. *L'Office de la navigation* en de autonome havens van Luik, Charleroi en Namen zullen integraal aan het Waalse Gewest worden overgedragen. Voor de haven van Brussel legde de bijzondere wet van 8 augustus 1988 een samenwerkingsakkoord op aan de twee betrokken Gewesten. Thans wordt in werkgroepen besproken hoe deze overdrachten op de meest efficiënte wijze kunnen geschieden. Dagelijks zijn wij hiermee bezig.

Ook de overdracht van het personeel houdt ons bezig. Het overheveln van de 8 800 personeelsleden naar de Gewesten en de Gemeenschappen kan echter niet in één keer gebeuren. Sommige diensten, zoals de buitendiensten, worden immers integraal overgeheveld. Hierbij zal ervoor worden gewaakt dat de personeelsleden niet van hun huidige standplaats worden verwijderd. Andere diensten, zoals het Bestuur van elektriciteit en elektromechanica, worden gedeeltelijk geregionaliseerd; de betrokken ambtenaren hebben dus de mogelijkheid om rijksambtenaar te blijven. Ik neem mij alleszins voor de overdracht van het personeel zonder verwijl te realiseren, zodat de Gewesten in de beste omstandigheden hun nieuwe bevoegdheden kunnen uitoefenen.

De begroting van Openbare Werken geeft tamelijk goed de beperkingen weer die de jongste jaren worden opgelegd in het begrotingsbeheer in het algemeen met het oog op het herstel van de openbare financiën. Van de 74 miljard 986 miljoen die als lopende uitgaven in de begroting zijn opgenomen, is circa 80 pct. of 59 miljard 752 miljoen bestemd voor de betaling van intrestlasten, die bijna uitsluitend het gevolg zijn van door het Wegenfonds aangegane leningen. Er blijft dus nauwelijks 20 pct. over voor personeelsuitgaven, belangrijke onderhoudsuitgaven en andere werkingskosten samen.

Zoals de voorgaande jaren worden er voor het investeringsprogramma strenge beperkingen opgelegd. De vastleggingen bedragen 14 miljard 135 miljoen voor het departement waarvan het grootste aandeel, 13 miljard 475 miljoen, voor de Waterwegen, 15 miljard 710 miljoen voor het Wegenfonds en

7 miljard 700 miljoen voor de Regie der Gebouwen. Samen is dat ongeveer 37 miljard 345 miljoen frank. Ingevolge de budgettaire bezuinigingspolitiek is slechts 90 pct. van dit programma vastgelegd. Wij zitten dan ook heel ver af van de 71 miljard 999 miljoen van 1980 of zelfs van de 56 miljard 712 miljoen die het ministerie van Openbare Werken nog in 1984 heeft kunnen vastleggen.

Zo kom ik tot de uiteenzettingen van vandaag. Ik dank de heer De Seranno, omdat hij bij de lezing van het verslag het nuttig heeft gevonden in bijlage interessante gegevens te verstrekken. In zijn uiteenzetting heeft hij stilgestaan bij twee soorten problemen, onder andere de alternatieve financiering. Er is de moeilijkheid — ik moet toegeven dat de heer De Seranno hier gelijk heeft — van de controle van het Parlement over deze wijze van financiering. De heer De Seranno heeft concreet gevraagd hoever het nu staat met de alternatieve financiering en hoeveel van deze alternatieve financieringen reeds hebben plaatsgevonden. Er zijn drie gebouwen die tot dusver het voorwerp hebben uitgemaakt van een werkelijke alternatieve financiering. Het betreft ten eerste, het gebouw van Arbeid en Tewerkstelling dat aan de Belliardstraat is gelegen; ten tweede het gebouw van Binnenlandse Zaken dat aan de Koningsstraat is gelegen en ten derde het gebouw van Maerlandt voor het Europees Parlement, eveneens gelegen aan de Belliardstraat. De eerste twee gebouwen betreffen eigenlijk een omzetting van een huurcontract in een huurkoop-overeenkomst. Het derde gebouw, het gebouw van het Europees Parlement, wordt door mijn departement gebouwd, maar de financiële lasten worden gedragen door de Europese Gemeenschap.

Een maand geleden heeft het MCESC een dossier goedgekeurd voor de bouw van een complex aan het ministerie van Buitenlandse Zaken. Om volledig te zijn, moet ik dat als een vierde voorbeeld van alternatieve financiering vermelden. De financiering van dit bouwwerk wordt enerzijds gedragen door de huidige huurprijs voor de gebouwen en anderzijds door een kredietverhoging van het departement van Buitenlandse Betrekkingen. In de financieringsperiode dient het departement geen huurvergoedingen aan de Regie der Gebouwen te betalen. Dit betekent dus dat de huurprijzen worden omgezet in vaste betalingen voor de periode van de leningsovereenkomst, met de bedoeling uiteindelijk eigenaar te worden.

Het tweede probleem dat de heer De Seranno te berde heeft gebracht is dat van de gevangenen. Hij heeft zijn bekommerning uitgedrukt in verband met de gebouwen die moeten worden opgericht gezien de overbezetting van de gevangenen. Deze problematiek is voldoende bekend. De grote investeringen die gebeuren te Luik, voor de gevangenis van Lantin, en te Brugge zijn voor de Regie der Gebouwen een zeer zware jaarlijks terugkerende last. Ten einde voor de overbezetting van de gevangenen een oplossing te vinden dient dringend werk te worden gemaakt van een gevangenis te Leuven, te Saint-Hubert en van een derde gevangenis te Brussel.

Indien mijn departement dit met zijn beperkte kredieten dient uit te voeren zullen deze gebouwen slechts over 10 à 12 jaar kunnen worden ingenomen.

Dit is absoluut geen goede rendabiliteit van de investeringsmiddelen. Daarom meen ik dat een alternatief moet worden gezocht om deze gebouwen binnen de vier jaar op te trekken en dit in overleg met mijn collega van Justitie.

Des questions concrètes ont été posées par M. Grosjean, notamment à propos du viaduc d'Ensival où des accidents graves se produisent régulièrement.

Mon prédécesseur a pris des mesures urgentes afin de remédier à cette situation. Dans le même temps, une étude a été ordonnée en vue de la réalisation d'un nouveau tracé de ce virage très dangereux, étude rendue difficile par le fait que le pont surplombe une partie de la ville de Verviers et qu'il ne peut être déplacé que moyennant d'importantes expropriations. Il appartient maintenant à l'exécutif régional wallon de poursuivre cette étude en vue de solutionner le problème.

Le deuxième point abordé par M. Grosjean est relatif au pont de Welkenraedt. Le planning relatif à l'achèvement de la

deuxième bande dépendra des priorités fixées par la Région wallonne dans son programme 1989.

Ce projet est prévu à l'avant-projet du programme 1989. C'est donc la Région wallonne qui en fixera le délai. Les travaux pour la deuxième bande pourraient commencer en septembre 1989, si la Région en prend rapidement la décision. La durée de ces travaux serait d'environ un an et demi.

La descente de Cheratte fait l'objet de la troisième question de M. Grosjean. C'est également la Région wallonne qui prendra les décisions relatives à l'achèvement de la descente vers Liège. Ce projet est prévu à l'avant-projet du programme 1989. Si la décision de la Région wallonne intervient dans un délai assez rapproché, les travaux pourraient commencer en septembre 1989; leur durée est fixée à trois mois environ.

Le quatrième point abordé par M. Grosjean concerne le tunnel de Cointe à Liège. Le planning de la liaison E5/E9 et du tunnel de Cointe dépendra de la mise à disposition des crédits nécessaires par la Région wallonne.

Quant au viaduc de l'Eau-Rouge, l'adjudication des travaux a eu lieu en décembre 1988 pour un montant total de 1 milliard 20 millions de francs. Le début des travaux est prévu pour le deuxième trimestre 1989, soit dès que les conditions atmosphériques le permettront. Ce crédit important a été engagé par Mme D'Hondt, ce qui signifie que l'Etat prendra à sa charge l'ordonnancement et le paiement de ces travaux en vertu de la loi spéciale du 16 janvier 1989 relative au financement des Communautés et des Régions disposant que les crédits engagés avant le 31 décembre 1988 sont à considérer comme des charges du passé.

Depuis le premier janvier 1989, le suivi de ces travaux appartient à la Région wallonne qui peut dès à présent faire appel aux spécialistes des Travaux publics avant leur transfert.

Dans son intervention, M. Grosjean a également évoqué les contacts avec les ministres régionaux. La Région wallonne a constitué un groupe de travail qui s'est pour la première fois réuni le 18 janvier dernier.

Le ministre des Travaux publics pour la Région wallonne vient d'être désigné ce qui permettra la tenue de révisions régulières et efficaces du groupe de travail.

La finalisation du canal du Centre à 1 350 tonnes et notamment l'achèvement de l'ascenseur de Strépy-Thieu est l'une des préoccupations importantes du gouvernement qui soutient entièrement, en cette matière, la thèse de M. Taminiaux.

Quinze milliards ont déjà été investis dans cet ouvrage dont l'achèvement coûtera une dizaine de milliards. Il serait illogique de ne pas poursuivre ces travaux, mais c'est à la Région wallonne à en décider désormais.

J'ajouterais à l'intention de M. Taminiaux que son intervention, qui est un plaidoyer pour la continuation des travaux de Strépy-Thieu, trouverait encore mieux sa place au Conseil régional wallon, désormais compétent en la matière.

J'en viens aux questions posées par M. de Wasseige.

En ce qui concerne d'abord la réalisation du pont dit « de la prison » sur la Sambre à Charleroi, un montant de 50 millions était inscrit au budget de 1988. L'adjudication n'a pas eu lieu en 1988 à cause des discussions avec la ville de Charleroi et l'administration de l'Aménagement du Territoire concernant les voies d'accès. Le permis de bâtir n'a pas encore été délivré mais il semble que les discussions sont en voie d'aboutissement. Les documents sont prêts et l'adjudication pourra avoir lieu dès que le Conseil régional wallon en décidera.

En ce qui concerne le Centre des finances à Charleroi, dont a également traité M. de Wasseige, je puis confirmer que la première phase, à savoir le gros œuvre, est en cours. La finalisation des travaux a été adjugée en 1988 et les montants y afférents ont été engagés. Il en est de même pour les travaux de chauffage central et d'électricité. Deux dossiers restent pendants : celui des ascenseurs et celui de la téléphonie. Ils attendent la libération des crédits d'investissements par le ministre du Budget. Si la première tranche du programme d'investissements est allouée,

les travaux au Centre des finances pourront être terminés au début de l'année 1990.

Ik eindig met een kort antwoord voor de heer Appeltans. Ik deel zijn bezorgdheid voor een grotere doorzichtigheid van de begroting. De gewestvorming is inderdaad een geschikte gelegenheid om de begroting van de resterende nationale bevoegdheden inzake openbare werken te herwerken en te herstructureren.

Voor de BEE-netwerken schrijft paragraaf 3 van artikel 92bis van de bijzondere wet een verplicht akkoord voor tussen de bevoegde nationale overheid en de Gewesten over het onderhoud, de exploitatie en de ontwikkeling van de netwerken die in verband met het verkeer en de veiligheid gewestgrensoverschrijdend zijn.

De termen « bevoegde nationale overheid » moeten worden uitgelegd in die zin dat de nationale overheid alleszins bevoegd is gebleven voor de netwerken, en dat voor deze netwerken, in de mate dat ze grensoverschrijdend zijn, een samenwerkingsakkoord nodig is voor de aangelegenheden vermeld in artikel 92bis van de wet van 1980.

Een andere interpretatie bestaat erin de bepaling vervat in artikel 92bis uit te hollen en van elke zin te ontdoen. Sommigen pleiten voor de volledige overdracht van de netwerken aan de Gewesten, doch verliezen uit het oog dat de bijzondere wet van 8 augustus 1988 een dergelijke uitleg verwerpt. Bovendien moet men er rekening mee houden dat deze netwerken slechts mits de toestemming van de RTT tot stand zijn gekomen, daar zij een inbreuk op het monopolie van de Regie inhouden.

In een werkgroep wordt thans nagegaan hoever wij kunnen gaan in de overdracht van bepaalde delen van de netwerken, bijvoorbeeld de centra die enkel één agglomeratie bedienen en dus louter gewestelijke belangen behartigen.

Een laatste vraag van de heer Appeltans gaat over de modelprojecten voor de veiligheid in de steden. Ik verwijs hiervoor naar bladzijde 14 van het commissieverslag waarin duidelijk is bepaald dat het programma opnieuw gestalte heeft gekregen en wel in de verwezenlijking van vier modelprojecten voor Leuven, Rillaar, Blankenberge en Wuustwezel.

Mijnheer de Voorzitter, ik heb getracht zo compleet mogelijk te antwoorden op de opmerkingen zowel van algemene als van concrete aard. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Vraagt niemand meer het woord in de algemene beraadslaging? Zo neen, dan verklaar ik ze voor gesloten en gaan wij over tot de bespreking van de artikelen van het ontwerp van wet.

Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close et nous passons à l'examen des articles du projet de loi.

Personne ne demandant la parole dans la discussion des articles du tableau, je les mets aux voix.

Daar niemand het woord vraagt in de behandeling van de artikelen van de tabel, breng ik deze in stemming.

— Ces articles sont successivement mis aux voix et adoptés. (*Voir documents nos 487-1 à 3, session 1988-1989, du Sénat.*)

Deze artikelen worden achtereenvolgens in stemming gebracht en aangenomen. (*Zie stukken nrs. 487-1 tot 3, zitting 1988-1989, van de Senaat.*)

De Voorzitter. — De artikelen van het ontwerp luiden :

*Kredieten voor de lopende uitgaven (Titel I),
en voor de kapitaaluitgaven (Titel II)*

Artikel 1. § 1. Voor de uitgaven van het ministerie van Openbare Werken voor het begrotingsjaar 1988 worden kredieten geopend ten bedrage van (in miljoenen franken) :

Ann. parl. Sénat — Session ordinaire 1988-1989
Parlem. Hand. Senaat — Gewone zitting 1988-1989

	Gesplitste kredieten		
	Niet-gesplitste kredieten	Vast-leggings-kredieten	Ordonnan-cerings-kredieten
TITEL I			
Lopende uitgaven . . .	81 263,6	41,0	36,0
TITEL II			
Kapitaaluitgaven . . .	10 688,0	14 233,7	17 096,7
Totalen (Titels I en II)	91 931,6	14 274,7	17 132,7

Die kredieten worden opgesomd onder Titels I en II van de bij deze wet gevoegde tabel.

§ 2. De basisallocaties die voortvloeien uit de ventilatie van de kredieten over organisatie-afdelingen en activiteitenprogramma's, zoals ze hernomen worden in de tabellen van de begrotingsmiddelen van het verantwoordingsprogramma, maken het voorwerp uit van een boekhoudkundige opvolging.

§ 3. Wanneer de uitsplitsing tussen organisatieafdelingen of programma's gemaakt wordt in de tabellen van de begrotingsmiddelen, kan de minister, of de gedelegeerde ambtenaar, binnen de grens van elk van de kredieten geopend in de wetstabel, overgaan tot een herverdeling van de basisallocaties.

§ 4. De controleur der vastleggingen en het Rekenhof waken over de juiste aanrekening van de vastleggingen en van de ordonnanceringsmiddelen op de bedoelde basisallocaties en waken er bovendien over dat deze, rekening gehouden met de doorgevoerde herverdelingen zoals bedoeld in § 3, niet overschreden worden.

*Crédits pour les dépenses courantes (Titre I),
et pour les dépenses de capital (Titre II)*

Article 1er. § 1er. Il est ouvert, pour les dépenses du ministère des Travaux publics afférentes à l'année budgétaire 1988, des crédits s'élevant aux montants ci-après (en millions de francs) :

	Crédits dissociés		
	Crédits non dissociés	Crédits d'engagement	Crédits d'ordonnement
TITRE I			
Dépenses courantes . . .	81 263,6	41,0	36,0
TITRE II			
Dépenses de capital . . .	10 688,0	14 233,7	17 096,7
Totaux (Titres I et II)	91 931,6	14 274,7	17 132,7

Ces crédits sont énumérés aux Titres I et II du tableau annexé à la présente loi.

§ 2. Les allocations de base qui résultent de la ventilation des crédits entre divisions organiques et programmes d'activités, telles qu'elles sont reprises dans les tableaux de moyens budgétaires du programme justificatif, font l'objet d'un suivi comparable.

§ 3. Lorsque la décomposition entre divisions organiques ou programmes est opérée dans les tableaux de moyens budgétaires, le ministre, ou le fonctionnaire qu'il délègue à cet effet, peut, dans la limite de chacun des crédits ouverts au tableau de la loi, procéder à une redistribution des allocations de base.

§ 4. Le contrôleur des engagements et la Cour des comptes veillent à l'imputation correcte des dépenses sur lesdites allocations de base et veillent en outre à ce qu'elles ne soient pas

dépassées, compte tenu le cas échéant des redistributions opérées conformément au § 3.

— Aangenomen.

Adopté.

Bijzondere bepalingen betreffende de lopende uitgaven

Art. 2. In afwijking van artikel 15 van de organieke wet op het Rekenhof van 29 oktober 1846, mogen geldvoorschotten tot een maximumbedrag van 5 000 000 frank verleend worden aan de buitengewone rekenplichtigen van het departement.

Evenwel kan de rekenplichtige van het Centraal Bureau voor benodigheden beschikken over geldvoorschotten voor een maximumbedrag van 50 000 000 frank, de rekenplichtige van de huishoudelijke dienst voor een maximumbedrag van 20 000 000 frank en de rekenplichtige van de algemene dienst van de directie algemene zaken en van de dienst van de Luikse Maas voor een maximumbedrag van 15 000 000 frank.

Door middel van geldvoorschotten mogen de buitengewone rekenplichtigen van het departement uitgaven betalen welke 100 000 frank niet overschrijden; de rekenplichtige van de algemene dienst van de directie algemene zaken mag echter telefoon- en postuitgaven betalen tot 200 000 frank.

Deze rekenplichtigen worden gemachtigd de nodige voorschotten te verlenen aan de ambtenaren en experts belast met een zending in het buitenland, zelfs indien deze voorschotten meer dan 100 000 frank bedragen.

Dispositions particulières relatives aux dépenses courantes

Art. 2. Par dérogation à l'article 15 de la loi organique de la Cour des comptes du 29 octobre 1846, des avances de fonds d'un montant maximum de 5 000 000 de francs peuvent être consenties aux comptables extraordinaires du département.

Toutefois, le comptable de l'Office central des fournitures pourra disposer d'avances de fonds d'un montant maximum de 50 000 000 de francs, le comptable du service de l'économat d'un montant maximum de 20 000 000 de francs et les comptables du service général de la direction des affaires générales et du service de la Meuse liégeoise, d'un montant maximum de 15 000 000 de francs.

Au moyen des avances de fonds, les comptables extraordinaires du département sont autorisés à payer des dépenses n'excédant pas 100 000 francs; le comptable du service général de la direction des affaires générales est néanmoins autorisé à payer des dépenses de téléphone et d'affranchissement postal jusque 200 000 francs.

Autorisation est donnée à ces comptables de consentir aux fonctionnaires et experts envoyés en mission à l'étranger les avances nécessaires, même si ces avances sont supérieures à 100 000 francs.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 3. De geboortetolagen, de toelagen voor derving van het vrij genot van woning, de gevaarttolagen en de toelagen voor elektrische bediening, de toelagen voor de inning van scheepvaartrechten, de toelagen voor bijkomende en onregelmatige prestaties, de vergoedingen voor begrafeniskosten, de vergoedingen voor bureau-onkosten, de vergoedingen voor rijwielen en rijwielen met hulpmotor, alsmede de bijdrage van de Staat-werkgever in de prijs van de sociale abonnements, worden uitbetaald overeenkomstig de regelen, bepaald in artikel 23 van de wet van 15 mei 1846 op de rijkscomptabiliteit.

Art. 3. Le paiement des allocations de naissance, des allocations pour privation de logement, des allocations de danger et pour manœuvre électrique, des allocations pour la perception des droits de navigation, des allocations pour prestations supplé-

mentaires et irrégulières, des indemnités pour frais funéraires, des indemnités pour frais de bureau, des indemnités de bicyclettes et de cyclomoteurs, ainsi que de l'intervention de l'Etat-employeur dans le prix des abonnements sociaux, s'effectue conformément aux règles établies par l'article 23 de la loi du 15 mai 1846 sur la comptabilité de l'Etat.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 4. De minister van Openbare Werken wordt ertoe gemachtigd de opbrengst van de taksen voor nummerplaten van bootjes, plezierboten en vissersboeien te innen.

Art. 4. Le ministre des Travaux publics est autorisé à percevoir le produit des taxes pour plaques d'immatriculation pour barquettes, embarcations de plaisance et bouées de pêche.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 5. De minister van Openbare Werken wordt ertoe gemachtigd, ten laste van artikel 12.21, Titel I, van de begroting, de uitgaven vast te leggen en te ordonnanceren die voortvloeien uit het water- en elektriciteitsverbruik en de verwarming van het domein van Argenteuil, de koninklijke paleizen van Brussel en Laken en de huisbewaarderswoning te Marche-les-Dames.

Art. 5. Le ministre des Travaux publics est autorisé à engager et ordonnancer à charge de l'article 12.21, Titre I, du budget, les dépenses découlant de la consommation d'eau, d'électricité et du chauffage du domaine d'Argenteuil, des palais royaux de Bruxelles et Laeken et de la conciergerie à Marche-les-Dames.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 6. Bij afwijking van artikel 5 van de wet van 28 juni 1963, tot wijziging en aanvulling van de wetten op de rijkscomptabiliteit, wordt de minister van Openbare Werken ertoe gemachtigd ieder jaar artikel 31.01, Titel I, van de begroting van zijn departement te bezwaren met de jaarlijkse last, voortvloeiende uit de overeenkomsten die werden gesloten tussen de Belgische Staat en het Gemeentekrediet van België, van de renten en kosten van de door de intercommunale verenigingen IDEA te Bergen en SPI te Luik voor de uitrusting van industrieterreinen aangegeven leningen.

Art. 6. Par dérogation à l'article 5 de la loi du 28 juin 1963, modifiant et complétant les lois sur la comptabilité de l'Etat, le ministre des Travaux publics est autorisé à engager chaque année sur l'article 31.01, Titre I, du budget de son département, la charge annuelle, découlant des conventions intervenues entre l'Etat belge et le Crédit communal de Belgique, des intérêts et frais des emprunts contractés par les intercommunales IDEA à Mons et SPI à Liège en vue de l'équipement de parcs industriels.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 7. De minister van Openbare Werken wordt ertoe gemachtigd maandelijks aan de «Office de la navigation» en aan de Dienst voor de scheepvaart, een voorschot van 10 pct. op de toegekende subsidie te storten gedurende de eerste negen maanden van het jaar onder voorbehoud van regularisatie door koninklijk besluit in de loop van het lopende jaar.

Art. 7. Le ministre des Travaux publics est autorisé à verser mensuellement à l'Office de la navigation et au «Dienst voor de scheepvaart», une avance de 10 p.c. à valoir sur le subsidie alloué, pendant les neuf premiers mois de l'année, sous réserve de régularisation par arrêté royal dans le courant de l'année en cours.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 8. De uitgaven betreffende de schuldvorderingen van vorige begrotingsjaren mogen worden aangerekend op de kredieten van het lopende jaar voor de hierna vermelde artikelen:

Titel I, artikel 11.03; artikel 12.01; artikel 12.02 (levering van water en stoom, abonnementen op de telefoon en telex, telefoongesprekken en telexberichten, telegrammen en frankering van correspondentie); artikel 12.03 (levering van gas en elektriciteit); artikel 12.21; artikel 14.02 (levering van water, gas en elektriciteit, brandstoffen, motorbrandstoffen, smeermiddelen, abonnementen op de telefoon en telefoongesprekken); artikel 14.03 (levering van water, gas en elektriciteit); artikel 14.04 (levering van elektriciteit); artikel 33.01.

Art. 8. Les dépenses relatives aux créances d'années budgétaires antérieures peuvent être imputées sur les crédits de l'année courante pour les articles repris ci-après:

Titre I, article 11.03; article 12.01; article 12.02 (fourniture d'eau et de vapeur, abonnements téléphone et télex, communications téléphoniques et télex, télégrammes et affranchissement de la correspondance); article 12.03 (fourniture de gaz et d'électricité); article 12.21; article 14.02 (fourniture d'eau, de gaz, d'électricité, de combustibles, de carburants, de lubrifiants, abonnements et communications téléphoniques); article 14.03 (fourniture d'eau, de gaz et d'électricité); article 14.04 (fourniture d'électricité); article 33.01.

— Aangenomen.

Adopté.

Bijzondere bepalingen betreffende de kapitaaluitgaven

Art. 9. De Koning kan, zo nodig, in het raam van de totale kredieten die voor het begrotingsjaar 1988 uitgetrokken zijn onder Titel II van de tabel van deze wet, overschrijvingen tussen ordonnanceringskredieten verrichten.

De ontwerpen van koninklijk besluit worden vooraf voor akkoord voorgelegd aan de minister van Begroting.

Dispositions particulières relatives aux dépenses de capital

Art. 9. Le Roi peut, en cas de besoin, et dans le cadre des crédits totaux pour l'année budgétaire 1988 au Titre II du tableau de la présente loi, opérer des transferts entre crédits d'ordonnancement.

Les projets d'arrêtés royaux sont soumis pour accord préalable au ministre du Budget.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 10. Bij afwijking van artikel 5 van de wet van 28 juni 1963, tot wijziging en aanvulling van de wetten op de rijkscomptabiliteit, wordt de minister van Openbare Werken ertoe gemachtigd ieder jaar artikel 51.01, Titel II, deel II, van de begroting van zijn departement te bezwaren met de jaarlijkse last, voortvloeiende uit de overeenkomsten die werden gesloten tussen de Belgische Staat en het Gemeentekrediet van België, van de aflossingen van de door de intercommunale verenigingen IDEA te Bergen en SPI te Luik voor de uitrusting van industrieterreinen aangevane leningen.

Art. 10. Par dérogation à l'article 5 de la loi du 28 juin 1963, modifiant et complétant les lois sur la comptabilité de l'Etat, le ministre des Travaux publics est autorisé à engager chaque année sur l'article 51.01, Titre II, partie II, du budget de son département la charge annuelle, découlant des conventions intervenues entre l'Etat belge et le Crédit communal de Belgique, des amortissements des emprunts contractés par les intercommunales IDEA à Mons et SPI à Liège, en vue de l'équipement de parcs industriels.

— Aangenomen.

Adopté.

Afzonderlijke sectie (Titel IV)

Art. 11. De verrichtingen op de speciale fondsen die voorkomen in de tabel van Titel IV gevoegd bij deze wet worden geraamd op 9 525 900 000 frank voor de ontvangsten en op 9 046 500 000 frank voor de uitgaven.

Section particulière (Titre IV)

Art. 11. Les opérations effectuées sur les fonds spéciaux figurant au tableau du Titre IV joint à la présente loi sont évaluées à 9 525 900 000 francs pour les recettes et à 9 046 500 000 francs pour les dépenses.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 12. De wijze van beschikking over het tegoed vermeld voor de fondsen ingeschreven in de tabel van Titel IV gevoegd bij deze wet, wordt aangeduid naast het nummer van het artikel dat betrekking heeft op elk dezer.

De fondsen waarvan de uitgaven aan het voorafgaand visum van het Rekenhof worden voorgelegd, worden door het teken A aangeduid.

De fondsen en rekeningen waarop door tussenkomst van de minister van Financiën wordt beschikt, worden door het teken B aangeduid.

De fondsen en rekeningen waarop rechtstreeks wordt beschikt door de rekenplichtigen die de ontvangsten hebben gedaan, worden door het teken C aangeduid.

Art. 12. Le mode de disposition des avoirs mentionnés aux fonds inscrits au tableau du Titre IV joint à la présente loi est indiqué en regard du numéro de l'article se rapportant à chacun d'eux.

Les fonds dont les dépenses sont soumises au visa préalable de la Cour des comptes sont désignés par l'indice A.

Les fonds et comptes sur lesquels il est disposé à l'intervention du ministre des Finances sont désignés par l'indice B.

Les fonds et comptes sur lesquels il est disposé directement par les comptables qui en ont opéré les recettes sont désignés par l'indice C.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 13. De Schatkist is gemachtigd voorschotten toe te kennen wanneer de rekeningen van het fonds dat het voorwerp uitmaakt van het artikel 63.01.A van de tabel van Titel IV, zich in debettoestand zullen bevinden.

Art. 13. Le Trésor est autorisé à consentir des avances lorsque les comptes du fonds qui fait l'objet de l'article 63.01.A du tableau du Titre IV se trouveront en position débitrice.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 14. De Schatkist wordt ertoe gemachtigd voorschotten toe te kennen wanneer de verrichtingen in verband met het artikel 80.09.02.B van de thesaurieverrichtingen voor orde — Wegenfonds: zijn lopende rekening voor investeringsuitgaven en aflossingen — een debettoestand van dit artikel veroorzaken.

Art. 14. Le Trésor est autorisé à consentir des avances lorsque les opérations relatives à l'article 80.09.02.B des opérations de trésorerie pour ordre — Fonds des routes: son compte courant pour dépenses d'investissement et amortissements — mettent cet article en position débitrice.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 15. De minister van Openbare Werken wordt ertoe gemachtigd, ten laste van artikel 66.07.A, Titel IV van de begroting, de oprichting van een nieuw gebouw, dat door het Europees Parlement zal gehuurd worden, te laten financieren door een tijdelijke vereniging van Belgische openbare en private financiële instellingen.

Art. 15. Le ministre des Travaux publics est autorisé à faire financer, à charge de l'article 66.07.A, Titre IV du budget, par une association momentanée d'organismes financiers belges, publics et privés, la construction d'un nouveau bâtiment qui sera loué par le Parlement européen.

— Aangenomen.

Adopté.

Instellingen van openbaar nut van categorie A (Titel VII)

Art. 16. § 1. Wordt goedgekeurd de bij deze wet gevoegde begroting voor het jaar 1988 van het «Wegenfonds». Deze begroting belooft 137 466 884 000 frank voor de ontvangsten en 136 448 309 000 frank voor de uitgaven. De ontvangsten en de uitgaven voor orde worden geschat op 26 000 000 frank.

Zij bevat bij de uitgaven vastleggingskredieten voor een bedrag van 22 910 699 000 frank.

§ 2. Het Wegenfonds wordt ertoe gemachtigd de uitgaven ten laste te nemen voor de geschiktmaking, de verbetering en de passende uitrusting, met inbegrip van de onteigeningen die eventueel vereist zijn, van de gedeelten van het wegennet die bij de Commissie van ongevallen in het verkeer (COV) als gevaarlijk bekend staan. De uitgaven zullen worden aangerekend op het speciaal te dien einde ingestelde artikel 533.08.

§ 3. De minister van Openbare Werken wordt als beheerder van het Wegenfonds ertoe gemachtigd ten laste van artikel 560.08 van de begroting van het Wegenfonds een uitgave ten belope van 90 000 000 frank te prefinancieren, ten voordele van het algemeen bestuur voor Ontwikkelingssamenwerking, voor de verstevigingswerken aan een verplaatsbaar viaduct en de levering ervan aan de stad Bangkok (Thailand).

Organismes d'intérêt public de la catégorie A (Titre VII)

Art. 16. § 1er. Est approuvé le budget du «Fonds des routes» pour l'année 1988 annexé à la présente loi. Ce budget s'élève pour les recettes à 137 466 884 000 francs et pour les dépenses à 136 448 309 000 francs. Les recettes et les dépenses pour ordre sont évaluées à 26 000 000 de francs.

Il comporte en dépenses, des crédits d'engagement pour un montant de 22 910 699 000 francs.

§ 2. Le Fonds des routes est autorisé à prendre en charge les dépenses d'aménagement, d'amélioration et d'équipement adéquat, y compris les expropriations éventuellement nécessaires, relatives aux endroits du réseau routier réputés dangereux par la Commission des accidents de la route (CAR). Ces dépenses seront imputées à charge de l'article 533.08 spécialement créé à cet effet.

§ 3. En sa qualité d'administrateur du Fonds des routes, le ministre des Travaux publics est autorisé à préfinancer, à charge de l'article 560.08 du budget du Fonds des routes, une dépense d'un montant de 90 000 000 de francs, à effectuer au profit de l'administration générale de la Coopération au Développement, pour les travaux de renforcement d'un viaduct démontable et sa livraison à la ville de Bangkok (Thaïlande).

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 17. Wordt goedgekeurd de bij deze wet gevoegde begroting voor het jaar 1988 van de Regie der Gebouwen.

Deze begroting belooft voor de ontvangsten 13 530 971 000 frank en voor de uitgaven 13 530 971 000 frank. De ontvangsten en de uitgaven voor orde worden geschat op 525 300 000 frank.

Zij bevat bij de uitgaven, vastleggingskredieten voor een bedrag van 8 808 100 000 frank.

Art. 17. Est approuvé le budget de la Régie des Bâtiments pour l'année 1988 annexé à la présente loi.

Ce budget s'élève pour les recettes à 13 530 971 000 francs et pour les dépenses à 13 530 971 000 francs. Les recettes et les dépenses pour ordre sont évaluées à 525 300 000 francs.

Il comporte en dépenses, des crédits d'engagement pour un montant de 8 808 100 000 francs.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 18. § 1. De Regie der Gebouwen is ertoe gemachtigd uitgaven, van welke aard ook, die noodzakelijk zijn voor de werking van de rijksadministratieve centra te Brussel en Antwerpen in hun geheel beschouwd, te betalen.

§ 2. De Regie der Gebouwen is ertoe gemachtigd het bedrag van deze uitgaven te recupereren ten laste van de diensten gehuisvest in de betrokken gebouwen.

§ 3. De Regie der Gebouwen wordt ertoe gemachtigd het beheer te voeren over het gebouwencomplex «Muntcentrum» genaamd, gelegen aan de Anspachlaan 53, te 1000 Brussel, waarvan het rijk een bewijs van medeïgendom bezit.

§ 4. Te dien einde int de Regie vóór de betaling der uitgaven provisionele voorschotten van de medeëigenaars.

Art. 18. § 1er. La Régie des Bâtiments est autorisée à effectuer des dépenses, quelle qu'en soit la nature, nécessaires au fonctionnement des centres administratifs de l'Etat à Bruxelles et à Anvers considérés comme entités.

§ 2. La Régie des Bâtiments est autorisée à récupérer le montant de ces dépenses à la charge des services occupant les bâtiments en question.

§ 3. La Régie des Bâtiments est autorisée à assurer la gérance du complexe dénommé «Centre Monnaie», sis boulevard Anspach 53, à 1000 Bruxelles, et sur lequel l'Etat a un titre de copropriété.

§ 4. La Régie perçoit à cette fin, préalablement au paiement des dépenses, des avances provisionnelles de la part des copropriétaires.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 19. De Regie der Gebouwen wordt ertoe gemachtigd tot het bedrag van de werkelijke ontvangsten te putten uit de opbrengst van de verkoop van onroerende goederen (gebouwen en hun aanhorigheden, terreinen, enz.). Met de opbrengst van deze verkoop zal een wederbeleggingsfonds worden geopend.

De bedragen, die ten onrechte in de Schatkist zijn gestort om te worden beschikbaar gesteld op artikel 63.03.A van Titel IV, afzonderlijke sectie van de begroting van het ministerie van Openbare Werken, zullen door het bestuur der Gebouwen in het vermelde wederbeleggingsfonds worden gestort.

De op het einde van het begrotingsjaar niet-gebruikte gelden van het wederbeleggingsfonds worden naar het volgende begrotingsjaar overgedragen en worden gevoegd bij de eigen ontvangsten van dit jaar.

Art. 19. La Régie des Bâtiments est autorisée à utiliser, à concurrence des recettes effectivement opérées, le produit de la vente de biens immobiliers (bâtiments et leur dépendances, terrains, etc.). Ce produit constituera la base d'un fonds de réemploi.

Les sommes versées erronément au Trésor public pour être affectées à l'article 63.03.A du Titre IV, section particulière du

budget du ministère des Travaux publics seront versées, par l'administration des Bâtiments audit fonds de réemploi.

Les disponibilités du fonds de réemploi non utilisées à la fin d'une année budgétaire sont reportées à l'année budgétaire suivante où elles se confondent avec les recettes propres à cette dernière.

— Aangenomen.

Adopté.

Andere verbintenissen toegelaten door de begrotingswet

Art. 20. De minister van Openbare Werken wordt ertoe gemachtigd namens de Staat de verbintenissen aan te gaan tot het betalen op de vervaldag, aan de gewestelijke en lokale openbare besturen, van de interest en de aflossing, binnen een termijn van ten hoogste dertig jaar, van leningen door het Gemeentekrediet van België toegestaan ter vervanging van het ten laste nemen door de Staat van de werken tot herstelling van de oorlogsschade aan de goederen noodzakelijk voor een openbare dienst of voor het nastreven van een doel van algemeen nut, ter uitvoering van de wet van 6 juli 1948.

Die verbintenissen mogen in 1988 slaan op een leningentotaal van ten hoogste 135 000 000 frank. Elke verbintenis, uit dien hoofde aan te gaan, wordt onderworpen aan het visum van de controleur der vastleggingen en aan het Rekenhof.

Voor de tiende van iedere maand legt de controleur van de vastleggingen aan het Rekenhof een in drievoud opgemaakte lijst met de verantwoordingsstukken voor die enerzijds het bedrag vermeldt van de vastleggingen die tijdens de afgelopen maand geïmpegeerd werden en anderzijds het bedrag aangeeft van de vastleggingen die geïmpegeerd werden sinds het begin van het jaar.

De lijst van de maand december maakt de jaarlijkse verzamelstaat uit. Binnen de tien dagen na ontvangst van de jaarlijkse verzamelstaat, zendt het Rekenhof twee door het Hof afgesloten exemplaren naar het ministerie van Financiën terug.

Autres engagements couverts par la loi budgétaire

Art. 20. Le ministre des Travaux publics est autorisé à prendre, au nom de l'Etat, l'engagement de payer à l'échéance, aux pouvoirs publics régionaux et locaux, l'intérêt et l'amortissement, dans un délai maximum de trente ans, des prêts accordés par le Crédit communal de Belgique, en lieu et place de la prise en charge par l'Etat des travaux de réparation des dommages de guerre aux biens nécessaires à un service public ou à la poursuite d'une fin d'intérêt général en exécution de la loi du 6 juillet 1948.

Ces engagements pourront porter en 1988 sur un volume de prêts ne dépassant pas 135 000 000 de francs. Tout engagement à prendre de ce chef est soumis au visa du contrôleur des engagements et à la Cour des comptes.

Avant le dix de chaque mois, le contrôleur des engagements transmet à la Cour des comptes, avec les documents justificatifs, un relevé en trois exemplaires, mentionnant, d'une part, le montant des engagements visés au cours du mois écoulé et, d'autre part, le montant des engagements visés depuis le début de l'année.

Le relevé du mois de décembre constitue le relevé récapitulatif annuel. La Cour des comptes renvoie au ministère des Finances, dans les dix jours suivant leur réception, deux exemplaires arrêtés par elle, du relevé récapitulatif annuel.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 21. § 1. De betalingen van de vastleggingen aangegaan door de Dienst voor de scheepvaart en de *Office de la navigation* ten laste van het speciaal financieringskrediet voor de modernisering van het Albertkanaal, worden aangerekend op de begro-

ting van het ministerie van Openbare Werken, Titel II, artikel 73.22 voor de vastleggingen aangegaan door de Dienst voor de scheepvaart en op artikel 73.23 voor de vastleggingen aangegaan door de *Office de la navigation*.

§ 2. De minister van Openbare Werken wordt ertoe gemachtigd aan de directeur-generaal van de Dienst voor de scheepvaart en de directeur-generaal van de *Office de la navigation* mandaat te verlenen, volgens de door de minister bepaalde modaliteiten, voor het uitvoeren, ten laste van Titel II, begrotingsartikel 73.21, van het programma der buitengewone onderhoudswerken op de waterwegen beheerd door respectievelijk de Dienst voor de scheepvaart en de *Office de la navigation*.

Art. 21. § 1er. Les paiements relatifs aux engagements pris par l'Office de la navigation et le *Dienst voor de scheepvaart* à charge du crédit spécial de financement, en vue de la modernisation du canal Albert, sont imputés au budget du ministère des Travaux publics, Titre II, à l'article 73.22 pour les engagements pris par le *Dienst voor de scheepvaart* et à l'article 73.23 pour les engagements pris par l'Office de la navigation.

§ 2. Le ministre des Travaux publics est autorisé à conférer au directeur général de l'Office de la navigation et au directeur général du *Dienst voor de scheepvaart* un mandat, conformément aux modalités fixées par le ministre, en vue de l'exécution, à charge du Titre II, article 73.21 du budget, du programme des travaux d'entretien extraordinaire sur les voies navigables gérées respectivement par l'Office de la navigation et le *Dienst voor de scheepvaart*.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 22. § 1. De betalingen van de vastleggingen aangegaan door de NV Zeekanaal en Haveninrichtingen van Brussel, vóór 1 januari 1988, voor de moderniseringswerken van het Zeekanaal van Brussel, van de erbij horende haveninrichtingen en voor de buitengewone onderhoudswerken aan het Zeekanaal van Brussel, worden aangerekend op de begroting van Openbare Werken, Titel II, artikel 51.07.

§ 2. De minister van Openbare Werken wordt ertoe gemachtigd aan de directeur-generaal van de NV Zeekanaal en Haveninrichtingen van Brussel mandaat te verlenen, volgens de door de minister bepaalde modaliteiten, voor de uitvoering en de financiering, ten laste van de begroting van Openbare Werken, Titel II, artikel 51.05, van de moderniseringswerken van het Zeekanaal van Brussel, van de erbij horende haveninrichtingen en van de buitengewone onderhoudswerken aan het Zeekanaal van Brussel.

Art. 22. § 1er. Les paiements relatifs aux engagements pris avant le 1er janvier 1988 par la SA du Canal et des Installations maritimes de Bruxelles pour les travaux de modernisation du Canal maritime de Bruxelles, des installations portuaires y afférentes et pour les travaux d'entretien extraordinaire au Canal maritime de Bruxelles, sont imputés au budget du ministère des Travaux publics, Titre II, à l'article 51.07.

§ 2. Le ministre des Travaux publics est autorisé à conférer au directeur général de la SA du Canal et des Installations maritimes de Bruxelles un mandat, conformément aux modalités fixées par le ministre, en vue de l'exécution et du financement, à charge du budget des Travaux publics, Titre II, article 51.05, des travaux de modernisation du Canal maritime de Bruxelles, des installations portuaires y afférentes et des travaux d'entretien extraordinaire au Canal maritime de Bruxelles.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 23. Kredieten bestemd voor de aanzuivering van schuldvorderingen van vorige jaren worden geopend tot beloop van (in miljoenen franken):

Artikel 12.02: 133,6 miljoen frank;

Artikel 12.20: 11,5 miljoen frank;

Artikel 14.03: 258,1 miljoen frank.

Art. 23. Des crédits destinés à l'apurement de créances d'années antérieures sont ouverts à concurrence de (en millions de francs):

Article 12.02: 133,6 millions de francs;

Article 12.20: 11,5 millions de francs;

Article 14.03: 258,1 millions de francs.

— Aangenomen.

Adopté.

De Voorzitter. — We stemmen later over het ontwerp van wet in zijn geheel.

Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'ensemble du projet de loi.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN SOCIALE VOORZORG VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1988

Algemene beraadslaging

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DU MINIS- TERE DE LA PREVOYANCE SOCIALE POUR L'ANNEE BUDGETAIRE 1988

Discussion générale

De Voorzitter. — Wij vatten de bespreking aan van het ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Sociale Voorzorg voor het begrotingsjaar 1988.

Nous abordons l'examen du projet de loi contenant le budget du ministère de la Prévoyance sociale pour l'année budgétaire 1988.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de heer Anthuenis.

De heer Anthuenis. — Mijnheer de Voorzitter, het is bijna ontroerend, sommigen zullen misschien wel zeggen hypocriet te moeten vaststellen welke enorme kloof er bestaat tussen de voornemens van de regering op sociaal vlak en de daden die zij effectief verricht.

De minister van Sociale Zaken zette in de kamercommissie de beginselen uiteen waarop zijn beleid zal stoeien. Het zijn één voor één hoogdravende idealen die echter opklinken omdat ze hol zijn.

Is het niet zo dat de minister een evenwichtig systeem van sociale zekerheid nastreeft dat moet worden gekenmerkt door billijkheid en sociale rechtvaardigheid? Heeft hij ook niet gezegd dat er meer verantwoordelijkheid moet worden gegeven aan de deelnemers van het verzekeringssysteem? Maar heeft hij ook niet verklaard dat hij de doorzichtigheid van het systeem zou willen bevorderen? Bij de eerste de beste gelegenheid die zich voordeed, de bespreking van de programmawet op het eind van vorig jaar, werden deze goede voornemens echter volkomen de kop ingedrukt.

Wij weten allen dat de sociale wetgeving niet meer door de burger kan worden begrepen. Zelfs deskundigen hebben heel wat moeilijkheden om een globaal beeld te krijgen van het hele systeem, om de details te onderscheiden en te verstaan en om de steeds wijzigende normen bij te houden.

Of kan de minister mij misschien onmiddellijk uitleggen wat betekent: « Voor de toepassing van artikel 109, 1, tweede lid, van dezelfde wet, gelden met betrekking tot de dienstjaren 1983, 1984 en 1985 dezelfde regelen als deze voorzien in artikel 1 en 2 van het koninklijk besluit van 20 december 1982 tot vaststelling

van de maatstaven voor het bepalen van de ziekenhuistekorten bedoeld in artikel 13, paragraaf 2, van de wet van 23 december 1963 op de ziekenhuizen »?

Deze bepaling uit de programmawet van 13 december 1988 is een van de vele voorbeelden dat de gebruiker van de sociale zekerheid niet beschikt over eenvoudige, klare en heldere wetteksten. In het verleden werden nochtans reeds talrijke pogingen gedaan om dit te verhelpen onder meer door de oprichting van de Koninklijke Commissie door de wet van juli 1980, bijna negen jaar geleden, die werd belast met de codificering, de harmonisering en de vereenvoudiging van de wetgeving op het gebied van de sociale zekerheid.

Ik kan nog verder teruggaan en verwijzen naar het uitstekende rapport-Petit waarin alleen de sector van de ziekteverzekering wordt behandeld en dat niet als hoofdpodricht de vereenvoudiging en de codificatie van de wet had. Het vormt tot nu toe een goede basis voor meer doorzicht en inzicht in de complexiteit van de ziekteverzekering.

Ook kan ik verscheidene studies aanhalen, onder meer de talrijke artikels die wijlen secretaris-generaal Delpérée van het ministerie van Sociale Voorzorg neerschreef of de universitaire documenten die door professor Deleeck of door de huidige rector Dillemans werden opgemaakt.

Al deze stukken zijn tot nu toe zonder resultaat gebleven. Erger nog, de opeenvolgende ministers van Sociale Zaken hebben gedurende de voorbije jaren steeds verder in de verkeerde richting gezocht, namelijk die van de complexiteit, de ingewikkeldheid, de onverstaaanbaarheid en soms zelfs de onrechtvaardigheid.

Een nieuwe informatie van het publiek is noodzakelijk, ten einde een juist inzicht te verschaffen in het beleid en om bij de minst goeiden iedere ongerustheid weg te nemen. Deze woorden zijn niet de mijne, mijnheer de minister. Het zijn de woorden die u gebruikte in de kamercommissie voor de Tewerkstelling en het Sociaal Beleid ter gelegenheid van de bespreking van de begroting. Zij zouden veel van hun betekenis verliezen, mocht de minister zich houden aan zijn eerste beleidslijn, namelijk het bevorderen van de doorzichtigheid van het systeem.

In zijn uiteenzetting krijgen we daar echter wel al een voorproefje van. Immers, wat schuilt er achter de woorden « de noodzaak om de lokale solidariteit te herwaarderen »? Via deze slogan wenst de regering op het lokale vlak, per gemeente waarschijnlijk, een solidariteitscentrum op te richten. Die centra zouden een belangrijke dienstverlenende rol moeten spelen.

Wat willen de socialisten hier eigenlijk mee bereiken? Wensen zij dat er in elke gemeente naast het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn nog een openbare instelling bijkomt? Wensen zij dat deze nieuwe inrichtingen bemand worden met rechtstreeks of onrechtstreeks verkozen mandatarissen, of met honderden nieuw aan te werven ambtenaren? Wensen zij dat al deze nieuwe instellingen een eigen patrimonium opbouwen, dus kantoren kopen of huren en allerlei dure elektronische apparatuur aanschaffen?

Is het immers niet de bedoeling — en dat verklaarde de minister toch ook — om « via een doorgedreven automatisering die centra toegang te laten krijgen tot alle in de sector van de sociale zekerheid bestaande dossiers »?

De solidariteitscentra zijn dus niet alleen een financiële aangelegenheid, zij raken ook het fundament van onze samenleving. Met dat systeem zal een sector, waar in de eerste plaats het hart zou moeten spreken, steeds verder worden gecollectiviseerd. De privacy van de burger wordt ernstig aangetast. De dossiers van de sociale zekerheid — en dat weet de minister maar al te best — bevatten meer dan alleen maar administratieve gegevens. Zij leggen uw hele burgerlijke stand bloot, zij geven alle informatie op medisch vlak, zij vertellen wat uw exacte inkomsten zijn en houden zelfs inlichtingen in over uw politieke gezindheid!

Tegen een dergelijk opzet, mijnheer de minister, zegt de PVV reeds bij voorbaat neen! Het lijkt er bovendien op, dat u geen lessen heeft willen trekken uit het verleden.

Als u enig idee wil hebben van de mogelijke kostprijs van dergelijke solidariteitscentra, dan verwijs ik u naar de alsmear

oplopende administratiekosten van de ziekenfondsen voor hun medewerking in het kader van de ziekteverzekering en van de vakbonden in het kader van de werkloosheidsreglementering.

Ik had bijna de suggestie gedaan om een audit te laten verrichten omtrent de administratieve onkosten van de ziekenfondsen. Daar zou het beleid heel wat wijzer uit kunnen worden. Niet alleen zou zo'n audit in het algemeen kunnen aantonen dat de administratiekosten véél te hoog liggen en dus sterk verlaagd kunnen worden, maar die audit zou ook de vaak onwettige aanwending van financiële middelen, of het oneigenlijk of onwettig gebruik van overheidsmiddelen bij sommige ziekenfondsen, of het doorsluizen van financiën naar andere organen of voor andere doeleinden aan het licht kunnen brengen.

Naar men mij echter zegt, werd reeds zo'n audit uitgevoerd in 1987. Ik weet, mijnheer de minister, dat dit nog een opdracht van uw voorganger was en dat hij u — zo heeft u toch zelf aangegeven — alleen het algemene rapport heeft overgemaakt en niet de deelrapporten per ziekenfonds.

Ik weet ook dat dit hele onderzoek met overheidsmiddelen werd bekostigd, dat de burger, en zeker de parlementsleden als grondwettelijke vertegenwoordigers van die burger, het recht hebben te weten welke de resultaten zijn van de audit en vooral dat u als beleidsverantwoordelijke de plicht heeft om de nodige consequenties te verbinden aan vastgestelde wantoestanden.

Daarom mijn dubbele vraag: wanneer zal u de audit die door Arthur Anderson in 1987 werd uitgevoerd, openbaar maken en binnen welke tijdsspanne zal u de nodige voorstellen doen om aan de resultaten van die audit gevolg te geven?

Ik wil nog even verder gaan met het probleem van de mutualiteiten. Het hoofdstuk dat in het regeerakkoord wordt gewijd aan de ziekenfondsen is immers niet miniem in omvang, maar hetzelfde kan niet worden gezegd van de concretisering daarvan.

Nochtans moet het niet zo veel tijd vragen om de wetgeving aan te passen. Ik geef slechts drie voorbeelden.

Tijdens de vorige regering werd door uw voorganger een voorontwerp van wet uitgewerkt dat de wetgeving op de ziekenfondsen wil moderniseren. Volgens zijn verklaring zou de minister deze tekst als uitgangspunt nemen om een eigen ontwerp op te stellen. Misschien kan hij ons hier ook reeds uitsluitend geven over de richting waarin hij de ontwerp-tekst van zijn voorganger zal aanpassen.

Daarbij is het misschien voor u ook nuttig, mijnheer de minister, te weten welke houding de PVV-fractie ter zake aanneemt.

Ik kan verwijzen naar het wetsvoorstel dat door de fractievoorzitter van de PVV, collega Herman-Michielsens, bij de Senaat werd ingediend, maar ik herinner graag aan de hoofdlijnen die ons daarbij hebben geleid. Ik zal hier uiteraard vooral aantonen welke de verschilpunten zijn met de bestaande wetgeving en met het voorontwerp van uw voorganger dat ik gemakshalve «ontwerp-Dehaene» zal noemen.

De wet van 23 juni 1894, die tot op vandaag nog steeds het statuut van de mutualiteiten regelt, is kort en bondig, en daardoor ook vaag en dubbelzinnig. Op deze onduidelijke wetgeving hebben de ziekenfondsen zich onder meer beroepen om sommige van hun aangeklaagde praktijken te verantwoorden.

Hierin lag dus al een eerste en belangrijke reden om een nieuwe mutualiteitenwet op te maken. De PVV gaat uit van dezelfde bekommernis als die welke ook door de voormalige minister van Sociale Zaken, Dehaene, in zijn wetsontwerp van 1987 tot uiting werd gebracht.

Het bevat dan ook nauwkeurige bepalingen in verband met de rechten en plichten van de algemene vergadering, de raad van bestuur, de bestuurders, enzovoort, kortom in verband met de organisatie en de werking van de mutualiteiten.

Dit is niet de nieuwe keuze die door ons wordt voorgesteld; in onze visie moeten vooral de opdrachten van de ziekenfondsen fijner worden omschreven.

Hierin ligt er wel reeds een grondig onderscheid met het ontwerp-Dehaene, dat er immers van uitging een zo ruim mogelijke opdracht aan de ziekenfondsen te geven, zodat ook hun huidige onwettige, of ten minste dubieuze praktijken, door de nieuwe taakomschrijving zullen worden gedekt.

In zijn vorig ontwerp had gewezen minister van Sociale Zaken Dehaene echter uit het oog verloren dat welzijn, gezondheidszorg, preventief beleid, gezondheidsvoorlichting en -opvoeding, en dergelijke, niet langer een nationale bevoegdheid zijn, maar reeds in 1980 werden toevertrouwd aan de Gemeenschappen. Het PVV-voorstel houdt hiermee wel rekening: deze taken en de controle erop zullen via decreten of executieve-besluiten door de Gemeenschappen moeten worden geregeld, en niet door de nationale wetgever.

Een derde fundamenteel onderscheid met de oude wetgeving van 1894 en ook met het wetsontwerp-Dehaene ligt besloten in de grotere keuzevrijheid die door de PVV zou worden gewaarborgd aan de individuele ziekenfondsleden ten opzichte van de activiteiten die het ziekenfonds kan ontplooiën. Elke persoon kan zich gratis bij een ziekenfonds aansluiten, uitsluitend om de dienstverlening te verkrijgen in het kader van de ziekte- en invaliditeitswetgeving van 1963.

Qua structuur wenst de PVV de huidige drie niveaus, namelijk de primaire mutualiteitskas, het provinciaal verbond en de landsbond, te vervangen door slechts twee niveaus, namelijk de ziekenfondsen en de overkoepelende landsbonden of federaties.

Tevens wensen wij een duidelijk onderscheid te maken tussen een ziekenfonds in de oorspronkelijke betekenis van hulpverlener in de meest ruime zin van een ziek lid en een ziekenfonds dat — naast deze taak — ook optreedt als uitbetalingsorgaan in de ziekteverzekeringsregeling. Wanneer deze laatste zich groeperen, wordt hiervoor de benaming «landsbond» aangehouden; voor de eerste wordt als overkoepelende benaming de term «federatie» ingevoerd.

In het door senator Herman ingediend voorstel worden zoals ook in het vroeger ontwerp-Dehaene maatregelen voorgesteld zodat er bij het beheer van de ziekenfondsen weinig of geen belangenvermenging meer mogelijk is. Een van de voorbeelden is het vaststellen van een aantal onverenigbaarheden tussen het lidmaatschap van een raad van bestuur en het uitoefenen van bepaalde functies of activiteiten. Om hierin doeltreffend te kunnen optreden, wordt het opmaken van een dergelijke lijst aan de Koning toevertrouwd.

Een ander voorbeeld betreft het aantal personeelsleden dat ook van de raad van bestuur van een ziekenfonds, een landsbond of een federatie deel kan uitmaken. Het voorstel gaat verder in het stellen van een onverenigbaarheid dan het ontwerp-Dehaene. De raad van bestuur mag niet meer dan voor één derde bestaan uit personeelsleden ongeacht of ze tewerkgesteld zijn door het ziekenfonds, de landsbond of de federatie. In het ontwerp-Dehaene mogen personeelsleden van een ziekenfonds slechts in beperkt aantal deel uitmaken van de raad van bestuur van dat ziekenfonds, maar wel in onbeperkte mate van de landsbond waarbij het ziekenfonds is aangesloten. Hierdoor wordt het mogelijk dat het personeel toch opnieuw de meerderheid vormt in de raad van bestuur.

Tenslotte en als sluitstuk van het PVV-voorstel worden de controlemiddelen beschreven. Het ontwerp-Dehaene wou deze controle op de mutualiteiten toevertrouwen aan een geheel nieuw instrument: de controlecommissie voor de ziekenfondsen. De vrees was niet ongegrond dat door de structuur ervan eens te meer de gecontroleerden de controleurs zouden controleren. Nochtans stelt men vast dat er wettelijk reeds voldoende controlemiddelen zijn. De wil ontbreekt echter dat zij ook efficiënt worden gebruikt. Daarom wordt voorgesteld dat de verschillende facetten van de controle op de mutualiteiten — erkenning, boekhouding, onverenigbaarheden enzovoort worden toevertrouwd aan bestaande commissies of diensten en dat de verantwoordelijke minister ook de verantwoordelijkheid op zich zou nemen om te zorgen voor de efficiënte werking ervan.

Tot daar enkele krachtlijnen die voor de PVV de leidraad vormen van een nieuwe wetgeving op de ziekenfondsen en tot daar ook mijn eerste voorbeeld.

Mijn tweede voorbeeld betreft het financieringsmechanisme van de ziekenfondsen, zoals is vastgesteld in artikel 132 van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering.

Door dit artikel worden aan de ziekenfondsen voorschotten toegekend naargelang hun uitgaven. Hoe meer men dus uitgaft, hoe meer men ook kreeg. Van enige financiële verantwoordelijkheid van de ziekenfondsen is in dit systeem geen sprake meer.

Nochtans zou door een eenvoudige wijziging van artikel 132 de verantwoordelijkheid opnieuw aan de mutualiteiten kunnen worden toegekend en zou een betere besteding van de schaarse middelen daaruit kunnen en moeten voortvloeien.

Het volstaat daarbij in artikel 132 de term «uitgaven» te vervangen door «inkomsten». Dit systeem zal dan de ziekenfondsen aansporen de eigen bestedingen strenger te controleren. Het zal kostenbesparend werken en de wetgeving hoeft daarvoor niet grondig te worden gewijzigd.

Het derde voorbeeld dat ik wil aanhalen, mijnheer de minister, zal eveneens een zeer sterk kostenbesparend effect hebben. Het betreft namelijk de controle van de verzekeraarheid van de verzekeringsplichtigen die door de ziekenfondsen via het inleveren van bijdragebons wordt uitgevoerd. Dit werk is zeer arbeidsintensief, dus vrij duur en de efficiëntie ervan wordt — ook door de ziekenfondsen zelf — betwijfeld. Het beperkt aantal gevallen waarin er problemen in verband met de verzekeraarheid zijn, weegt niet op tegen de administratieve inspanning die daarvoor nu door de ziekenfondsen wordt geleverd.

Ik denk dan ook dat het eenvoudig moet zijn om reeds nu de politieke beslissing te nemen om op een ander controlemiddel over te stappen. De rest is vooral een technische kwestie die door de ambtenaren van uw diensten zeker kan worden opgelost.

Tenzij u zich, mijnheer de minister, op dit ogenblik wenst te verschuilen achter het grote scherm van uw ronde-tafelconferentie en u er zich van afmaakt door te verklaren dat u de resultaten van die conferentie afwacht. Het lijkt me overigens hier en nu een geschikt moment te zijn om van u, mijnheer de minister, reeds een eerste evaluatie van de ronde-tafelconferentie te horen. Als ik het mij goed herinner, was het uw oorspronkelijke bedoeling rond het midden van de maand januari eindresultaten te hebben. Hoewel u dit terecht nooit als een ultieme einddatum heeft beschouwd, lijkt het einde van uw conferentie toch ook weer niet voor morgen te zijn.

Op die samenkomst van deskundigen en belanghebbenden in de sector van de ziekteverzekering werden reeds heel wat ideeën gespuid. Maar zullen ze ook bruikbaar zijn? Kent de minister reeds de richting waarin het beleid inzake gezondheidszorg moet evolueren? Of heeft de conferentie meer problemen aangebracht dan ze heeft opgelost?

Van een oppositiepartij, mijnheer de minister, wordt niet verwacht dat zij een begroting van de meerderheid aanneemt. Als wij bovendien vaststellen dat het met de financiële evolutie van de sociale zekerheid opnieuw slechter in de plaats van beter gaat; als wij ook merken dat de verstaatsingsidee weer hard en nukkig de kop opsteekt en als u zelf in de kamercommissie verklaart dat deze begroting niet de weerspiegeling is van uw beleid, dan heeft de PVV voldoende elementen om haar afkeuring te verantwoorden. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Egemeers.

De heer Egemeers. — Mijnheer de Voorzitter, ik zal zeer kort zijn omdat het over een begroting gaat van een jaar dat reeds voorbij is.

In sommige steden «geeft men niets meer voor wat niet meer is». Waar vele sprekers mee besluiten, daar zal ik mee beginnen, mijnheer de minister: de SP-fractie keurt de begroting 1988 uiteraard goed.

Ik herhaal wat wij ook bij de bespreking van de programmawet hebben gezegd en wat niet onbelangrijk is, namelijk dat wij de consequenties dragen naar inhoud en toepassing van wat in de programmawet staat. Ik weet natuurlijk dat de

weerslag van de programmawet het sterkst te voelen zal zijn in de begroting van 1989.

Ik heb enkele overwegingen bij de begroting van de sociale zekerheid voor 1988. U hebt gezegd dat deze begroting in evenwicht is. Dit is verheugend, want in het andere geval zouden de zaken moeilijker liggen. Toch is het belangrijk eraan te herinneren dat dit financieel evenwicht mogelijk is, omdat wij nog altijd met een directe loonmatiging te maken hebben, waarvan de opbrengst 81,5 miljard bedraagt. Daarenboven werd er door de speciale inhoudingen nog eens 19 miljard vrijgemaakt. Dat is toch niet zo weinig. Ook in 1989, waarvoor echter nog geen begroting werd ingediend, zal een gelijkaardig resultaat van de loonmatiging in de begroting terug te vinden zijn.

Ik heb in een krant gelezen dat de regering van oordeel is dat er in 1989 nog voor circa 30 miljard moet worden bespaard. De toekomst zal uitwijzen of dit cijfer juist is. De minister van Begroting beweert dat die besparingen zouden kunnen worden gerealiseerd in de sectoren van Defensie en/of sociale uitgaven. Indien deze besparingen alleen in de sector van sociale uitgaven zouden plaatsvinden, zal dit toch wel moeilijkheden meebrengen. Het lijkt mij niet uitgesloten dat er ook in 1989 nog besparingsmaatregelen moeten worden getroffen, maar de SP wenst geen lineaire, blinde besparingen in de sector van de sociale zaken. Wij zullen ons standpunt ter zake echter bepalen op het ogenblik dat de regering haar beleid inzake sociale zekerheid en de mogelijke besparingen hierop zal bekendmaken. De 81,5 miljard waarover ik daarnet sprak, komt inderdaad van burgers die belang hebben bij de sociale zekerheid. De werknemers wordt echter steeds gevraagd bij te springen voor de financiering van de sociale zekerheid, terwijl, zoals ik de vorige 12 jaar herhaaldelijk aantoonde, de werkgeversbijdragen werden vermindert.

Wij hebben er altijd voor gepleit dat het geheel onder de loep wordt genomen opdat men met kennis van zaken de juiste draagwijdte kan vaststellen van iedere vermindering, vrijstelling of verhoging van de bijdrage, wat toch essentieel is om voor de financiering van de sociale zekerheid tot een evenwicht te komen. Wij hechten daaraan groot belang omdat onze belangstelling voor de sociale zekerheid dezelfde is, of wij nu in de oppositie zitten of deel uitmaken van de regering. U hebt, mijnheer de minister, tijdens een persconferentie terecht gewezen op het grote monument dat de sociale zekerheid is.

Ik wil ook enkele woorden zeggen over de minder-validen. Ik verwijs naar het advies nummer 895 van de Nationale Arbeidsraad dat zijn oorsprong heeft in het advies nummer 887 van 1988; daarin is weer de wet van 27 juni 1969, met het uitvoeringsbesluit in verband met de toepassing van de sociale zekerheid voor de gehandicapten, aan de orde. Er is echter ook de mogelijkheid tot uitsluiting van de minder-validen uit de sociale zekerheid.

Ik ben gelukkig met het advies nummer 895 van 20 september 1988 waarin de sociale partners eenparig, wat uitzonderlijk is, aandringen op het nemen van maatregelen in bepaalde sectoren van de sociale zekerheid, namelijk waar er voor de minder-validen nog iets te regelen is. Het gaat hier over minder-validen tewerkgesteld in beschermde werkplaatsen of die gebonden zijn door een speciale leerovereenkomst of door een overeenkomst voor beroepsopleiding of -omschakeling.

Gezien het nationale karakter van de sociale zekerheid is er niet de minste twijfel dat het initiatief moet komen van de nationale regering, meer bepaald van u, mijnheer de minister. Heel wat initiatieven kunt u nemen in de vorm van een koninklijk besluit. U hoeft dus zelfs niet langs het Parlement te gaan.

Wij moeten ervoor zorgen dat voor de niet onbelangrijke categorie van de minder-validen de sociale-zekerheidsregeling over heel de lijn van toepassing is.

Ik wil nog enkele woorden zeggen over de sociale zekerheid in het sociaal Europa van morgen. Ik weet dat dit de belangstelling van de minister wegdraagt.

Onlangs had ik de gelegenheid de commissie voor de Sociale Aangelegenheden te vertegenwoordigen in een debat in het Europees Parlement in Brussel. Eettelijke leden van het Europees

Parlement toonden duidelijk hun belangstelling voor de sociale zekerheid in het vooruitzicht van 1992.

Wij moeten vandaag goed beseffen dat «het Europa van de sociale-zekerheidsregeling» niet zo gemakkelijk zal worden gerealiseerd als «het Europa van het arbeidsrecht». In 1992 zal het werk niet af zijn en het zal nog wel enkele jaren in beslag nemen.

De minister van Sociale Zaken heeft op een recent colloquium verklaard dat de harmonisatie van de sociale zekerheid voorzichtig moet worden aangepakt. Technici die het kunnen weten, beweerden zelfs dat er best geen harmonisatie zou komen. Wat dan wel? Terwijl we in eigen land een zeer vooruitstrevend systeem op het gebied van de sociale zekerheid kennen, progressief opgebouwd in al die jaren, moeten we in alle bescheidenheid in het Europees Parlement gaan pleiten voor een eenvormigheid van de stelsels van de verscheidene lid-staten, gebaseerd op een recent vergelijkend onderzoek van het sociaal recht in de Europese Gemeenschap.

In 1992 of 1993, wanneer het vrij verkeer van migranten of moet men nu zeggen «van personen die zich verplaatsen» een feit zal zijn, zullen wij vrij vlug geconfronteerd worden met problemen van technische aard. Hoe zullen wij de Italiaan of de Fransman die zich in België komt vestigen behandelen? Zal hij inzake sociale zekerheid dezelfde rechten genieten als de Belgen? Vrome wensen of mooie woorden volstaan niet met het oog op 1992. Wij zullen tot daden moeten overgaan.

Verklaringen van politieke verantwoordelijken en zelfs van partijvoorzitters, voor de regionalisering van de sociale zekerheid in België hebben mij ongerust gemaakt. Ook tijdens de bespreking van de begroting Tewerkstelling en Arbeid werd daarvan even gewag gemaakt.

Ik kan de voorstanders van het nationaal blijven van de sociale zekerheid bijvallen. Het is de beste keuze want het gaat hier toch om een progressieve, financieel en technisch sterk uitgebouwde structuur. Bij de financiering zijn drie partijen betrokken: de werkgevers, de werknemers en de Staat. De regering staat immers in voor de rijkstoelagen.

Bovendien geldt in de sociale zekerheid het solidariteitsprincipe onder de actieven enerzijds en tussen de actieven en de niet-actieven anderzijds.

Daarbij komt nog dat de financiering onrechtstreeks te maken heeft met de economische sectoren. Deze manifesteren zich weliswaar sterker in het arbeidsrecht, maar de orde van grootte van de bijdragen wijst op verschillende niveaus, naargelang men te maken heeft met een economisch zwakke of sterke sector.

Los van het humanitaire aspect van de sociale zekerheid — al moet er niet noodzakelijk een *retour du cœur* zijn — moeten wij alles goed overwegen alvorens een definitieve beslissing te nemen inzake regionalisatie. Wanneer het deel sociale zekerheid in Europa in 1992 aan bod komt mogen wij niet in een verzwakte positie terechtkomen. Het is nog altijd beter te voorkomen dan te genezen.

Wij zien met veel belangstelling uit naar de begroting voor het jaar 1989. Misschien zal een en ander dan duidelijker zijn. Wij zullen dan in dezelfde constructieve geest onze steun verlenen, of op zijn minst positief kritisch zijn. De regering moet weten dat de houding van de SP tegenover de sociale zekerheid niet is veranderd sedert de tijd dat zij deel uitmaakte van de oppositie. Wij wensen de minister veel geluk toe en verwachten het beste voor de begroting 1989. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Wij zetten deze bespreking vanavond voort.

COUR DE CASSATION

HOF VAN CASSATIE

M. le Président. — Par dépêche du 31 janvier 1989, le procureur général près la Cour de cassation transmet au Sénat la

liste des candidats présentés par ladite Cour, en son audience publique du 27 janvier 1989, à une place vacante de conseiller.

Conformément à l'article 256 du Code judiciaire, le Sénat doit procéder à son tour à la formation de la liste double des candidats dont la présentation lui est attribuée par l'article 99 de la Constitution.

Bij dienstbrief van 31 januari 1989 zendt de procureur-generaal bij het Hof van cassatie aan de Senaat de lijst van de kandidaten, door bedoeld Hof, in zijn openbare zitting van 27 januari 1989, voorgedragen voor een openstaand ambt van raadsheer.

Overeenkomstig artikel 256 van het Gerechtelijk Wetboek moet de Senaat op zijn beurt het dubbeltal opmaken waarvan de voordracht hem toekomt krachtens artikel 99 van de Grondwet.

Je vous propose, mesdames, messieurs, de faire ces présentations au cours de la séance du mercredi 22 février prochain.

Ik stel u voor, dames en heren, die voordrachten te doen tijdens onze vergadering van woensdag 22 februari e.k. (*Instemming.*)

Ont été proclamés par la Cour de cassation :

Premier candidat :

M. Ivan Verougstraete, président de chambre à la Cour d'appel de Bruxelles;

Second candidat :

M. Leo Derynck, avocat général près la Cour d'appel de Bruxelles.

Werden kandidaat verklaard door het Hof van cassatie :

Eerste kandidaat :

De heer Ivan Verougstraete, kamervoorzitter in het Hof van beroep te Brussel;

Tweede kandidaat :

De heer Leo Derynck, advocaat-generaal bij het Hof van beroep te Brussel.

ONTWERP VAN WET — PROJET DE LOI

Indiening — Dépôt

De Voorzitter. — De regering heeft ingediend een ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Economische Zaken voor het begrotingsjaar 1988.

Le gouvernement a déposé un projet de loi ajustant le budget du ministère des Affaires économiques de l'année budgétaire 1988.

Dit ontwerp van wet werd verwezen naar de commissie voor de Economische Aangelegenheden.

Ce projet de loi a été renvoyé à la commission de l'Economie.

PROPOSITIONS DE LOI — VOORSTELLEN VAN WET

Dépôt — Indiening

M. le Président. — Les propositions de loi ci-après ont été déposées :

1° Par M. Lenfant, créant un service national;

De volgende voorstellen van wet werden ingediend :

1° Door de heer Lenfant, tot instelling van een nationale dienstplicht;

2° Par M. Blanpain, modifiant la loi-programme du 30 décembre 1988;

2° Door de heer Blanpain, tot wijziging van de programma-wet van 30 december 1988;

3e Par M. De Beul, modifiant les lois sur l'emploi des langues en matière administrative, coordonnées le 18 juillet 1966;

3e Door de heer De Beul, tot wijziging van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, gecoördineerd op 18 juli 1966;

4e Par M. Falise, modifiant les articles 350 à 353 du Code pénal.

4e Door de heer Falise, tot wijziging van de artikelen 350 tot 353 van het Strafwetboek.

Ces propositions de loi seront traduites, imprimées et distribuées.

Deze voorstellen van wet zullen worden vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Il sera statué ultérieurement sur leur prise en considération.

Er zal later over de inoverwegingneming worden beslist.

PROPOSITION — VOORSTEL

Dépôt — Indiening

M. le Président. — M. Lallemand a déposé une proposition de modification de l'article 33bis du règlement du Sénat.

De heer Lallemand heeft ingediend een voorstel tot wijziging van artikel 33bis van het reglement van de Senaat.

Cette proposition a été traduite, imprimée et distribuée.

Dit voorstel werd vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Elle a été renvoyée à la commission du Règlement.

Het werd verwezen naar de commissie voor het Reglement.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Indiening

PROPOSITION DE RESOLUTION

Dépôt

De Voorzitter. — De heer Noerens heeft ingediend een voorstel van resolutie betreffende de overstromingen in Thailand.

M. Noerens a déposé une proposition de résolution relative aux inondations en Thaïlande.

Dit voorstel van resolutie zal worden vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Cette proposition de résolution sera traduite, imprimée et distribuée.

Er zal later over de inoverwegingneming worden beslist.

Il sera statué ultérieurement sur la prise en considération.

Je propose d'interrompre ici nos travaux.

Ik stel voor onze werkzaamheden te onderbreken. (*Instemming.*)

Nous poursuivrons nos travaux ce soir, à 19 heures 15.

Wij zetten onze werkzaamheden vanavond te 19 uur 15 voort.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(*La séance est levée à 18 h 30 m.*)

(*De vergadering wordt gesloten te 18 h 30 m.*)